

Bombay University Publications
(*Devanāgarī-Pāli Texts Series, No. 6*)

थेरगाथा
OR
POURINGS IN VERSE OF THE
BUDDHIST BHIKKHUS

For the First time *edited* in Devanāgarī

EDITED BY
N. K. BHAGWAT, M. A.

*Professor, St. Xavier's College,
Fellow of the Bombay University.*

FIRST EDITION

(*All rights reserved by the University*)

BOMBAY

1939



Price Rs. 1-8-0

Books suggested for consultation and further study :

1 The Thera and Therīgāthā (P. T. S.) edited by Oldenberg and Pischel, London, 1883.

2 Paramatthadīpanī (Simon Hewavitarne Bequest)—(Sinhalese characters), Commentary on the Theragāthā (includes only 14 Nipātas), Colombo, 1918.

3 Theragāthā—(Burmese characters) published by Zabu Meit Swe Press, Rangoon, 1917.

4 A History of Indian Literature, by M. Winternitz, English Translation, by Mrs. Ketkar and Miss Kohn, published by the Calcutta University, 1933. Vol II, Pages 100–113 in particular.

5 A History of Pāli Literature, by B. C. Law, Vol I, London, 1933, Pages 263–267, Pages 1–42.

6 ‘Psalms of the Brothers’ (Psalms of the Early Buddhists)—English translation of the Theragāthā by Mrs. Rhys Davids, London, 1913.

7 Buddhism—its History and Literature—(American Literatures) by T. W. S. Rhys Davids, London.

8 ‘Bauddhasaṃghācā Paricaya’—in Marāṭhī, by D. Kosambi, published by the Karnatak Printing Press, 1926.

9 ‘Monasticism’ (Buddhist)—Article in the Encyclopaedia of Ethics and Religions, Ed. Hastings, Vol. 8th, Pages 797–802.

CONTENTS

	Pages
Books suggested for consultation and further study	
Preface.	i-xix
— <i>Enclosures</i> to the Preface :—	
I सुभासितानि	२-४
II पञ्चतमेधविज्जुल्लादीनि पकतिवण्णनं (Nature Descriptions),...	५-६
III कूटगाथायो	७-८
थेरानं तेसं गाथानञ्च अनुक्रमनिद्देशो	९-१४
Text in the Devanāgarī	१-१३९
<i>Appendix</i>	
Index of Theras	१-११

—

Printed by M. N. Kulkarni, at the Karnatak Printing Press, Karnatak House,
Chira Bazar, Bombay 2,

and

Published for the University of Bombay, by Prof. N. K. Bhagwat, M.A.,
University of Bombay, Fort, Bombay.

PREFACE.

Theragāthā or Pourings in verse of the Buddhist Bhikkhus, forms one of the Fifteen Books of the Khuddakanikāya and is now edited in Devanāgarī Characters in the series of Pāli Publications undertaken by the University.¹

The Theragāthā is associated with another work named the Therīgāthā, which has been already published in this series and constitutes Text No : 4.² The Bhikkhunis also uttered in verse their reflections while they traversed the path, which led them to the attainment of Arhatship. These two works together have great value for us as showing the building up of the personality of these men and women of the Buddhist Reformation. They also throw a flood of light on the life and atmosphere of the Saṃgha, which is one of the three gems (Ratanas) of Buddhism.³ In this Preface we shall speak of the Theragāthā alone, but the Reader is advised to read the Preface of the Therīgāthā side by side to realise a complete picture of Buddhist monasticism.

The Theragāthā Collection contains Thirty-six groups of verses and these verses number in all 1279, *excluding* the *three* verses of the Introduction. The verses are said to be the utterances of 264 Theras or Elders. These verses are grouped into Nipātas, like Ekanipāta, Dukanipāta, till they are made to number upto the Saṭṭhika nipāta, although this sequence is not regular and we have noted down the absent Nipātas at the end of every Nipāta. Further after the Saṭṭhika Nipāta,

1 The aims and objects of this Series have been mentioned by the Vice-Chancellor in his 'Foreword' to the *Nidānakathā*, Page iv—Paragraphs 2-3.

2 Therīgāthā—published, 1937.

3 The other *two* Ratanas or gems being the Buddha and the Dhamma.

there is given the last Nipāta, entitled the *Mahānīpāta*, although in the Commentary of the Theragāthā by Dhammapāla, this Nipāta is designated as the *Sattatinīpāta*. This last covers 71 Gāthas and constitutes the utterance of one Bhikkhu, Vamgīsa (No. 264). At the end of the Theragāthā it is said that the number of the Elders or Theras in this work comes up to 264,¹ while the number of verses uttered by them works up to 1360. The difference in the total number of verses as mentioned in the Text *at the end* of this work and the one, we have arrived at works up to 81.² This shows that this work bears the stamp of incompleteness and can be accounted for by remarking that very many of the verses may have been lost till the work was finally committed to writing. Winternitz mentions 107 poems with 1,279 stanzas.³ He does not, however, note down the difference in the total number of verses. These gāthas are ascribed by tradition to certain Theras. This tradition is guaranteed by *Paramatthadīpanī*, the commentary written by Dhammapāla,⁴ since he narrates the life-history of each of these Theras. These narratives may have been fashioned out of the verses themselves or purely invented and have been described as "entirely unauthentic", neither is the tradition of the names of the Theras, as the authors of the verses, on the whole,

1 This number of Bhikkhus is according to the concluding verses of the Theragāthā. Mrs. Rhys Davids, however, regards अभिमुत्त (११४, २४८) किम्बिल (११८, १३८), मालुङ्क्यपुत्त (२१४, २५२) पारापरिय, (११६, २४९) and रेवत्त (२४४) as *duplicates* and, according to her the total number of Theras is 259. 'Psalms of the Brethren', Introduction P. XXVII.

2 1360 according to the concluding verses—1279 = 81.

3 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101.

4 The commentary may have been composed probably in the 5th Century A. D.

trustworthy.¹ The monks, who ascribed the verses to certain Theras knew little of the real composers of the songs. The question of the reliability of the Commentary and its value has been very well discussed by Mrs. Rhys Davids in her Introduction to the Psalms of the Brethren.² If we find in Dhammapāla 'historico-scientific-defects,' it is no use 'to girt at him for lacking anything so *new-born* in ourselves.'³ The Anthology is a collection containing an early nucleus with later accretions. The Saṃgha during its organisation and continuance for over forty years since its start by the Master, and during the next two or three Centuries continued to develop; and with this development doubtless did the stock of gāthās grow, so that at the Council of Patna the whole stock underwent revision and selection.⁴ Further accretions may have been made before the time when the Piṭakas were committed to writing.⁵ The great bulk of the poems, however, are relatively early as could be seen by both the doctrine and diction of them. Following this line of thinking Mrs. Rhys Davids is less 'Sceptically' inclined and remarks 'that a wholesale and indiscriminating scepticism as to the historical reality of the men and women whose names are attached to these poems is *too easy*.'⁶ By using discrimination she sees "our cluster of Theras in a perspective like that of a Renaissance painter's aerial gallery." She thus defends the presentation of the 'psalms' in their 'Nature and historical setting and discovers the utility of the Commentary in varying degrees. The verses, according to the tradition, form the work of many

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101.

2 Introduction to the Psalms—Page xx.

3 Introduction to the Psalms—Page xxi.

4 Introduction to the Psalms—Page xxi, (Summed up; not quoted).

5 खण्डसुमन (१६) सन्धित (१६९)

6 Introduction to the Psalms—Page xxiii (Summed up; not quoted).

authors and these authors may be monks and nuns as well. It can not be the product of one brain.¹ If the same phrases frequently recur and the tone of the verses is 'Uniform' in many respects, it proves only the stamp of the 'Buddhist mind.'² Very many of the Theras were, no doubt, men of acknowledged culture and they did preach not only to lay men and women, but also to Bhikkhus as well and did expound on various occasions,³ the essential and subtler facts of human life and experience. The Gāthās are thus, in majority of cases, the outward expression of the intensity of feeling and 'serene joy of emancipation.' Some of the Gāthās show the contemplation of the attainment of emancipation, while some reveal the sublime nature of the Dhamma and some are purely interrogatory.⁴ Most of the Gāthās were uttered after the attainment of Arhatship by those who took a survey of the path that had been trodden and in that moment gave expression to the intensity of feeling. There are others, however, who were not themselves composers, but who could express themselves in terms of verses of those, who had, on a former occasion, composed these verses under similar circumstances. This accounts for the same verses, being uttered by different Theras and the stereotyped method of expressing one's experiences by the employment of the same phrases, refrains and even lines. There were, however, talented Theras, who did not only feel an imperative need of articulate self-expression but who had been able to devote themselves outright to the cultivation of the Art of verbal self-expression.⁵ Tālāpuṭa's pourings, for

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101—Neumann refuted.

2 Winternitz, *History*, Vol. II. Page 102.

3 Bhikkhus like Sāriputtā, (२५९), Moggallaṇa, (२६३), Mahākassapa (२६१); Puṇṇa, the Son of Mantāpi (४).

4 Paramatthadīpanī (Simon Hewavitarne Bequest)—edition 1918. Prefatory Note—Page iii.

5 Introduction to the Psalms—Page xli (Summed up ; not quoted).

example, breathe in that feeling, which is conceivable only as the growth of a culture that has won its way through much suffering. This whole is summed up by Mrs. Rhys Davids thus: "Our monachistic Theras sought out Nature as much because they were poets and children of Nature as because they were Arhats. They present a unique blend of religious maturity, primeval shyness, and æsthetic sensitiveness."¹ Mrs. Rhys Davids is further quite right in assuming that "some conjuncture of notable experience and responsive internal development, recipient and synergic, has supervened, and for a brief space the rhythm of being becomes rhythmically articulate."² They then burst into a rhythmic Udāna, 'a breathing forth' of their deep emotion. We have thought it better to retain the term 'pourings in verse', rather than the term 'Psalms.' It will be easy to see why this work as much as the Therīgāthā should have attracted the attention and scholarship of European scholars, who have produced literature on these two collections.³

As for the *Chronology* of the Theragāthā, the question can be decided with a certain degree of approximation. Whatever may have been the dates of the individual Texts of the Tipiṭaka they can be fixed between the 'upper limit' and the 'lower limit'.⁴ The former includes the period of 45 years of the Master, after his enlightenment; while the latter may be brought down to the 5 Cen. of the Christian Era, during which scholars like Buddhaddatta, Buddhaghosa and Dhammapāla completed Pāli Literature. Another landmark in this chronology is the reign of the king Vaṭṭagamaṇi Abhaya of Ceylon, during which Pāli *canon*, was, according to tradition,

1 Introduction to the Psalms—Page xli.

2 Introduction to the Psalms—Page xli.

3 B. C. Law—*A History of Pāli Literature*—Vol. I, Pages 264-265.

4 B. C. Law, *A History of Pāli Literature*—Vol. I, Page 11, the whole para.

committed to writing in the first Cen. B. C. The truth of this tradition can be substantiated by facts and by internal evidence from the *Milinda Pañha*, a work of the First Cen. A. D. These and other proofs of sculptural and monumental inscriptions, and epithets like 'Bhāṇaka, Suttantika, Peṭaki, Pañcanekāyika' point to the fact that "before the 2nd Cen. B. C. there was already a collection of Buddhist Texts, which was called 'Piṭakas' and was divided into 'Nikāyas'.¹ The *Khuddakanikāya*, comprises the *Theragāthā*. This *Nikāya* consists of fifteen books as enumerated according to the list of the *Majjhimabhāṇaka*; while the *Dīghabhāṇaka* mentions only twelve. From this and other considerations it is also contented that the *Khuddakapāṭhā* was a compilation made in Ceylon and was accorded a place among the books of the *Khuddakanikāya* either immediately before the commitment of the Pāli Canon to writing during the reign of king *Vaṭṭagāmaṇi* or even after that although before the time of *Buddhaghosa*.² According to *Dhammapāla* many *Theras* lived later than the first great Council (*Samgīti*). Names of *Tekicchakārī*, *Vitasoka* and *Ekavihāriya* are mentioned. The first lived in the reign of *Asoka's* father; while the other two were *Asoka's* brothers. Their verses very likely, may have been incorporated in the Anthology at the Third *Samgīti* at *Pāṭaliputta*.³ *Sabbakāma* *Thera*, who presided at the second Buddhist Council in the city of *Vesāli* has contributed his share to the *Theragāthā*.⁴ Again *Dr. Winternitz* mentions verses belonging to the later strata of Buddhist poetry and thought.⁵ He further draws our attention to the *Gāthās* of *Pārāpariya* *Thera* (257, verses

1 *Winternitz, History*—Vol. II, Page 17, consult the whole para.

2 B. C. Law, *History*—Vol. I, Page 34, the whole para in general.

3 Introduction to the *Psalms*—Page xxi.

4 *Paramatthadīpanī* (S. Hewavitarne Bequest) edition 1918, Prefatory Note—Page iii.

5 *Winternitz, History*—Vol. II, Page 110.

923-951) and of Phussa Thera (258, verses 952-983). Herein they speak of the *decay of the religion* and the state described therein may have reference to centuries after the founding of the order and 'after the time of Asoka.'¹ From this, he concludes that the Gāthās were not already collected and carefully preserved during Gotoma's lifetime and soberly fixed soon after his death.² They must have been finally fixed when the Pacchima Kāla (verses 980) had set in.³ This time, therefore, may have been somewhere between the third Cen. B. C. and 1 Cen. B. C.⁴

After these general considerations, we turn to the collection of the Theragāthā for a rather detailed examination. In the first place Mrs. Rhys Davids points out the difference in idiom, sentiment and tone between the Theragāthā and the Therīgāthā. In the *latter* 'a personal note' is very frequently struck; and one hears more of the 'inner experience'. In the Theragāthā, on the other hand, there is mention of external experiences. 'In the monks' songs descriptions of Nature predominate, while in those of the nuns pictures of life prevail.'⁵ To understand the real significance of the Theragāthā, however, we must understand the Introductory verses of this Collection. 'Listen to the Gāthās encompassing the self (Attupanāyikā) of those, who are grounded in self.'⁶ The Theras, carrying on Vipassanā (Paññā) attained to the ideal of

1 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 110.

2 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 111.

3 The actual line is: भिक्खुं भिक्खुनीनञ्च पत्ते कालमिह पच्छिमे ।
(Page 110).

4 Most of the stories that are given in the Theragāthā Commentary are found in the same form, but in different style of language in the commentaries to the Anguttaranikāya, Dhammapada and Apadāna. So many verses are repeated in the Theragāthā. The Attakathās are *old*.

5 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 102.

6 The actual line is: सुणाथ भावित्तानं गाथा अत्तुपनायिका ।

the Immortal Place (Nibbāna) and having put an end of their self and reflecting on the various stages of *the path*, trodden by them, expressed themselves. If we realise the meaning of *Attupanāyikā*, it covered the whole of their life—consisting of material life and inner experience as the result of self-introspection. Before the Theras embraced a life of houselessness, they lived in their own houses, surroundings, atmosphere—in this world. But when, owing to the happening of an incident during their life, they left their own home, they lived in the Saṃgha and being self-grounded, had to face various incidents in their new life, had a varied experience and they built up their personality on this rock-bed of experience and introspection and thus there is recorded in this Collection, howsoever imperfectly, both the experiences of these 264 Bhikkhus! Mrs. Rhys Davids has given us this analysis:—*External Experience* in the case of 114 Theras; *Internal Experience* in the case of 141 Theras and *Mixed Experience* in the case of 9¹. Further out of 264 Bhikkhus she has grouped their *pourings* as under:—Homilies: 46; External Experience: 114; Internal Experience: 95; and mixed: 9.² In building up their personality, they developed various good qualities, removed many evil ones, in spite of odds showed their mettle, pluck and stuff, became fully alive to the tremendous power that they acquired, got out of their narrow groove of stagnant and static life, widened their outlook and liberalised their vision, faced temptations and conquered them³. This new personality emerged out of the ashes of their old slough—consisting of ignorance and bigotry, intolerance, pride and infatuation, love for luxury and craving of sensual pleasures—

1-2 Introduction to the Psalms: Pages xxxii—xxxiii.

3 Take the following stories as types:— अङ्गुलिमाल (२५५)
रत्नपाल, (२५१) सुन्दरसमुद्र (२२४) कालुदायी (२३३)
सुनीत (२४२), तालपुट (२६२).

in fact, everything that cramped their growth ethical, mental, intellectual and emotional. Further this personality was built on the *Three-fold* essentials of Seela, Samādhi and Paññā. The whole beauty of their life in association, in Saṃgha, was that they were given full scope, and opportunity in this new world of theirs to develop these three essentials with a view to prepare them to carry out the great programme of social, moral and spiritual regeneration of the land, based on equality of castes and the doctrine of Kamma rather than the doctrine of birthright. The Master wanted to prepare a band of faithful and devoted band of Bhikkhus and Bhikkhunis and send them out into the open world¹ to preach and teach, to regulate and govern, to infuse a new spirit and implication for life, to develop nobler and universal qualities of Metta, Karuṇā, Muditā and Upekkhā,² and create a new world based on equality, humanity, and brotherhood. Hence the necessity of Monasteries or viharas, organised life with a distinctive dress and the rules and regulations of the Vinaya Piṭaka. The verses in the Theragāthā, if properly analysed and examined in detail will reveal to us the above-mentioned fundamental ideas and points.

If we grasp the points and considerations mentioned in the last paragraph, we can easily explain the rich *sententious* vein of the verses of the Theragāthā. The Bhikkhus, in their utterances speak of things of general import, moralise and philosophise in the form a maxim or a sooth-saying and

1 चरथ भिक्खवे चारिकं चरमानो बहुजनहिताय, बहुजनसुखाय, लोकानुकम्पाय, अत्थाय, हिताय, सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धम्मं अदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्थं सब्बजनं केवलपरिपुणं परिसुद्धं ब्रम्हचरियं पकासेथ.—महावग्ग, विनयपिटक.

2 Known as the Brahmavihārā (exalted states) e.g.
एवं सब्बेसु पाणेसु सब्बत्थ कुसलो सिया ।

hence the reading of these Gāthās refreshes the spirit of the Reader, as he reads these verses of wisdom and recorded experience. (Vide : Enclosure I).¹ They are pithy, breathe in shrewd commonsense, pointed, going home to the heart, setting the mind a-thinking, and helping the reader to change his view and create an outlook where there is none. They are so popular that they are found in works like the Dhammapada, the Suttanipātā, the Udāna, the Dīgha and the Majjhimanikāyas and other parts of Suttanta literature.

Another noticeable feature of the Theragāthā is the love of Nature and beautiful descriptions occurring in the work. On the face of it, it seems somewhat puzzling as to how these Bhikkhus, who had left their home for realising the emptiness of phenomena and the attainment of the Nibbāna, could have shown such marvellous predilection for what is sublime and grand in Nature ; but on a closer consideration, we see that Nature helped them to concentrate and realise the essentials of doctrines. The Bhikkhus were not sickly sentimental, nor unnecessarily sombre and pessimistic. The capacity to appreciate the grandeur, gorgeousness and majesty of Nature precludes any possibility of their being sentimental, sombre and pessimistic. They were also neither croakers nor grumblers. When, therefore, they saw grand scenes of Nature, they burst into songs. (Vide : Enclosure II) Dr. Winternitz remarks, "sure enough, in the 'Songs of the Elders,' the charming descriptions of Nature are largely instrumental in making many of these religious poems real gems of Indian lyric poetry".² In the midst of forest and mountain scenery the Bhikkhu pursues his meditation ; and even when thunder rolls and rains pour down, the liberated Bhikkhu sits in bliss. "Even the saint, who is indifferent to pleasure and pain, does not refrain from describing the

1 It is not possible to give all here. Some of them are reproduced in Enclosure I.

2 Winternitz, *History*. Vol. II, Page 106.

spring”¹ Dr. Winternitz traces this liking for Nature on the part of the Bhikkhu, who has embraced a life of houselessness, as a prominent feature of Indian poetry and mentions the Rāmāyaṇa in this connection². Mrs. Rhys Davids, however, sees the Buddhist as striking ‘a more intimate note’.³ She quotes lines from the Theragāthā and remarks, “such lines as these and many more, simply as word-music, we may place without hesitation beside any passage of Keats and Shelley”.⁴

Buddha’s monastic order was absolutely a distinctive feature although it may not have been new creation. Separation from the world, in the solitary existence of a hermit or ascetic or in regulated societies had been a characteristic feature of Indian Life. The basis of Gotama’s religious system had, however, been Monastic Rule and Self-discipline and this, according to him, was the sole way of religious attainment. Further, what differentiated Buddha’s Saṃgha from its predecessor was the removal of all distinctions of caste. Membership of the order was open to all from the highest to the lowest, without distinction of race or birth”. No distinction or priority of caste was ever recognised in Buddhism.⁵ The doors of Immortality were thrown open to all—in fact to those, who had *ears to listen*.⁶ It was the greatest experiment of democracy in religion tried by Gotama in his days. Men, women and children, recruited from all strata of society rallied round the standard of the Master, cheerfully submitted themselves to the vow of

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 107.

2 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 106.

3 Introduction to the Psalms—Page xxxvii—Note.

4 Introduction to the Psalms—Page xxxvi. Her appreciation of the Bhikkhus as Poets of Nature is really very stimulating and convincing.

5 *Encyclopædia of Religion and Ethics*—Ed. Hasting, Vol. 8 (Monasticism) ‘Buddhist’—Page 797.

6 Cf. अपास्ता तेसं अमत्स्स द्वारा । ये सोतवन्तो पमुच्चन्तु सद्धं ॥

poverty, to the relinquishment of individual possession of worldly goods and sought a life of renunciation and strenuous pursuit of the highest aim.¹ Thus a brotherhood of religious aspirants was formed and Gotama's own splendid and inspiring example drew members to this Brotherhood from people, not only from status and position, but from all ranks and grades. A mere analysis of the social standing of the *Theras* would be interesting and instructive. They belong to various classes like the Brahmins, (113 *Theras*); Khattiyas (60); owners and cultivators (7); Burgesses (53); craftsmen etc. (9); actor (1) Pariahs, labourers etc. (10); Illegitimate sons of Kings etc. (3) and sons of lay-adherents (3). This classification is based on the number of *Theras* being 259.² Mrs. Rhys Davids presents this analysis to disprove the view that 'Buddhism, at its inception, had but little power to draw to itself the lowly, the wretched, and the suffering'.³ Buddhism further appealed to the fair sex, can be proved from the very existence of the *Therīgāthā*. Buddhism also appealed to the young.⁴ "In contrast to the Brahmin ordinance which prescribed a retreat to a recluse's career for the declining years of life, the *Samgha* welcomed the young".⁵ It is pointed out that the childlike diction and ideas of the words put into their mouth are worthy of note. The author of the 'Psalms of the Brethren', says, 'Hence the verses support the legend of the Commentary, and strengthen our belief in the faithfulness of the prose tradition which saw, in its greater founder not only

1 Remember the beautiful story of *रुद्रपाल* as given in the *Majjhima-nikāya* (*Majjhima Paṇṇāsaka*). He tells his father to throw all the riches and wealth shown to him (*Ratṭhpāla*) into the Ganges!

2 Introduction to the Psalms: Page xxviii.

3 Mrs. Rhys Davids mentions Oldenberg, *Buddha*, P. 180 and Note

4 भद् (२२६) सङ्किच्च (२४०) सीवल्लि (६०) सोषाक, (३३, २२७) सुमन (२१९).

5 Introduction to the Psalms, Pages xxx—xxxi.

a mind of consummate wisdom, but a heart filled with tender compassion, strong and willing to save even those little ones".¹ It goes to confirm the Divine saying "Suffer *me to come* to the little children, for of such too is my kingdom that is within you."²

The doctrines that are found in the Collection are, in fact, the same as occurring in the Therīgāthā. The four Noble Truths and the Ideal of Nirvāṇa are found every now and then. "Tisso Vijjā Anuppattā, Katam Buddhassa Sāsanam", is the burthen that is met with practically throughout these verses. The three knowledges (Vijjas) aim at the attainment of extreme peace of mind, by the utter extinction of passion, hatred and illusion. Sensual pleasures are condemned in no unmistakable terms. 'Craving for existence' is required to be destroyed, round of birth and death is ended and there is no further existence beyond. "Plain living is emphasized on with four or five morsels of food and a cup of water," and expresses the ideas of 'Phāsu-vihāra' or easy life. (Verse No. 986).

The highest ideal is that of Arhatship. When a Bhikkhu entered the Saṃgha, he was placed under the tutelage of an Acariya. He observed, faithfully the rule of life and grasped the principles and significance of rules that were prescribed for him. Bhikkhus were given instructions in the eightfold path, the real nature of sensual pleasures, the Asubha Bhāvanā (foulness of matter), the seven factories of enlightenment, lessons in meditation, the real nature of five groups and spheres of consciousness, the six Abbiññas, the powers of performing miracles, the three Vijjas (knowledges), studying the appearance and disappearance of elements of being, the five fetters or Nivaraṇāni, the four noble truths, the nature of Avijjā, the destruction of the craving for existence, seela, its nature and perfume; the destruction of floods, knots and conceit; Vimokkha (another name for the Nibbāṇa) cognisable

as unconditioned and through the realisation of the emptiness of phenomena (*suññato*) ; neither the five groups nor elements of being constituting the soul ; eight *vimokkhas*, emancipation both ways (*ubhato*), four-fold *vipallas*, three-fold *metta-kamma*, *ceto parīñānāṇa* (knowledge of reading the thoughts of others) ; the thirty-two signs of greatness (*mahā-purisa lakkhaṇāni*) ; *Dhutangāni*—all these and others are mentioned and are deemed necessary to attain to the ideal of the *Nibbāṇa*. The latter is looked at both as a negative aspect and a positive one ; evidence of its being positive in aspect is complete in the *Theragāthā*—it is the highest peace ; the most secure resort ; insight, happiness, coolness, calmness. These doctrines are intended to bring out a *moral* development, in the *Bhikkhu* and virtues like self-restraint, abstinence, contentment, patience, celibacy or chastity, humility, benevolence, liberality, reverence, gratitude, toleration, veracity or truth, righteousness, the four *Brahmavihāras*—these, though common to other books of the *Suttapiṭaka*, are represented here as constituting personal confessions or personal experiences. *Bhikkhus* relate how they had to stand temptations and conquered them (V. 270, 302, 462-466). One *Bhikkhu* acknowledges the realisation of truth through his mother, (V. No. 338 वहुथेर.) A *Bhikkhu* consoles his mother that after all her son was not dead¹ (सानुथेर, verse 47). This Collection gives a rich crop of external experiences, although description of the inner life of the *Bhikkhu* is also not rare. *Tālapuṭa* (No. 262) gives in a soliloquy his yearnings—‘wrestlings with the *Citta*.’ They describe their spiritual conflicts, and upward aspirations. They also sing their final attainment, cessation of toil, completed introspective sanctification : ‘duty done’². They realise how

1 मत्तं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।

जीवन्तं मं अम्म दिस्सन्ती कस्मा मं अम्म रोदसि ? ॥

2 Introduction to the *Psalms*—Page xlii. कृतं करणीयं

under diverse conditions and with diverse motives they left their householders' life and became free from the trammels of their past state, also from the inconvenience, and from their intolerable condition. Their keen sense of duty or culmination of a developed or pre-fulfilled culture enabled them to undergo necessary preparation and thus triumph over many temptations. They entered a new atmosphere, in which they found full scope for development, struggle and unfoldment of personality. They understood and realised the laws of the world, their origin, their working, terrible havoc caused by the ignorance of the laws, and they cut off the sources of suffering. With this new eye of truth and new implication and interpretation of life, they entered into a new *world of action*, active piety, active benevolence and beneficence and in imitation of their Master and obeying His behest, they carried on the work of imparting a message of hope to suffering humanity.¹ From the Theragāthā, it can be conclusively proved that the Theras did serve the Society and their life in the Saṃgha was a preparation to that effect. It may not be 'conscious' with them, but it was so with the Buddhā, who founded the Saṃgha. The Master's life was an ideal before them.

Reference has already been made to the pithy sentences, soothsayings and maxims, that are scattered throughout this Collection. That is a prominent literary feature. Secondly, the same verses, refrain, typical phrases, and enumerations, are put into the songs of various Bhikkhus. There may have been ready such collections of detached Gāthās and they are interspersed in this *Collection*, sometimes even loosely but connected with the name of a Bhikkhu. It can be shown that such disjointed Gāthas can be taken out of the narrative, without any break in the continuity. Thirdly, we can trace different stages in the structure—"a ballad, incipient drama, or a con-

1 'Preface' to the Therīgāthā (Devanāgarī Edition of the University) Pages (vii-viii).

secutive symmetrical monologue'.¹ The Gāthās of Ratṭhapāla or Angulimāla, may have been composed by others and are introduced in the Majjhimanikāya and they are now inserted en bloc in this Collection.² Thus we find inserted here very old compositions, bearing the stamp of oldest Indian Ākhyānas. The verses of the Paṇḍasa and saṭṭhika Nipātās, however, are too poetic to be regarded as sustained efforts of genuine poetry. They were, originally, composed by some expert or experts out of genuine original reminiscences, and associated with the names of particular Bhikkhus. They then were woven into ballads or monologues or independent literary episodes and then broadcast and thus passed for as compositions in respect of a particular Bhikkhu. The composition in these Nipātās seem to be the result rather of Communistic than of individual efforts.³ There is also rich variety of style in these compositions. Thirdly, attention may be drawn to the stock of similes and metaphors scattered in this collection. They are noticeable in other parts of Pāli Literature. Bhikkhus' mind is compared to a monkey (128-129); conquest of man compared to that of an elephant or horse (358-362); Taphā compared to Beerapa grass (406); similes of Kakaca or Puttamansa (448)—these are common. There are, fourthly, met with in this collection, several verses as puzzles. (Vide: Enclosure III) There is apparent contradiction or something contrary to what is seen or heard in everyday life, but on carefully reading the verse, the apparent contradiction disappears. There are, fifthly, mentioned several subjects—mostly of ethical import. For example, Reflections on Speech (Vācā)—(326-327, 1230-1233);

1 Quoted from 'Psalms of the Sisters',—Introduction. Page xx.

2 रट्ठपाल (२५१) Gāthās ७७२—७९६; अङ्गुलिमाल (२५५) Gāthās ८६९—८९४.

3 Quoted from 'Psalms of the Sisters'—Introduction Page xxii.

4 Therīgāthā, (Devanāgarī Pāli Texts Series No. 4) Preface, p ix.

object of a Paribbājaka and mendicancy (42-43; 100, 1165-1166) Nibbāna is dissolution of all knots (1168); what will happen in future? (957-969); life of gluttony and idleness causes rebirth (104); how to live happily? (231-233); the merits of Faith (53-54; 252); who does not prosper in the doctrine of the Jina? (363-364), what constitutes the real pleasure (Rati)? (401) and when it can be achieved (521-529); Hope is the Goad of action (533); a life of austerities is no good (286-288); life spent in performing sacrifices brings no good (344); the merits of Seela (611-622); Dhamma is the guardian of man (306-308); who becomes a real Paṇḍita? (373-377); respect among one's friends who follow the same course of life is the key of realisation of Dhamma (390-395); evils of anger and how to control it (444-449); world is ridden by Death (451-454); blessings and potency of Paññā (wisdom) (553-559); control of Sense-organs leads to the advantage of man, while absence of it to his loss (731-748).

This cursory view and study of the Theragāthā will give the reader an idea into the variety, richness and poetic and ethical vein and grandeur of these utterances. We have already given our reasons to prefer the word 'Pourings' to 'Psalms' in the Preface to the Therīgāthā and we do not repeat them here. These Gāthās present to us a mind, highly ecstatic, and working on psychological laws under peculiar and critical circumstances.

The Text in the Devanāgarī that is given to the Reader is not a mere reprint of P. T. S. edition or of any particular edition. The Burmese edition and the partial text incorporated in the Paramatthadīpanī have been consulted and the text has been very carefully edited. We have given running number to all the Gāthās and have begun from the verses in the beginning and so there will always be a difference of three in the counting between the number as given by the P. T. S. edition and the number given in this Edition. We have further given the

running numbers to Theras so as to arrive at the total number of 264. Besides we have given the running number to the utterances of a particular Bhikkhu and put the total number of the utterances of that individual Bhikkhu in bracket to the right of the name into brackets. This facilitates checking of verses in a particular Nipāta as given in the Uddāna. Further the process of abridgement of repeated verses in the Theragāthā followed by the editors of the P. T. S. has been, many a time, puzzling and misleading to the reader and students of Pāli. We have, therefore, filled all those gaps by repeating the lines along with every verse, or giving the word in the beginning and in the end, and have used the letter 'pe'. To give an example we refer to the utterances of Mālunkyaputta (Bhikkhu No. 252) and constituting verses 797-820 of our edition; and 794-817 of the P. T. S. The Pāli student finds it difficult to follow the hints of the editors, for example, in connection with verses 794-795. We have, therefore, constructed both the verses supplying the gaps and reproducing the two verses—separately and clearly marking them with proper number. We have used the Comma (,) freely to show the process of sandhi and indicate such other changes and implications as are detailed in the first publication of this series viz., The Nidānakathā (Preface, Pages IX-X). Free use of Parasavaṇṇa i.e. using the corresponding nasal and not the Pāli niggahita is another feature of the books published in this Series. Introduction of bold type in the case of subjects and proper names, topics and technical words has been adhered to. Enclosures are given to the Preface, showing the Subhāsitanī, detailed reference and in some cases reproduction of verses, describing Nature and her varied scenes and puzzles or Kūṭagāthās. Detailed list of Theras and the number of verses uttered by each have been given. In the end Theras and their serial number with the number of Gāthās uttered by each, have been alphabetically arranged by my students and thus a nice *Index* has been added. No efforts, in short, have been

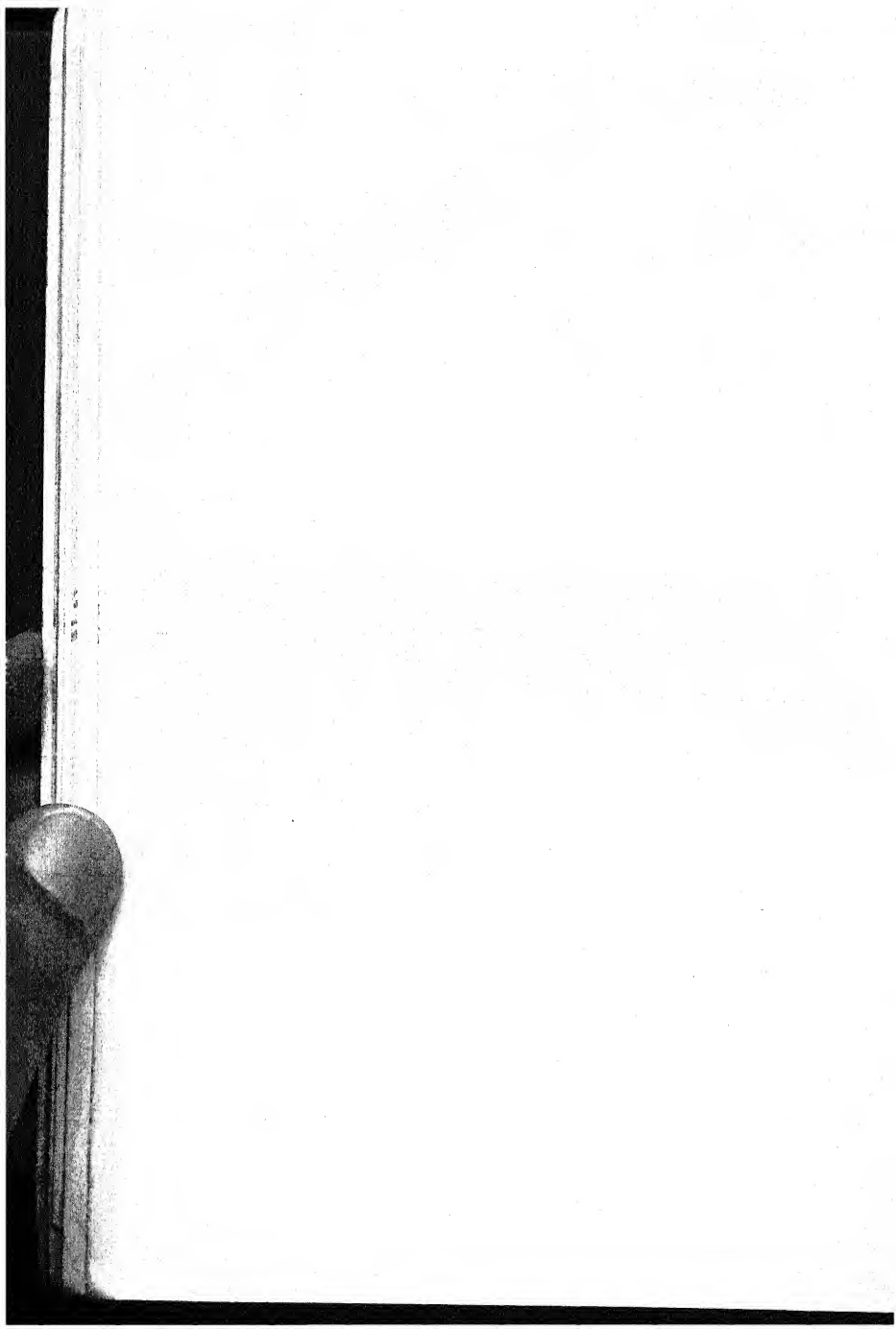
spared to make the Text as useful as possible to the Pāli student, for whom this Series has been started by this University.

Our thanks are due to my student Mr. Gangji Velji Khimji Shah, (an M. A. Student) who, at a considerable sacrifice of time and energy, wrote down a fair MSS. in the Devanāgarī of the Theragāthā and who sat with me for hours together while editing the Text and reading and comparing different Texts and correcting the proofs. He further helped me in getting the Text through the Press, by making the Press Management to expedite the work after the submission of corrected proofs. All this he did for his love of work and the cause of Pāli scholarship. I am also equally obliged to Mr. (now Prof.) R. K. Acharya, of the Baroda College, who helped me in editing the MSS. and who wanted to add short notes of philological nature, culled from the Commentary on the Theragāthā, to illustrate the meanings of words, occurring in the Text, but owing to the incompleteness of the Singhalese Commentary, which covers only 1-14 Nipātas of the whole Text, his notes, to our regret, could not be incorporated in this edition. We greatly appreciate the help rendered by Messrs. Gangji Velji Shah and B. G. Gokhale in preparing Index to this work. The Management of the Karnatak Printing Press, in the end, deserves our sincere thanks for prompt and efficient work.

In conclusion, we are glad to mention that other Professors of Pāli have come forward to co-operate with the University by offering their honorary services and submitting their MSS of other Texts for inclusion in this Series. Prof. R. D. Vadekar will be soon adding the 'Milinda Pañha' to this series. It is also a matter of satisfaction that this activity of the University has been widely appreciated by Pāli Scholars from Bengal and Pāli Professors and Scholars in other parts of India as well.

Sugata Nidhāna, }
Khar, Bombay, }
August, 1939 }

N. K. BHAGWAT.



ENCLOSURE I

सुभासितानि

- (१) सम्भिरे'व समासेथ पण्डितेहे'त्यदस्सिभि ।
verse 7
- (२) साधु सुविहितान दस्सनं । कङ्का छिज्जति बुद्धि वड्ढति ॥
verse 78
- (३) हित्वा सतपलं कंसं सोवणं सतराजिकं । अग्गाहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुत्तिया-
भिसेचनं ॥
verse 100
- (४) एकङ्गदस्सी दुम्मेधो सतदस्सी च पण्डितो ।
verse 109
- (५) सरीरसुखगिद्धस्स कुतो समणसाधुता ? ।
verse 117
- (६) सुखं सुपन्ति मुनयो ये इत्थीसु न बज्झरे ।
verse 140
- (७) न ब्राह्मणो बहिवण्णो अन्तोवण्णो हि ब्राह्मणो ।
verse 143
- (८) पञ्चाय अत्थं जानाति । वातो अत्थो सुखावहो ॥
verse 144
- (९) यं करोति नरो कम्मं कल्याणं यदि पापकं । तस्स तस्से'व दायादो यं यं
कम्मं पकुब्बति ॥
verse 147
- (१०) अच्चयन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति । आयु खीयति मच्चानं
कुन्नदीनं' व ओदकं ॥
verse 148
- (११) एवं कुसीतं आगम्म साधुजीवी पि सीदति ।
verse 150

(१२) सङ्गामे मे मतं सेय्यो यञ्चे जीवे पराजितो ॥

verse 197

(१३) यं हि कयिरा तं हि वदे यं न कयिरा न तं वदे ॥

verse 229

(१४) योनिसो संविधानेन सुखं पप्पोति पण्डितो ।

verse 296

(१५) धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं । धम्मो सुचिण्णो सुखमा' वहाति ॥
अधम्मो निरयं नेति । धम्मो पापोति सुग्गतिं ॥

verses 306, 307

(१६) एवं सुभासिता वाचा अफला होति अकुब्बतो ।

verse 326

(१७) यो वे गरुलं वचनञ्जू धीरो । वसे च तस्मिं जनयेथ पेमं ।

verse 373

(१८) सो करोहि सुदीपम'त्तनो त्वं । न हि ताणं तव विज्जते'व अञ्जं ॥

verse 415

(१९) कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो सङ्गामं जेति दुज्जयं ।

verse 445

(२०) अमोघं दिवसं कयिरा अप्पेन बहुकेन वा । यं यं विजहते रत्तिं तदूनं
तस्स जीवितं ॥

verse 454

(२१) पञ्जाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ।

verse 502

(२२) आसाय कस्सते खेत्तं । बीजं आसाय वप्पति । आसाय वाणिजा यन्ति ।
समुद्दं धनहारका । याय आसाय तिट्ठामि । सा मे आसा समिज्झनु ॥

verse 533

(२३) साधयिस्साम'हं येव, ना'ञ्जो अञ्जस्स कारको ।

verse 545

(२४) पञ्जा सुतविनिच्छिनी । पञ्जा कित्सिलोकवद्धनी । पञ्जासहितो नरो
इय । अपि दुक्खेसु सुखानि विन्दति ॥

verse 554

(२५) यत्थ जायेथ मीयेथ तत्थ किं विय अब्भुतं ? ।

verse 555

(२६) नातिवेलं पभायसेय्य सङ्खमज्झमिह पण्डितो ।

verse 585

(२७) यच्च अञ्जे न रक्खन्ति, यो च अञ्जे न रक्खति । स वे भिक्खु सुखं
सेति । कामेसु अनपेक्खवा ॥

verse 603

(२८) सीलं हि सब्बसम्पात्तिं उपनामेति सेवितं ।

verse 611

(२९) सीलमे'व इध अगं, पञ्चवा पन उत्तमो । मनुस्सेसु च देवेसु सीलप-
ज्जाणतो जयं ॥

verse 622

(३०) तपेन ब्रम्हचरियेन संयमेन दमेन च । एतेन ब्राम्हणो होति ॥

verse 634

(३१) अत्तना चोदय'तानं, निब्बाणम'भिहारये ॥

verse 640

(३२) अलाभो धम्मिको सेय्यो यच्चे लाभो अधम्मिको ।

verse 669

(३३) अयसो च सेय्यो विञ्चूनं न यसो अप्पवुद्धिनं ।

verse 670

(३४) गरहा'व सेय्यो विञ्जूहि यच्चे बालप्पसंसना ।

verse 671

(३५) पविचेकियं दुक्खं सेय्यो यच्चे काममयं सुखं ।

verse 672

(३६) मरणं धम्मिकं सेय्यो यच्चे जीवे अधम्मिकं ।

verse 673

(३७) इन्द्रियाणि मनुस्सानं हिताया'हिताय च । अरक्खितानि अहिताय
रक्खितानि हिताय च ॥

verse 731

(३८) तस्मा हि पञ्चा'व धनेन सेय्यो । याय वोसानं इधा' धिगच्छति ।

verse 787

(३९) कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । विरूपरूपेन मथेन्ति चित्तं ॥

verse 790

(४०) निष्पपञ्चरतो बुद्धो निष्पपञ्चम'देसयि ।

verse 905

(४१) सतं हि सो पियो होति असतं होति अपियो ।

verse 997

(४२) साधू'पि हुत्वान असाधु होन्ति । असाधु हुत्वा पुन साधु होन्ति ॥

verse 1012

(४३) अपिच्छता सप्पुरिसेहि वणिग्ता ।

verse 1127

(४४) तमेव वाचं भासेय्य याय'तानं न तापये । परे च न विहिंसेय्य सा वे

वाचा सुभासिता ॥

verse 1230

(४५) बहूनं वत अत्थाय उप्पज्जन्ति तथागता । इत्थीनं पुरुसानश्च ये ते

सासनकारका ॥

verse 1259

(४६) यथावादी तथाकारी अद्द बुद्धस्स सावको ।

verse 1280

ENCLOSURE II

निसर्गवर्णनं (Nature Descriptions)

- (१) नीलम्भवणा रुचिरा सीतवारी सुचिन्धरा । इन्दुगोपकसञ्छन्ना ते सेला
रमयन्ति मं ॥ verse 16 वनवच्छ धेरो (१३)
- (२) नीला सुगीवा सिखिनो मोरा कारवियं अभिनदन्ति । ते सीतवातकलिता
सुतं द्वायं निबोधेन्ति ॥ verse 25 चित्तको धेरो (२२)
- (३) विवरं अनुपतन्ति विज्जुता । वेभारस्स च पडण्वस्स च । नगविवरगतो
च द्वायति । पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥
verse 44 सिरिवद्धो धेरो (४१)
- (४) विहविहाभिनदिते सिप्पिकाभिरुतेहि च । न मे तं फन्दति चित्तं एकत्तनिरतं
हि मे ॥
verse 52, रामण्य्यको धेरो (४९)
- (५) धरणी च सिञ्चति वाति मालुतो विज्जुता चरति नभे । उपसम्मन्ति वितक्का
चित्तं सुसमाहितं मम ॥
verse 53 विमलो धेरो (५०)
- (६) वस्सति देवो यथा सुगीतं one-fourth line of verses, 54-57 and
328-332, Four Therās and गिरिमानन्दो धेरो (२००)
- (७) नगानगगोसु सुसंविस्सुहा । उदग्गमेधेन नवेन सिता । विवेककामस्स
अरञ्जसञ्चिनो । जनेति भिय्यो उसभस्स कल्यतं ॥
verse 113, उसभो धेरो (११०)
- (८) अच्छोदिका पुथुसिला गोणङ्गलमिगायुता । अम्बुसेवालसञ्छन्ना ते सेला
रमयन्ति मं ॥
verses 116, 604 वनवच्छधेरो (११३) सङ्किच्चधेरो (२४०)
- (९) देवो च वस्सति देवो च गळ्गळायति । एक्को चाहं भेरवे बिले विहरामि
तस्स मय्हं एकस्स भेरवे बिले विहरतो । नत्थि भयं वा छम्भिततं वा
लोमहंसो वा
verse 922, सम्बुलकच्चानो धेरो (१५५)

(१०) नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा । सुनीलगीवा सुमुखा सुगञ्जिनो । सुसह-
लाचापि महामही अयं । सुव्यापितम्बु सुबलाहकं नभं ॥

verse 214, चूळको थेरो (१६६)

(११) यदा बलाका सुचि पण्डरच्छदा । काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता । पले-
हिति आलयमा'लयेसिनी । तदा नदी अजकरणी रमेति ॥

verses 310-313 सप्पको थेरो (१९६)

(१२) अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते । फलेसिनो छदनं विप्पहाय । ते अच्चि-
मन्तो' व पभासयन्ति । समयो महावीर भगी रसानं ॥

next one verse, in all 530-531, कालुदायी थेरो (२३३)

(१३) सुपुप्फिते सीतवने सीतले गिरिकन्दरे । गत्तानि परिसिञ्चित्वा चङ्क-
मिस्सामि एकको ॥

verse 543, एकविहारियो थेरो (२३४)

(१४) मालुते उपवायन्ते सीते सुरभिगन्धके । अविज्जं दालयिस्सामि निसि-
न्नो नगमुद्धनि ॥

वने कुसुमसञ्छन्ने पब्भारे नून सीतले । विमुत्तिसुखेन सुखितो रमि-
स्सामि गिरिब्बजे

verses 547-548, एकविहारियो थेरो (२३४)

(१५) पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमारुह कस्सपो । ज्ञायति अनुपादानो पहीन-
भयभेरवो ॥

and the Burthen ते सेला रमयन्ति मं । verses 1062-1068, महाक-
स्सपो थेरो (२६१)

(१६) कदानु' हं पब्बतकन्दरासु । एकाकियो अडुतियो विहस्सं । अनिच्चतो
सच्चभवं विपस्सं । तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ? ॥

verse 1094, तालपुटो थेरो (२६२)

कदा नु मं पावुसकालमेवो । नवेन तोयेन सचीवरं वने । इसिप्पयातम्हि
पथे वजन्तं । ओवस्सते तं नु कदा भाविस्सति ? ॥

and next two verses, in all 1105-1107, तालपुटो थेरो (२६२)

ENCLOSURE III

कूटगाथायो

(१) पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्चबु'त्तारि भावये । पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु
ओघतिण्णो'ति वुच्चति ॥

verse 18

(२) ना'हं भयस्स भायामि ।

verse 24

(३) मतं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।
जीवन्तं मं दिस्सन्ती कस्मा मं अम्म रोदसि ? ॥

verse 47

(४) आसं कुटिया विराजय । दुक्खा भिक्खु पुन नवा कुटि ॥

verse 60

(५) पस्सति पस्सो पस्सन्तं अपस्सन्तञ्च न पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं पस्सन्तञ्च न पस्सति ॥

verse 64

(६) उप्पतन्तेसु निपते निप्पतन्तेसु उप्पते ।
वसे अवस मानेसु, रममानेसु, नो रमे ॥

verse 79

(७) मक्कटो पञ्चद्वारायं कुटिकायं पसक्किय ।
द्वारेण अनुपरियेति घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥

verse 128

(८) गहकारक, दिट्ठो'सि, पुन गेहं न काहसि ॥

verse 187

(९) पूजितो पूजनेय्यानं सकरेयान सकतो ।
अपचितो अपचितेय्यानं तस्स इच्छामि हातवे ॥

verse 189

(१०) यथा इदं तथा एतं यथा एतं तथा इदं ।
यथा अधो तथा उद्वं यथा उद्वं तथा अधो ॥

verse 399

(११) छन्नं अतिवस्सति विवटं नातिवस्सति ।
तस्मा छन्नं विवरेथ एवं तं नातिवस्सति ॥

verse 450

(१२) कम्म बहुकं न कारये परिवज्जेय्य जनं न उय्यसे ॥

verse 497

(१३) अलाभो धम्मिको सेय्यो यच्चे लाभो अधम्मिको ॥

verse 669

(१४) गरहा'व सेय्यो विञ्जूहि यच्चे बालप्पसंसना ॥

verse 671

(१५) वनथं न करेय्य कुहिञ्चि ।
निब्बनथा अवनथो स हि भिक्खु ॥

verse 1217

थेरानं तेसं गाथानञ्च अनुक्रमो ।

एकनिपातो

[१]

- १ सुभूति (४)
- २ महाकोटिक (५)
- ३ कङ्कारेवत (६)
- ४ पुण्ण मन्तानिपुत्त (७)
- ५ दब्ब (८)
- ६ सीतवनिय (९)
- ७ भल्लिय (१०)
- ८ वीर (११)
- ९ पिलिन्दवच्छ (१२)
- १० पुण्णमास (१३)

[२]

- ११ चूलवच्छ (१४)
- १२ महावच्छ (१५)
- १३ वनवच्छ (१६)
- १४ वनवच्छस्स थेरस्स
सामणेरे (१७)
- १५ कुण्डधान (१८)
- १६ बेलट्टसीस (१९)
- १७ दासक (२०)
- १८ सिङ्गलपिता (२१)
- १९ कुल (२२)
- २० अजित (२३)

[३]

- २१ निग्रोध (२४)
- २२ चित्तक (२५)

२३ गोसाल (गोपाल) (२६)

२४ सुगन्ध (२७)

२५ नन्दिय (२८)

२६ अभय (२९)

२७ लोमसकङ्किय (३०)

२८ जम्बुगामिक-पुत्त (३१)

२९ हारित (३२)

३० उत्तिय (३३)

[४]

३१ गव्हरतीरिय (३४)

३२ सुप्पिय (३५)

३३ सोपाक (३६)

३४ पोसिय (३७)

३५ सामञ्जकानि (३८)

३६ कुमापुत्त (३९)

३७ कुमापुत्तस्स थेरस्स
सहायक (४०)

३८ गवम्पति (४१)

३९ तिस्स (४२)

४० वड्डमान (४३)

[५]

४१ सिरिवड्ड (४४)

४२ खदिरवनिय (४५)

४३ सुमङ्गल (४६)

४४ सातु (४७)

४५ रमणीयविहारी (४८)

- ४६ समिद्ध (४९)
 ४७ उज्जय (५०)
 ४८ सज्जय (५१)
 ४९ रामणैय्यक (५२)
 ५० विमल (५३)

[६]

- ५१ गोधिक (५४)
 ५२ सुबाहु (५५)
 ५३ वल्लिय (५६)
 ५४ उत्तिय (५७)
 ५५ अज्जनावनिय (५८)
 ५६ कुटिविहारी (५९)
 ५७ कुटिविहारी (६०)
 ५८ रमणीयकुटिक (६१)
 ५९ कोसल्लविहारी (६२)
 ६० सीवलि (६३)

[७]

- ६१ वप्प (६४)
 ६२ वज्जिपुत्त (६५)
 ६३ पक्ख (६६)
 ६४ विमलक्रोण्डञ्च (६७)
 ६५ उक्खेपकतवच्छ (६८)
 ६६ मेधिय (६९)
 ६७ एकधम्मसवनीय (७०)
 ६८ एकुद्दानीय (एकुद्दानिय) (७१)
 ६९ छन्न (७२)
 ७० पुण्ण (७३)

[८]

- ७१ वच्छपाल (७४)
 ७२ आतुम (७५)

- ७३ माणव (७६)
 ७४ सुयामन (७७)
 ७५ सुसारद (७८)
 ७६ पियञ्जह (७९)
 ७७ हत्थारोहपुत्त (८०)
 ७८ मेण्डसिर (८१)
 ७९ रक्खित (८२)
 ८० उग (८३)

[९]

- ८१ समितिगुत्त (८४)
 ८२ कस्सप (८५)
 ८३ सीह (८६)
 ८४ नीत (८७)
 ८५ सुनाग (८८)
 ८६ नागित (८९)
 ८७ पविट्ठ (९०)
 ८८ अज्जुन (९१)
 ८९ देवसभ (९२)
 ९० सामिदत्त (९३)

[१०]

- ९१ परिपुण्णक (९४)
 ९२ विजय (९५)
 ९३ एरक (९६)
 ९४ मेत्तजि (९७)
 ९५ चक्खुपाल (९८)
 ९६ खण्डसुमन (९९)
 ९७ तिस्स (१००)
 ९८ अभय (१०१)
 ९९ उत्तिय (१०२)
 १०० देवसभ (१०३)

[११]

- १०१ बेलद्वकानि (बेलद्वको) (१०४)
 १०२ सेतुच्छ (१०५)
 १०३ बन्धुर (बन्धन) (१०६)
 १०४ खितक (१०७)
 १०५ मलितवम्म (१०८)
 १०६ सुहेमन्त (१०९)
 १०७ धम्मसव (११०)
 १०८ धम्मसवपिता (१११)
 १०९ सङ्गरक्खित (११२)
 ११० उसभ (११३)

[१२]

- १११ जेन्त (११४)
 ११२ वच्छगोत्त (११५)
 ११३ वनवच्छ (११६)
 ११४ अधिमुत्त (११७)
 ११५ महानाम (११८)
 ११६ पारापरिय (पारम्परिय) (११९)
 ११७ यस (१२०)
 ११८ किम्बिल (तिमिर) (१२१)
 ११९ वज्जिपुत्त (१२२)
 १२० इसिदत्त (१२३)

दुकनिपातो

[१३]

- १२१ उत्तर (१२४-१२५)
 १२२ पिण्डोलभारद्वाज (१२६-१२७)
 १२३ वल्लिय (१२८-१२९)
 १२४ गङ्गातीरिय (१३०-१३१)
 १२५ अजिन (१३२-१३३)
 १२६ मेळजिन (१३४-१३५)

- १२७ राध (१३६-१३७)
 १२८ सुराध (१३८-१३९)
 १२९ गोतम (१४०-१४१)
 १३० वसभ (१४२-१४३)

[१४]

- १३१ महाचुन्द (१४४-१४५)
 १३२ जोतिदास (१४६-१४७)
 १३३ हेरञ्ज (ञिज) कानि—
 (१४८-१४९)
 १३४ सोममित्त (१५०-१५१)
 १३५ सब्बमित्त (१५२-१५३)
 १३६ महाकाल (१५४-१५५)
 १३७ तिस्स (१५६-१५७)
 १३८ किम्बिल (किमिल)—
 (१५८-१५९)
 १३९ नन्द (१६०-१६१)
 १४० सिरिमा (१६२-१६३)

[१५]

- १४१ उत्तर (१६४-१६५)
 १४२ भद्दिजि (१६६-१६७)
 १४३ सोमित्त (१६८-१६९)
 १४४ वल्लिय (१७०-१७१)
 १४५ वीतसोक (१७२-१७३)
 १४६ पुण्णमास (१७४-१७५)
 १४७ नन्दक (१७६-१७७)
 १४८ भरत (१७८-१७९)
 १४९ भारद्वाज (१८०-१८१)
 १५० कण्हदिन्न (१८२-१८३)
 [१६]
 १५१ मिगसिर (१८४-१८५)

- १५२ सिक्क (१८६-१८७)
 १५३ उपवान (१८८-१८९)
 १५४ इसिदिन्न (१९०-१९१)
 १५५ सम्बुल (सम्पहुल) कच्छान
 (१९२-१९३)
 १५६ खितक (नितक) —
 (१९४-१९५)
 १५७ सोण-पोटरियपुत्त —
 (१९६-१९७)
 १५८ निसभ (१९८-१९९)
 १५९ उसभ (२००-२०१)
 १६० कप्पटकुर (२०२-२०३)

[१७]

- १६१ कुमारकस्सप (२०४-२०५)
 १६२ धम्मपाल (२०६-२०७)
 १६३ ब्रम्हालि (२०८-२०९)
 १६४ मोघराजा (२१०-२११)
 १६५ विसाख पञ्चालिपुत्त
 (२१२-२१३)
 १६६ चूळक (२१४-२१५)
 १६७ अनूपम (२१६-२१७)
 १६८ वज्जित (२१८-२१९)
 १६९ सन्धित (२२०-२२१)

तिकनिपातो

[१८]

- १७० अङ्गणिक-भारद्वाज —
 (२२२-२२४)
 १७१ पच्चय (२२५-२२७)
 १७२ बाकुल (२२८-२३०)
 १७३ धनिय (२३१-२३३)

- १७४ मातङ्गपुत्त (२३४-२३६)
 १७५ खुज्जसोमित (२३७-२३९)
 १७६ वारण (२४०-२४२)
 १७७ पत्तिसक (वत्तिसक) —
 (२४३-२४५)
 १७८ यसोज (२४६-२४८)
 १७९ साटिमत्तिय (२४९-२५१)
 १८० उपालि (२५२-२५४)
 १८१ उत्तरपाल (२५५-२५७)
 १८२ अभिभूत (२५८-२६०)
 १८३ गोतम (२६१-२६३)
 १८४ हारित (२६४-२६६)
 १८५ विमल (२६७-२६९)

चतुक्कनिपातो

[१९]

- १८६ नागसमाल (२७०-२७३)
 १८७ भगु (२७४-२७७)
 १८८ सभिय (२७८-२८१)
 १८९ नन्दक (२८२-२८५)
 १९० जम्बुक (२८६-२८९)
 १९१ सेनक (२९०-२९३)
 १९२ सम्भूत (२९४-२९७)
 १९३ राहुल (२९८-३०१)
 १९४ चन्दन (३०२-३०५)
 १९५ धम्मिक (३०६-३०९)
 १९६ सप्पक (सब्बक) (३१०-३१३)
 १९७ मुदित (३१४-३१७)

पञ्चकनिपातो

[२०]

- १९८ राजदत्त (३१८-३२२)

- १९९ सुभूत (३२३-३२७)
 २०० गिरिमानन्द (३२८-३३२)
 २०१ सुमन (३३३-३३७)
 २०२ वड्डु (३३८-३४२)
 २०३ नदीकस्सप (३४३-३४७)
 २०४ गयाकस्सप (३४८-३५२)
 २०५ वक्कलि (३५३-३५७)
 २०६ विजितसेन (३५८-३६२)
 २०७ यसदत्त (३६३-३६७)
 २०८ सोण कुटिकण (३६८-३७२)
 २०९ कोसिय (३७३-३७७)

छकनिपातो

[२१]

- २१० उरुवेलकस्सप (३७८-३८३)
 २११ तेकिच्छकानि (तेकिच्छकारी)
 (३८४-३८९)
 २१२ महानाग (३९०-३९५)
 २१३ कुल्ल (३९६-४०१)
 २१४ मालुङ्क्यपुत्त (४०२-४०७)
 २१५ सप्पदास (सब्बदास)
 (४०८-४१३)
 २१६ कातियान (४१४-४१९)
 २१७ मिगजाल (४२०-४२५)
 २१८ जेन्त पुरोहितपुत्त
 (४२६-४३१)
 २१९ सुमन (४३२-४३७)
 २२० न्हातक (४३८-४४३)
 २२१ ब्रम्हदत्त (४४४-४४९)
 २२२ सिरिमण्ड (४५०-४५५)
 २२३ सब्बकाम (४५६-४६१)

सत्तनिपातो

[२२]

- २२४ सुन्दरसमुद्द (४६२-४६८)
 २२५ लकुण्टक (४६९-४७५)
 २२६ भद्द (४७६-४८२)
 २२७ सोपाक (४८३-४८९)
 २२८ सरभङ्ग (४९०-४९६)

अट्ठनिपातो

[२३]

- २२९ महाकचायन (४९७-५०४)
 २३० सिरिमत्त (५०५-५१२)
 २३१ महापन्थक (५१३-५२०)

नवनिपातो

[२४]

- २३२ भूत (५२१-५२९)

दसनिपातो

[२५]

- २३३ कालुदायी (५३०-५३९)
 २३४ एकविहारिय (५४०-५४९)
 २३५ महाकप्पिन (५५०-५५९)
 २३६ चूलपन्थक (५६०-५६९)
 २३७ कप्प (५७०-५७९)
 २३८ उपसेन वज्जन्तपुत्त—
 (५८०-५८९)

- २३९ गोतम (५९०-५९९)

एकादसनिपातो

[२६]

- २४० सङ्किच्च (६००-६१०)

द्वादसनिपातो

[२७]

२४१ सीलव (६११-६२२)

२४२ सुनीत (६२३-६३४)

तेरसनिपातो

[२८]

२४३ सोण कोळविस (६३५-६४७)

चुद्दसनिपातो

[२९]

२४४ रेवत (६४८-६६१)

२४५ गोदत्त (६६२-६७५)

सोळस-निपातो

[३०]

२४६ अञ्जकोण्डञ्ज (६७६-६९१)

२४७ उदायी (६९२-७०७)

वीसतिनिपातो

[३१]

२४८ अधिमुत्त (७०८-७२८)

२४९ पारापरिय (७२९-७४९)

२५० तेलकानि (७५०-७७१)

२५१ रट्टपाल (७७२-७९६)

२५२ मालङ्क्यपुत्त (७९७-८२०)

२५३ सेल (८२१-८४४)

२५४ भदिय-काळिगोघाय पुत्त—

(८४५-८६८)

२५५ अङ्गुलिमाल (८६९-८९४)

२५६ अनुसुद्ध (८९५-९२२)

२५७ पारापरिय (पारम्परिय) (९२३

-९५१)

तिसनिपातो

[३२]

२५८ फुत्स (९५२-९८३)

२५९ सारिपुत्त (९८४-१०२०)

२६० आनन्द (१०२१-१०५३)

चत्ताळीस-निपातो

[३३]

२६१ महाकस्सप (१०५४-१०९३)

पञ्चासनिपातो

[३४]

२६२ तालपुट (१०९४-११४८)

सट्टिकनिपातो

[३५]

२६३ महामोग्गल्लान (११४९-१२११)

महा-निपातो

[३६]

२६४ बङ्गीस (१२१२-१२८२)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

थेर-गाथा

- १ सीद्धानं'व नदन्तानं दाठीनं गिरिगम्भरे ।
सुणाथ भावित्तानं गाथा अत्तुपनायिका ॥ १ ॥
- २ यथानामा यथागोत्ता यथाधम्मविहारिनो ।
यथाधिमुत्ता सप्पञ्जा विहरिंसु अतन्दिता ॥ २ ॥
- ३ तत्थ तत्थ विपस्सित्वा फुसित्वा अञ्जुत पदं ।
कतन्तं पच्चवेक्खन्ता इमं अत्थं अभासिसुं ॥ ३ ॥

एकनिपातो

[१]

१ सुभूति-थेरो

- ४ “छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता । वस्स देव यथासुखं ।
चित्तं मे सुसमाहितं विमुत्तं । आतापी विहरामि, वस्स देवा'ति ” ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा सुभूति थेरो गाथं अभासित्था'ति' ।

२ महाकोट्टिक-थेरो

- ५ “उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे दुमपत्तं'व साल्लतो'ति ” ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा महाकोट्टिकथेरो गाथं अभासित्थ ।

३ कङ्कारेवतो थेरो

- ६ “पञ्चं इमं पस्स तथागतानं । अग्गि यथा पज्जलितो
निसीथे (v. 1. निसीदे)
आलोकदा चक्खुददा भवन्ति । ये आगतानं विनयन्ति कङ्कं’ति” ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा कङ्कारेवतो थेरो गाथं अभासित्थ ।

४ पुण्णो मन्तानि-पुत्तो थेरो

- ७ “सब्भिरे’व समासेथ पण्डितेहे’त्यदस्सिभि ।
अत्थं महन्तं गम्भीरं दुद्दसं निपुणं अणुं
धीरा समधिगच्छन्ति अप्पमत्ता विचक्खणा’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा पुण्णो मन्तानिपुत्तो थेरो गा. अभासित्थ ।

५ दब्बो थेरो

- ८ “यो दुद्दमयो दमेन दन्तो । दब्बो सन्तुसितो वितिण्णकङ्को ।
विजितावी अपेत-भेरवो हि । दब्बो सो परिनिव्वुतो ठित्तो’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा दब्बो थेरो गा. अभासित्थ ।

६ सीतवनियो थेरो

- ९ “यो सीतवनसु’पागा भिक्खु । एको सन्तुसितो समाहित्तो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो । रक्खं कायगतासर्तिं धितीमा’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा सीतवनियो थेरो गा० अभासित्थ ।

७ भल्लियो थेरो

- १० “यो’पानुदि मच्चुराजस्स सेनं । नळसेतुं’व सुदुब्बलं महोघो ।
विजितावी अपेत-भेरवो हि दन्तो सो परिनिव्वुतो ठित्तो’ति” ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा भल्लियो थेरो गा० अभासित्थ ।

८ वीरो थेरो

- ११ “यो दुद्दमयो दमेन दन्तो । वीरो सन्तुसितो वितिण्णकङ्को ।
विजितावी अपेतलोमहंसो । वीरो सो परिनिव्वुतो ठित्तो’ति” ॥ १ ॥

९ पिलिन्दवच्छ-थेरो

- १२ “स्वागतं ना'पगतं (v. 1. न दुरागतं) नयिदं दुम्मन्तितं मम ।
संविभत्तेसु धम्मेषु यं सेट्ठं तदु'पागामि'ति” ॥ १ ॥

१० पुण्णमास-थेरो

- १३ “विहरि अपेक्खं इध वा हरं वा । यो वेदगू समितो यततो ।
सब्बेषु धम्मेषु अनुपलितो । लोकस्स जज्जा उदयव्वयञ्चा'ति” ॥ १ ॥

वग्गो पठमो

उद्दानं

सुभूति कोट्टिको थेरो कङ्कारेवतसुव्वतो (v. 1. °सम्मतो)
मन्तानिपुत्तो दब्बो च सीतवनियो च भल्लियो
वीरो पिलिन्दवच्छो च पुण्णमासो तमोनुदो'ति ।

[२]

११ चूळवच्छो-थेरो

- १४ “पामुज्जबहुलो भिक्खु धम्मे बुद्धप्पवेदिते ।
अधिगच्छे पदं सन्तं सङ्गारूपसमं सुखं'ति” ॥ १ ॥

१२ महावच्छो थेरो

- १५ “पञ्चावली सीलवतू'पपन्नो । समाहितो ज्ञानरतो सतीमा ।
यदत्थियं भोजनं भुज्जमानो । कङ्कथ काल इध वीतरागो'ति” ॥ १ ॥

१३ वनवच्छ-थेरो

- १६ “नीलवभवण्णा रुचिरा सीतवारी सुचिन्धरा ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना ते सेला रमयन्ति मं'ति” ॥ १ ॥

१४ वनवच्छस्स थेरस्स सामणेरो

- १७ “उपज्झायो मं अवचास्ति इतो गच्छामि सीवक ।
गामे मे वसति कायो, अरञ्जं मे गतो मनो ।
सेमानको पि गच्छामि; न'त्थि सङ्गो विजानतं'ति” ॥ १ ॥

१५ कुण्डधानो थेरो

- १८ “ पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्च च’ उत्तरि भावये ।
पञ्च-सङ्गातिगो भिक्खु ओघतिण्णो’ति बुच्चती’ति ” ॥ १ ॥

१६ बेलट्टसीसो थेरो

- १९ “ यथापि भद्दो आजञ्जो नङ्गलावत्तनी सिखी ।
गच्छति अप्पकसिरेन, एवं रत्तिं दिवा मम ।
गच्छन्ति अप्पकसिरेन सुखे लद्धे निरामिसे’ति ” ॥ १ ॥

१७ दासको थेरो

- २० “ भिद्धी यदा होति महग्घसो च । निद्वायिता सम्परिवत्तसायी ।
महावराहो’व निवापपुट्ठो । पुनप्पुनं गम्भमु’पेति मन्दो’ति ” ॥ १ ॥

१८ सिङ्गलपिता थेरो

- २१ “ अहु बुद्धस्स दायादो भिक्खु भेसकळावने ।
केवलम’द्विसञ्जाय अफरिं पठविमि’मं ।
मज्जे’हं कामरागं सो खिप्पमे’व पहीयती’ति ” ॥ १ ॥

१९ कुळो थेरो

- २२ “ उदकं हि नयन्ति नेत्तिका । उसुकारा नमयन्ति
(v. l. दमयन्ति) तेजनं ।
दारं नमयन्ति (v. l. दमयन्ति) तच्छका । अत्तानं
दमयन्ति सुब्बता’ति ” ॥ १ ॥

२० अजितो थेरो

- २३ “ मरणे मे भयं न’त्थि, निकन्ती न’त्थि जीविते ।
सन्देहं निक्खिपिस्सामि सम्पजानो पटिस्सतो’ति ” ॥ १ ॥

वग्गो दुतियो ।

उद्दानं

चूळवच्छो महावच्छो वनवच्छो च सीवको
कुण्डधानो च बेलट्टि दासको च ततो परं
सिङ्गलपितिको थेरो कुळो च अजितो, दसा’ति ।

[३]

२१ निग्रोधो थेरो

- २४ “ ना’हं भयस्स भायामि । सत्था नो अमतस्स कोविदो ।
यत्थ भयं ना’वतिट्ठति । तेन मग्गेन वजन्ति भिक्खवो’ति ” ॥ १ ॥

२२ चित्तको थेरो

- २५ “ नीला सुगीवा सिखिनो मोराकारं वियं (v. 1. कारम्भयं,
कायं विय) अभिनदन्ति ।
ते सीतवातकलिता (v. 1. सीतवातकीळिता, ० कळिभा)
सुत्तं ज्ञायं निबोधेन्ती’ति ” ॥ १ ॥

२३ गोसालो (v. 1. गोपालो) थेरो

- २६ “ अहं खो वेळुगुम्बस्मि भुत्वान मधुपायासं ।
पदक्खिणं सम्मसन्तो (v. 1. सम्पस्सन्तो) खन्धानं उदयब्बयं ।
सासुं पटिगमिस्सामि विवेकम’नुब्रूहयं’ति ” ॥ १ ॥

२४ सुगन्धो थेरो

- २७ “ अनुवस्सिको पब्बजितो, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति ” ॥ १ ॥

२५ नन्दियो थेरो

- २८ “ ओभासजातं फलगं चित्तं यस्स अभिण्हसो ।
तादिसं भिक्खुमा’सज्ज कण्ह, दुक्खं निगच्छसी’ति ” ॥ १ ॥

२६ अभयो थेरो

- २९ “ सुत्वा सुभासितं वाचं बुद्धस्सा’दिच्चबन्धुनो ।
पच्चब्बाधिं हि निपुणं वाळ्ळगं उसुणा यथा’ति ” ॥ १ ॥

२७ लोमसकङ्गियो थेरो

- ३० “ दब्बं कुसं पोटकिलं उसीरं मुज्जपब्बजं ।
उरसा पनुदहिस्सामि (v. 1. अपनुदिस्सामि)
विवेकम’नुब्रूहयं’ति ” ॥ १ ॥

२८ जम्बुगामिक-पुत्तो थेरो

- ३१ “कच्चि नो वत्थपसुतो, कच्चि नो भूसनारतो ।
कच्चि सीलमयं गन्धं, त्वं वासि (v. 1. किं त्वं वायसि)
ने’तरा पजा’ति” ॥ १ ॥

२९ हारितो थेरो

- ३२ “समुन्नमयम’त्तानं उमुकारो’व तेजनं ।
चित्तं उजुं करित्वान अविज्जं छिन्द हारिता’ति” ॥ १ ॥

३० उत्तियो थेरो

- ३३ “आबाधे मे समुप्पन्ने सति मे उपपज्जथः—
‘आबाधो मे समुप्पन्नो, कालो मे न’प्पमज्जितुं’ति” ॥ १ ॥

वग्गो ततियो

उद्दानं

‘निग्रोधो चित्तको थेरो गोसालथेरो सुगन्धो
नन्दियो अभयो थेरो थेरो लोमसकङ्गियो
जम्बुगामिकपुत्तो च हारितो उत्तियो इसी’ति” ॥

[४]

३१ गन्धरतीरियो भिक्खु

- ३४ “कुट्ठो ङंसेहि मक्खसेहि अरञ्जस्मिं ब्रह्मवने ।
नागो सङ्गामसीसे’ व सतो तत्रा’धिवासये’ति” ॥ १ ॥

३२ सुप्पियो थेरो

- ३५ “अजरं जीरमानेन तप्पमानेन निब्बुतिं ।
निम्मिस्सं (v. 1. निमित्तं) परमं सन्ति योगक्खेमं
अनुत्तरं’ति” ॥ १ ॥

३३ सोपाको थेरो

- ३६ “यथापि एकपुत्तस्मिं पियस्मिं कुसली सिया ।
एवं सब्बेसु पाणेषु सब्बत्थं कुसलो सिया’ति” ॥ १ ॥

३४ पोसियो थेरो

- ३७ “अनासन्नवरा एता निच्चमे’व विजानता ।
गामा अरञ्जमा’गम्म ततो गेहं उपाविसिं ।
ततो उट्ठाय पक्कामिं अनामन्तेत्वा पोसियो’ति” ॥ १ ॥

३५ सामञ्जकानि थेरो

- ३८ “सुखं सुखत्थो लभते तदा’चरं । कित्तिञ्च पप्पोति यस’स्स वड्ढति ।
यो अरियम’ट्ठङ्गिकं अञ्जसं उजुं । भावेति मगं अमतस्स
पत्तिया’ति” ॥ १ ॥

३६ कुमापुत्तो थेरो

- ३९ “साधु सुतं साधु चरितकं साधु सदा अनिकेतविहारो ।
अत्थपुच्छनं पदक्खिणकम्मं एतं सामञ्जं अकिञ्चनस्सा’ति” ॥ १ ॥

३७ कुमापुत्तस्स थेरस्स सहायको थेरो

- ४० “नानाजनपदं यन्ति विचरन्ता असञ्जता ।
समाधिञ्च विराधेन्ति किं सु रट्ठच्चरिया करिस्सति ।
तस्मा विनेय्य सारम्मं ज्ञापेय्य अपुरक्खतो’ति” ॥ १ ॥

३८ गवम्पति थेरो

- ४१ “यो इद्धिया सरभुं पट्ठपेसि । सो गवम्पति असितो अनेजो ।
तं सब्बसङ्गातिगतं महामुनिं । देवा नमस्सन्ति भवस्स पारगुं’ति” ॥ १ ॥

३९ तिस्सो थेरो

- ४२ “सत्तिया विय ओमट्ठो ड्ह्ढमाने’ व मत्थके ।
कामरागपहानाय सतो भिक्खु परिच्चजे’ति” ॥ १ ॥

४० वडुमानो थेरो

- ४३ “सत्तिया विय ओमहो ड्य्हमाने’व मत्थके ।
भवरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे’ति” ॥ १ ॥

वग्गो चतुत्थो

उद्दानं

गव्हरतीरियो सुप्पियो सोपाको च पोसियो च ।
सामञ्जकानि कुमापुत्तो कुमापुत्तसहायको ।
गवम्पति तिस्स थेरो वडुमानो महायसो’ति’ ।

[५]

४१ सिरिवड्डो थेरो

- ४४ “विवरं अनुपतन्ति विज्जुता । वेभारस्स च पण्डवस्सं च ।
नगविवरगतो च ज्ञायति । पुत्तो अण्णट्टिमस्स तादिनो’ति” ॥ १ ॥

४२ खदिरवनियो थेरो

- ४५ “चाले उपचाले सीसूपचाले पतिस्सतिका नु खो विहरथ ।
आगतो वो बालं विय वेयी’ति” ॥ १ ॥

४३ सुमङ्गलो थेरो

- ४६ “सुमुत्तिको सुमुत्तिको साहु सुमुत्तिको’म्हि तीहि खुज्जकेहि ।
असितासु मया, नङ्गलासु मया, खुदकुहालासु मया ।
यदिपि इधमे’व इधमे’व अथवापि अलमे’व अलमे’व ।
ज्ञाय सुमङ्गल ज्ञाय सुमङ्गल, अण्णमत्तो विहर सुमङ्गला’ति” ॥ १ ॥

४४ सानु थेरो

- ४७ “मत्तं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।
जीवन्तं मं अम्म दिस्सन्ति कस्मा मं अम्म रोदसी’ति” ? ॥ १ ॥

४५ रमणीयविहारी थेरो

- ४८ “यथापि भद्रो आजञ्चो खलित्वा पतितिष्ठति ।
एवं दस्सनसम्पन्नं सम्मासम्बुद्धसावकं”ति” ॥ १ ॥

४६ समिद्ध-थेरो

- ४९ “सद्दाया’हं पञ्चजितो अगारस्मा अनगारियं ।
सति पञ्चा च मे बुद्धा चित्तञ्च सुसमाहितं ।
कामं करस्स रूपानि ने’व मं व्याधयिस्ससी’ति” ॥ १ ॥

४७ उज्जयो थेरो

- ५० “नमो ते बुद्धवीर’त्थु विप्पमुत्तो’सि सञ्चधि ।
तुय्हा’पदाने विहरं विहरामि अनासवो’ति” ॥ १ ॥

४८ सञ्जयो थेरो

- ५१ “यतो’हं पञ्चजितो अगारस्मा अनगारियं ।
ना’भिजानामि सङ्कप्पं अनरियं दोससंहितं’ति” ॥ १ ॥

४९ रामणेर्यको थेरो

- ५२ “विहविहाभिनदिते (v. 1. चिह्विहामिनदिते) सिप्पिकाभिरुतेहि च ।
न मे तं फन्दति चित्तं, एकत्तनिरतं हि मे” ॥ १ ॥

५० विमलो थेरो

- ५३ “धरणी च सिञ्चति वाति मालुतो विज्जुता चरति नभे ।
उपसम्मन्ति वितक्का, चित्तं सुसमाहितं ममा’ति” ॥ १ ॥

वग्गो पञ्चमो

उद्दानं

सिखिबुद्धो रेवतो थेरो सुमङ्गलो सानुसब्धयो ।
रमणीयविहारी च समिद्ध-उज्जय-सञ्जयो ।
रामणेर्यो च सो थेरो विमलो च रणञ्जयो’ति ।

[६]

५१ गोधिको थेरो

- ५४ “वस्सति देवो यथा सुणीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितञ्च मय्हं । अथ चे पत्थयसि पवस्स
देवा’ति” ॥ १ ॥

५२ सुवाहु थेरो

- ५५ “वस्सति देवो यथा सुणीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितञ्च काये । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा’ति” ॥ १ ॥

५३ वल्लियो थेरो

- ५६ “वस्सति देवो यथा सुणीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अप्पमत्तो । अथ चे पत्थयसि पवस्स
देवा’ति” ॥ १ ॥

५४ उत्तियो थेरो

- ५७ “वस्सति देवो यथा सुणीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अदुत्तियो । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा’ति” ॥ १ ॥

५५ अञ्जनावनियो थेरो

- ५८ “आसन्दि कुटिकं कत्वा ओगय्ह अञ्जनं वनं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

५६ कुटिविहारी थेरो

- ५९ “को कुटिकायं भिक्खु कुटिकायं वीतरागो सुसमाहितचित्तो ।
एवं जानाहि आहुसो अमोघा ते कुटिका कता’ति” ॥ १ ॥

५७ कुटिविहारी थेरो

- ६० “अयमा’हु पुराणिया कुटि, अज्जं पत्थयसे नवं कुटिं ।
आसं कुटिया (v. l. add पि) विराजय, दुक्खा
भिक्खु पुन नवा कुटी’ति” ॥ १ ॥

५८ रमणीयकुटिको थेरो

- ६१ “रमणीया मे कुटिका सद्भादेय्या मनोरमा ।
न मे अत्थो कुमारीहि येसं अत्थो तहिं गच्छथ नारियो’ति” ॥ १ ॥

५९ कोसल-विहारी थेरो

- ६२ “सद्भाया’हं पव्वजितो, अरञ्जे मे कुटिका कता ।
अप्पमत्तो च आतापी सम्पजानो पटिस्सतो’ति” ॥ १ ॥

६० सीवलि थेरो

- ६३ “ते मे इज्झिसु सङ्कप्पा यदत्थो पाविसिं कुटिं ।
विज्जा-विमुत्तिं पच्चेस्सं मानानुसयमु’ज्जहं’ति” ॥ १ ॥

वग्गो छट्ठो

उदानं

गोधिको च सुबाहु च वल्लियो उत्तियो इसि ।
अञ्जनावनियो थेरो दुवे कुटिविहारिनो ।
रमणीयकुटिको च कोसलव्हय-सीवली’ति ॥

[७]

६१ वप्पो थेरो

- ६४ “पस्सति पस्सो पस्सन्तं अपस्सन्तञ्च न पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं पस्सन्तञ्च न पस्सती’ति” ॥ १ ॥

६२ वज्जिपुत्तो थेरो

- ६५ “एकका मयम’रञ्जे विहराम अपविद्धं व वनस्मिं दासकं ।
तस्स मे बहुका पिहयन्ति नेरयिका विथ सग्गगामिनं’ति” ॥ १ ॥

६३ पक्खो थेरो

- ६६ “चुता पतन्ति पतिता गिद्धा च पुनरागता ।
कतं किच्चं रतं रम्मं सुखेन’न्वागतं सुखं’ति” ॥ १ ॥

६४ विमलकोण्डञ्जो थेरो

- ६७ “दुमब्धयाय उप्पन्नो जातो पण्डरकेतुना ।
केतुहा केतुना येव महाकेतुं पधंसयीति” ॥ १ ॥

६५ उक्खेपकतवच्छो थेरो

- ६८ “उक्खेपकतवच्छस्स सङ्कलितं बहुहि वस्सेहि ।
तं भासति गहट्टानं मुनिसिन्नो उळारपासुजोति” ॥ १ ॥

६६ मेधियो थेरो

- ६९ “अनुसासि महावीरो सब्बधम्मान पारगू ।
तस्साहं धम्मं सुत्तान विहासि सन्तिके रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनंति” ॥ १ ॥

६७ एकधम्मसवनीयो थेरो

- ७० “किलेसा ज्ञापिता मद्दं भवा सब्बे समूहता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवोति” ॥ १ ॥

६८ एकुदानीयो (v. 1. एकुदानियो) थेरो

- ७१ “अधिचेतसो अप्पमज्जतो । मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ।
सोका न भवन्ति तादिनो । उपसन्तस्स सदा सतीमतोति” ॥ १ ॥

६९ छन्नो थेरो

- ७२ “सुत्तान धम्मं महतो महारसं । सब्बञ्चुतञ्ज्याणवरेन देसितं ।
मगं पपज्जिं अमतस्स पत्तिया । सो योगक्खेमस्स पथस्स
कोविदोति” ॥ १ ॥

७० पुण्णो थेरो

- ७३ “सीलं एव इध अगं पञ्चवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेषु सीलपञ्चाणतो जयंति” ॥ १ ॥

वग्गो सत्तमो

उदानं

वप्पो च वज्जिपुत्तो च पक्खो विमलकोण्डञ्जो ।
 उक्खेपकतवच्छो च मेघियो एकधम्मिको ।
 एकुहानिय-छन्नो च पुण्णथेरो महब्बलो'ति ।

[<]

७१ वच्छपालो थेरो

७४ “सुसुखमनिपुणत्थदस्सिना । मतिकुसलेन निवातवृत्तिना ।
 संसेवित-बुद्धसीलिना । निब्बाणं न हि तेन दुल्लभं'ति” ॥ १ ॥

७२ आतुमो थेरो

७५ “यथा कळीरो सुसु वड्डितग्गो । दुन्निक्खमो होति पसाखजातो ।
 एवम'हं भरियायानीताय । अनुमञ्ज मं पब्बजितो'मिह दानी'ति” ॥ १ ॥

७३ माणवो थेरो

७६ “जिण्णञ्च दिस्वा दुक्खितञ्च व्याधितं । मतञ्च दिस्वा गतमा'युसङ्खयं ।
 ततो अहं निक्खमित्तून पब्बजिं । पहाय कामानि मनोरमानी'ति” ॥ १ ॥

७४ सुयामनो थेरो

७७ “कामच्छन्दो च व्यापादो थीनमिद्धञ्च भिक्खुनो ।
 उद्धञ्चं विचिकिच्छा च सब्बसो'व न विज्जती'ति” ॥ १ ॥

७५ सुसारदो थेरो

७८ “साधु सुविहितान दस्सनं । कङ्का छिज्जति बुद्धि वड्डति ।
 बालम्पि करोन्ति पण्डितं । तस्मा साधु सतं समागमो'ति” ॥ १ ॥

७६ पियञ्जहो थेरो

७९ “उप्पतन्तेसु निपते, निप्पतन्तेसु उप्पते, ।
 वसे अवसमानेसु, रममानेसु नो रमे'ति” ॥ १ ॥

७७ हत्थारोहपुत्तो थेरो

- ८० “इदं पुरे चित्तम'चारि चारिकं । येनि'च्छकं यत्थकामं यथासुखं ।
तद'ज्जहं निग्गहिस्सामि योनिं सो । हत्थिप्पभिन्नं विय
अङ्कुसग्गहो'ति” ॥११॥

७८ मेण्डसिरो थेरो

- ८१ “अनेकजातिसंसारं सन्धाविसं अनिब्बिसं ।
तस्स मे दुक्खजातस्स दुक्खक्खन्धो अपरद्धो'ति” ॥ १ ॥

७९ रक्खितो थेरो

- ८२ “सब्बो रागो पहीनो मे । सब्बो दोसो समूहतो ।
सब्बो मे विगतो मोहो । सीतिभूतो'स्मि निब्बुतो'ति” ॥ १ ॥

८० उग्गो थेरो

- ८३ “यं मया पकतं कम्मं अप्पं वा यदि वा बहुं ।
सब्बमे'तं परिक्खीणं न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति” ॥ १ ॥

वग्गो अट्ठमो

उद्दानं

वच्छपालो च यो थेरो आतुमो माणवो इसि ।
सुयामनो सुसारदो थेरो यो च पियज्जहो ।
आरोहपुत्तो मेण्डसिरो रक्खितो उग्गसह्वयो'ति ॥

[९]

८१ समितिगुत्तो थेरो

- ८४ “यं मया पकतं पापं पुब्बे अज्जासु जातिसु ।
इधे'व तं वेदनिर्यं, वत्थु अज्जं न विज्जती'ति” ॥१॥

८२ कस्सपो थेरो

- ८५ “येन येन सुभिव्खानि सिवानि अभयानि च ।
तेन पुत्तक गच्छस्सु, मा सोका'पहतो (v.l. सोकपहतो) भवा'ति” ॥१॥

८३ सीहो थेरो

- ८६ “सीह’प्पमतो विहर रत्तिन्दिवम’तन्दितो ।
भावेहि कुसलं धम्मं जह सीघं समुस्सयं’ति” ॥ १ ॥

८४ नीतो थेरो

- ८७ “सच्चरत्तिं सुपित्वान दिवा सङ्गणिके रतो ।
कुदास्सु नाम दुम्मेधो दुक्खस्स’न्तं करिस्सती’ति” ? ॥ १ ॥

८५ सुनागो थेरो

- ८८ “चित्तनिमित्तस्स कोविदो पविवेकरसं विजानिय ।
ज्ञायं निपको पटिस्सतो अधिगच्छेय्य सुखं निरामिसं’ति” ॥ १ ॥

८६ नागितो थेरो

- ८९ “इतो बहिद्धा पुथु अञ्जवादिनं । मग्गो न निच्चाणगमो यथा अयं ।
इति’स्सु सङ्कुं भगवानुसासति । सत्था सयं पाणितले’व दस्सयं’ति” ॥ १ ॥

८७ पविट्ठो थेरो

- ९० खन्धा दिट्ठा यथाभूतं भवा सब्बे पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, न’त्थि दानि पुनब्भवो’ति” ॥ १ ॥

८८ अज्जुनो थेरो

- ९१ “असक्खिं वत अत्तानं उद्धतुं उदका थलं ।
बुद्दमानो महोषे’व सच्चानि पटिविज्झि अहं’ति” ॥ १ ॥

८९ देवसभो थेरो

- ९२ “उत्तिण्णा पङ्का पलिपा, पाताला परिवज्जिता ।
मुत्तो ओघा च गन्था च सब्बे माना विसंहता’ति” ॥ १ ॥

९० सामिदत्तो थेरो

- ९३ “पञ्चक्खन्धा परिञ्जाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
विक्खीणो जातिसंसारो, न’त्थि दानि पुनब्भवो’ति” ॥ १ ॥

वग्गो नवमो

उद्दानं

थेरो समितिगुत्तो च कस्सपो सीहसब्बहो ।
नीतो सुनागो नागितो पविट्ठो अञ्जनो इस्सि ।
देवसम्भो च यो थेरो सामिदत्तो महब्बलो ॥

[१०]

९१ परिपुण्णको थेरो

९४ “ न तथामतं सत्तरसं सुधन्नं यं मयाज्ज परिभुत्तं ।
अपरिमितदस्सिना गोतमेन बुद्धेन देसितो धम्मो’ति” ॥ १ ॥

९२ विजयो थेरो

९५ “ यस्सा’सवा परिकखीणा आहारे च अनिस्सितो ।
सुञ्जतो अनिमित्तो च विमोक्खो यस्स गोचरो ।
आकासे’व सकुन्तानं पदं तस्स दुरन्नयं’ति ” ॥ १ ॥

९३ एरको थेरो

९६ “ दुक्खा कामा एरक, न सुखा कामा एरक, ।
यो कामे कामयति, दुक्खं सो कामयति एरक ।
यो कामे न कामयति, दुक्खं सो न कामयति एरका’ति ” ॥ १ ॥

९४ मेत्तजि थेरो

९७ “ नमो हि तस्स भगवतो सक्क्यपुत्तस्स सिरीमतो ।
तेना’यं अग्गपत्तेन अग्गधम्मो सुदेसितो’ति ” ॥ १ ॥

९५ चक्खुापलो थेरो

९८ “ अन्धो’हं हतनेत्तो’स्मि, कन्तारद्धान पक्खन्दो
(v. l. पक्खन्नो, पक्खन्तो)
सयमानोपि गच्छिस्सं न सहायेन पापेना’ति ” ॥ १ ॥

९६ खण्डसुमनो थेरो

- ९९ “एकपुष्पं चजित्वान असीतिवस्सकोटियो ।
सग्गेसु परिचारेत्वा सेसकेन’म्हि निब्बुतो’ति” ॥ १ ॥

९७ तिस्सो थेरो

- १०० “हित्वा सतपलं (v. 1. सतं बलं) कंसं सोवण्णं सतराजिकं ।
अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतिया’भिसेचनं’ति” ॥ १ ॥

९८ अभयो थेरो

- १०१ “रूपं दिस्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति ।
तस्स वडुन्ति आसवा भवमूलो’पगामिनो’ (v. 1. भवमूला
भवगामिनो) ति” ॥ १ ॥

९९ उत्तियो थेरो

- १०२ “सदं सुत्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति ।
तस्स वडुन्ति आसवा संसारं उपगामिनो’ति” ॥ १ ॥

१०० देवसभो थेरो

- १०३ “सम्मप्पधानसम्पन्नो सतिपट्ठानगोचरो ।
विमुत्तिकुसुमसञ्छन्नो परिनिब्बिस्सति अनासवो’ति” ॥ १ ॥

वग्गो दसमो

उद्दानं

परिपुण्णको च विजयो एरको मेत्तजी मुनी ।
चक्खुपालो खण्डसुमनो तिस्सो अभयो च ।
उत्तियो महापज्जो थेरो देवसभोपि चा’ति ॥

[११]

१०१ बेलढकानि (v. 1. बेलढको) थेरो

- १०४ “ हित्वा गिहित्वं अनवोसिततो । मुखनङ्गली ओदरिको कुसीतो ।
महवराहो’ व निवापपुटो । पुनप्पुनं गब्भमु’पेति मन्दो’ति” ॥ १ ॥

१०२ सेतुच्छ-थेरो

- १०५ “ मानेन वञ्चितासे सङ्कारेसु सङ्किलिस्समानसे ।
लाभा’लाभेन मथिता समार्धिं ना’धिगच्छन्ती’ति” ॥ १ ॥

१०३ बन्धुरो (v. 1. बन्धनो) थेरो

- १०६ “ ना’हं एतेन अत्थिको । सुखितो धम्मरसेन तप्पितो ।
पीत्वान् रसग्गमु’त्तमं । न च काहामि विसेन सन्धव’ति” ॥ १ ॥

१०४ खितको थेरो

- १०७ “ लहुको वत मे कायो फुटो च पीतिसुखेन विपुलेन ।
तूलमि’व एरितं माळुवेन पिलवति (v. 1. सीलवती’) व मे
कायो’ति” ॥ १ ॥

१०५ मलितवम्भो थेरो

- १०८ “ उक्कण्ठितो पि न वसे रममानो पि पक्कमे ।
न त्वे’वा’नत्थसहितं वसे वासं (v. 1. वाचं) विचक्खणो’ति” ॥ १ ॥

१०६ सुहेमन्तो थेरो

- १०९ “ सतलङ्कस्स अत्थस्स सतलक्खणधारिनो ।
एकङ्गदस्सी दुम्मेधो सतदस्सी च पण्डितो’ति” ॥ १ ॥

१०७ धम्मसवो थेरो

- ११० “ पब्बजिं (v. 1. पब्बज्जं) तुलयित्वान् अगारस्मान्’गारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

१०८ धम्मसवपितु थेरो

- १११ “सवीसं वस्ससतिको पब्बजि अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

१०९ सङ्खरक्खितो थेरो

- ११२ “न नूत्तायं परमहितानुकम्पिनो । रहोगतो अनुविगणोति सासनं ।
तथाहयं विहरति पाकतिन्द्रियो । भिगी यथा तरुणजातिका
वने’ति” ॥ १ ॥

११० उसभो थेरो

- ११३ “नगा नगगोसु सुसंविस्ल्लहा । उदरगमेधेन नवेन सिता ।
विवेककामस्स अरञ्जसज्जिनो । जनेति भिय्यो उसभस्स
कल्यतं’ति” ॥ १ ॥

वग्गो एकादसमो

उद्दानं

बेलहृकानि सेतुच्छो बन्धुरो खितको इसि ।
मलितवम्भो सुहेमन्तो धम्मसवो धम्मसवपिता ॥
सङ्खरक्खितत्येरो च उसभो च महामुनी’ति ॥

[१२]

१११ जेतो थेरो

- ११४ “दुप्पब्बज्जं वे, दुरधिवासा गेहा । धम्मो गम्भीरो, दुरधिगमा भोगा ।
किच्छा वुत्ति नो इतरीतरेने’व । युत्तं चिन्तेतुं सततम’निच्चतं’ति” ॥ १ ॥

११२ वच्छगोत्तो थेरो

- ११५ “तेविज्जो’हं महाझायी चेतोसमथकोविदो ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

११३ वनवच्छ-थेरो

- ११६ “अच्छोदिका पुथुसिला गोनङ्गुलमिगायुता ।
अब्बुसेवालसच्छन्ना ते सेला रमयन्ति मं'ति” ॥ १ ॥

११४ अधिमुत्तो थेरो

- ११७ “कायदुद्दुल्लगरुनो हिग्यमानम्हि जीविते ।
सरीरमुखगिद्धस्स कुतो समणसाधुता'ति” ? ॥ १ ॥

११५ महानामो थेरो

- ११८ “एसा'व हिग्यसे पब्बतेन बहुकुटजसल्लकितेन ।
नेसादेकेन गिरिना यसस्सिना परिच्छदेना'ति” ॥ १ ॥

११६ पारापरियो (v. l. पारम्परियो) थेरो

- ११९ “छ फस्सायतने हित्वा गुत्तद्वारो सुसंवुतो ।
अघमूलं वमित्वान पत्तो मे आसवक्खयो (v. l. 'ति') ॥ १ ॥

११७ यसो थेरो

- १२० “सुविलित्तो सुवसनो सच्चाभरणभूसितो ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं'ति” ॥ १ ॥

११८ किम्बिलो (v. l. तिमिरो) थेरो

- १२१ “अभिसत्थो'व निपतति वयो । रूपम'ब्बमि'व तथेव सन्तं ।
तस्से'व सतो अविप्पवसतो । अब्जस्से'व सरामि अत्तानं'ति” ॥ १ ॥

११९ वज्जिपुत्तो थेरो

- १२२ “स्खमूलगहनं पसकिय । निब्बाणं हृदयस्मिं ओसिय ।
झाय गोतम, मा च पमादो । किं ते बिळिबिळिका
करिस्सती'ति” ॥ १ ॥

१२० इसिदत्तो थेरो

- १२३ “पञ्चक्खन्धा परिज्जाता तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुपत्तो, पत्तो मे आसवक्खयो'ति” ॥ १ ॥

द्वादसमो वग्गो

तत्रु'दानं भवति

जेन्तो च वच्छगोत्तो च वच्छो च वनपद्मयो ।

अधिमुत्तो महानामो पारापरियो (v. l. पारम्परियो)

यसो पि च ।

किम्बिलो वज्जिपुत्तो च इसिदत्तो महायसो'ति ।

वीसुत्तरसतं थेरा कतकिच्चा अनासवा ।

एकके'व निपातमिह सुसङ्गीता महेसिभी'ति ।

निष्ठितो एकनिपातो

दुकनिपातो



[१३]

१२१ उत्तरो थेरो (१)

१२४ “नत्थि कोचि भवो निच्चो सङ्खारा वा पि सस्सता ।
उप्पज्जन्ति च ते खन्धा चवन्ति अपरापरं ॥ १ ॥

१२५ एतमादीनवं जत्वा भवेनमिह अनत्थिको ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो’ति” ॥ २ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा उत्तरो थेरो गाथायो अभासित्था’ति’ ।

१२२ पिण्डोलभारद्वाजो थेरो (२)

१२६ “न इदं अनयेन जीवितं । नाहारो हृदयस्स सन्तिको ।
आहारद्वितिको समुस्सयो । इति दिस्वान चरामि एसनं ॥ ३ ॥

१२७ पङ्को’ति हि नं अवेदयुं (v. 1. अवेरस्सुं) । यायं
वन्दनपूजना कुलेसु ।

सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं । सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो’ति” ॥ ४ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो थेरो गाथायो

अभासित्था’ति’ ।

१२३ वल्लियो थेरो (३)

१२८ “मक्कटो पञ्चद्वारायं कुटिकायं पसक्किय ।
द्वारेण अनुपरियेति घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥ ५ ॥

- १२९ तिष्ठ मकट, मा धावि । नहि ते तं यथापुरे ।
निगहीतो'सि पञ्चाय, ने'तो दूरं गमिस्ससी'ति" ॥ ६ ॥

१२४ गङ्गातीरियो थेरो (v. 1. भिक्खु) (४)

- १३० " तिष्णं मे तालपत्तानं गङ्गातीरे कुटी कता ।
छवसितो'व मे पत्तो, पंसुकूलञ्च चीवरं ॥ ७ ॥
- १३१ द्विन्नं अन्तरवस्सानं एका वाचा मे भासिता ।
ततिथे अन्तरवस्समिह तमोक्खन्धो पदालितो'ति" ॥ ८ ॥

१२५ अजिनो थेरो (५)

- १३२ "अपि चे होति तेविज्जो मच्चुहायी अनासवो ।
अप्पञ्जातो'ति नं बाला अवजानन्ति अजानता ॥ ९ ॥
- १३३ यो च खो अन्नपानस्स लामी होती'ध पुग्गलो ।
पापधम्मो पि चे होति, सो नेसं होति सक्कतो'ति" ॥ १० ॥

१२६ मेळजिनो थेरो (६)

- १३४ "यदा'हं धम्मं अस्सोसिं भासमानस्स सत्थुनो ।
न कङ्कम'मिजानामि सब्बञ्जू अपराजिते ॥ ११ ॥
- १३५ सत्थवाहे महावीरे सारथीनं वरुत्तमे ।
मग्गे पटिपदायं वा कङ्का मय्हं न विज्जती'ति" ॥ १२ ॥

१२७ राधो थेरो (७)

- १३६ "यथा अगारं दुच्छन्नं वुट्ठि समतिविज्झति ।
एवं अभावितं चित्तं रागो समतिविज्झति ॥ १३ ॥
- १३७ यथा अगारं सुच्छन्नं वुट्ठि न समतिविज्झति ।
एवं सुभावितं चित्तं रागो न समतिविज्झति'(v. 1. ति") ॥ १४ ॥

१२८ सुराधो थेरो (८)

- १३८ "खीणा हि मय्हं जाति, वुसितं जिनसासनं ।
पहीनो जालसङ्कातो, भवनेति समूहता ॥ १५ ॥

- १३९ यत्स'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो सब्बसंयोजनक्खयो' (v.l. ति) ॥ १६ ॥

१२९ गोतमो थेरो (९)

- १४० "सुखं सुपन्ति मुनयो ये इत्थीसु न बज्झरे ।
सदा वे रक्खितब्बासु यासु सच्चं सुदुल्लभं ॥ १७ ॥
- १४१ वधं चरिम्ह ते काम, अनणा दानि ते मयं ।
गच्छाम दानि निब्बाणं, यत्थ गन्त्वा न सोचती'ति " ॥ १८ ॥

१३० वसभो थेरो (१०)

- १४२ "पुब्बे हनति अत्तानं पच्छा हनति सो परे ।
सुहृतं हन्ति अत्तानं वीतसेने'व पक्खिमा ॥ १९ ॥
- १४३ "न ब्राम्हणो बहिवण्णो, अन्तोवण्णो हि ब्राम्हणो ।
यस्मि पापानि कम्मानि स वे कण्हो सुजम्पती'ति" ॥ २० ॥

वग्गो पठमो

उद्दानं

उत्तरो चे'व पिण्डोलो वल्लियो तीरियो इस्सि ।
अजिनो च मेळजिनो राधो सुराधो गोतमो ।
वसभेन इमे होन्ति दस्स थेरा महिद्धिका'ति ॥

[१४]

१३१ हमाचुन्दो थेरो (११)

- १४४ "सुत्सूसा सुतवड्ढनी, सुतं पञ्जाय वड्ढनं ।
पञ्जाय अत्थं जानाति, जातो अत्थो सुखावहो ॥ २१ ॥
- १४५ सेवेथ पन्तानि सेनासनानि । चरेय्य संयोजनविप्पमोक्खं ।
सचे रतिं ना'धिगच्छेय्य तत्थ । सज्जे वसे रक्खितत्तो सतीमा'ति" ॥ २२ ॥

१३२ जोतिदास-थेरो (१२)

- १४६ “ ये खो ते वेघमिस्सेन ना'नत्येन च कम्मुना ।
मनुस्से उपरुन्धन्ति फरुसुपक्कमा जना ।
ते पि तथे'व कीरन्ति, नहि कम्मं पनस्सति ॥ २३ ॥
- १४७ यं करोति नरो कम्मं कल्याणं यदि पापकं ।
तस्स तस्से'व दायादो यं यं कम्मं पकुब्बती'ति” ॥ २४ ॥

१३३ हेरञ्ज (v. 1. ङ्गि) कानि थेरो (१३)

- १४८ “ अच्यन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति ।
आयु खीयति मच्चानं कुन्नदीनं'व ओदकं ॥ २५ ॥
- १४९ अथ पापानि कम्मानी करं बालो न बुज्झति ।
पच्छा'स्स कट्टकं होति विपाको हि'स्स पापको'ति” ॥ २६ ॥

१३४ सोममित्तो थेरो (१४)

- १५० “ परित्तं दास्मा'रुह् यथा सीदे महण्णवे ।
एवं कुसीतं आगम्म साधुजीवी पि सीदति ।
तस्मा तं परिवज्जेय्य कुसीतं हीनवीरियं ॥ २७ ॥
- १५१ पविवित्तेहि अरियेहि पहितत्तेहि ज्ञायिहि ।
निच्चं आरद्धवीरियेहि पण्डितेहि सहा'वसे'ति” ॥ २८ ॥

१३५ सम्बमित्तो थेरो (१५)

- १५२ “ जनो जनमिह सम्बद्धो जनमेव'स्सितो जनो ।
जनो जनेन हेठियति (v. 1. बाधियति) हेठेति च जनो जनं ॥ २९ ॥
- १५३ को हि तस्स जनेन अत्थो जनेन जनितेन वा ॥
जनं ओहाय गच्छं तं हेठयित्वा (v. 1. बाधयित्वा) बहुं
जन'ति” ॥ ३० ॥

१३६ महाकालो थेरो (१६)

- १५४ “ काळी इत्थी ब्रह्मी धक्करूपा । सत्थिञ्च भेत्वा अपरञ्च सत्थि ।
बाहञ्च भेत्वा अपरञ्च बाहुं । सीसञ्च भेत्वा दधितालकं'व । एसा
निसिन्ना अभिसन्दहित्वा ॥ ३१ ॥

- १५५ यो वे अविद्वा उपधिं करोति । पुनपुनं दुक्खमुपेति मन्दो ।
तस्मा पजानं उपधिं न कयिरा । 'माहं पुन भिन्नसिरो
सयिस्स'ति" ॥ ३२ ॥

१३७ तिस्सो थेरो (१७)

- १५६ "बहू सपत्ते लभति मुण्डो सङ्गाटिपास्तो ।
लाभी अन्नस्स पानस्स वत्थस्स सयनस्स च ॥ ३३ ॥
- १५७ एतमादीनवं जत्वा सक्कारेसु महब्भयं ।
अप्पलाभो अनवस्सुतो सतो भिक्खु परिव्वजे'ति" ॥ ३४ ॥

१३८ किम्मिलो (v. l. किमिलो) थेरो (१८)

- १५८ "पाचीनवंसदायमिह सकयपुत्ता सहायका ।
पहाय अनप्यके भोगे उञ्छापतागते रता ॥ ३५ ॥
- १५९ आरद्धविरिया पहितत्ता निच्चं दब्धपरकमा ।
रमन्ति धम्मरतिया हित्वान लोकिक्कं रति'ति" ॥ ३६ ॥

१३९ नन्दो थेरो (१९)

- १६० "अयोनिस्सो मनसिकारा मण्डनं अनुयुञ्जिस्सं ।
उद्धतो चपलो चासिं कामरागेन अट्ठितो ॥ ३७ ॥
- १६१ उपायकुसलेनाहं बुद्धेनादिच्चबन्धुना ।
योनिस्सो पटिपज्जित्वा भवे चित्तं उदव्वहि'ति" ॥ ३८ ॥

१४० सिरिमा थेरो (२०)

- १६२ "परे च नं पसंसन्ति अत्ता चे असमाहितो ।
मोघं परे पसंसन्ति, अत्ता हि असमाहितो ॥ ३९ ॥
- १६३ परे च नं गरहन्ति अत्ता चे सुसमाहितो ।
मोघं परे गरहन्ति, अत्ता हि सुसमाहितो' (v. l. ति") ॥ ४० ॥

वग्गो दुतियो

उदानं

चुन्दो च जोतिदासो च थेरो हेरञ्जकानि यो ।
 सोममित्तो सब्बमित्तो कालो तिस्सो च किम्बिलो ।
 नन्दो च सिरिमा चे'व दस थेरा महिद्धिका'ति ।

[१५]

१४१ उत्तरो थेरो (२१)

- १६४ “ खन्धा मया परिञ्जाता, तण्हा मे सुसमूहता ।
 भाविता मम बोज्झङ्गा, पत्तो मे आसवक्खयो ॥ ४१ ॥
 १६५ सो'हं खन्धे परिञ्जाय अब्बहित्वान (v. 1. अब्बुहित्वा)
 जालिनिं ।
 भावयित्वान बोज्झङ्गे निब्बायिस्सं अनासवो'ति ” ॥ ४२ ॥

१४२ भदजि थेरो (२२)

- १६६ “ पनादो नाम सो राजा यस्स यूपो सुवण्णयो ।
 तिरियं (v. 1. सोळसु'ब्बेधो) सोळसपब्बेधो उब्भमाहु
 सहस्सधा ॥ ४३ ॥
 १६७ सहस्सकण्डु सतभेण्डु (v. 1.° गेण्डु) धजालु हरितामयो ।
 अनच्चुं तत्थ गन्धब्बा छ सहस्सानि सत्तधा'ति ” ॥ ४४ ॥

१४३ सोभितो थेरो (२३)

- १६८ “ सतिमा पब्बवा भिक्खु आरद्धबलवीरियो ।
 पञ्च कप्पसताना'हं एकरत्तिं अनुस्सरिं ॥ ४५ ॥
 १६९ चत्तारो सतिपट्टाने सत्त अट्ठ च भावयं ।
 पञ्च कप्पसताना'हं एकरत्तिं अनुस्सरिं'ति ” ॥ ४६ ॥

१४४ वल्लियो थेरो (२४)

- १७० “यं किच्चं दल्लहविरियेन यं किच्चं बोद्धुमिच्छता ।
करिस्सं, नावरज्झिस्सं, (v. 1. नावरज्झिस्सं) पस्स विरियं
परक्कमं ॥ ४७ ॥
- १७१ त्वच्च मे मगं अक्खाहि अज्जसं अमतोगर्धं ।
अहं मोनेन मोनिस्सं गङ्गासोतो'व सागरं'ति” ॥ ४८ ॥

१४५ वीतसोको थेरो (२५)

- १७२ “केसे मे ओलिखिस्सन्ति कप्पको उपसङ्कमि ।
ततो आदासमा'दाय सरीरं पच्चवेक्खिस्सं ॥ ४९ ॥
- १७३ तुच्छो कायो अदिस्सिस्थ, अन्धकारे तमो व्यगा ।
सब्बे चोळा समुच्छिन्ना, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति” ॥ ५० ॥

१४६ पुण्णमासो थेरो (२६)

- १७४ “पञ्च नीवरणे हित्वा योगक्खेमस्स पत्तिया ।
धम्मादासं गहेत्वान्ण दस्सनम'त्तनो ॥ ५१ ॥
- १७५ पच्चवेक्खिं इमं कार्यं सब्बं सन्तरवाहिरं ।
अज्झत्तच्च बहिद्धा च तुच्छो कायो अदिस्सथा'ति” ॥ ५२ ॥

१४७ नन्दको थेरो (२७)

- १७६ “यथा पि भद्दो आजब्बो खलित्वा पतितिट्ठति ।
भिय्यो लद्धान संवेगं अदीनो बहते धुरं ॥ ५३ ॥
- १७७ एवं दस्सनसम्पन्नं सम्मासम्बुद्धसावकं ।
आजानियं मं धारेथ पुत्तं बुद्धस्स ओरसं'ति” ॥ ५४ ॥

१४८ भरतो थेरो (२८)

- १७८ “एहि नन्दक गच्छाम उपज्झायस्स सन्तिकं ।
सीहनादं नदिस्साम बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥ ५५ ॥
- १७९ याय नो अनुकम्पाय अम्हे पब्बाजयी मुनि ।
सो नो अत्थो अनुपपत्तो सब्बसंयोजनक्खयो'ति” ॥ ५६ ॥

१४९ भारद्वाजो थेरो (२९)

- १८० “ नदन्ति एवं सप्पञ्चा सीहा'व गिरिगव्वभरे ।
वीरा विजितसङ्गामा जेत्वा मारं सवाहनं ॥ ५७ ॥
- १८१ “ सत्था च परिचिण्णो मे, धम्मो सङ्घो च पूजितो ।
अहञ्च वित्तो सुमनो पुत्तं दिस्वा अनासवं'ति” ॥ ५८ ॥

१५० कण्हदिन्नो थेरो (३०)

- १८२ “ उपासिता सप्पुरिसा, सुता धम्मा अभिण्हसो ।
सुत्वान पटिपजिस्सं अञ्जसं अमतोगधं ॥ ५९ ॥
- १८३ “ भवरागहत्तस्स मे सतो । भवरागो पुन मे न विज्जति ।
न चा'हु न च मे भविस्सति । न च मे एतरहि पि विज्जती'ति” ॥ ६० ॥

वग्गो ततियो

उद्दानं

उत्तरो भद्दजि थेरो सोभितो वल्लियो इस्सि ।
वीतसोको च सो थेरो पुण्णमासो च नन्दको ।
भरतो भारद्वाजो च कण्हदिन्नो महामुनी'ति ॥

[१६]

१५१ मिगसिरो थेरो (३१)

- १८४ “ यतो अहं पञ्चजितो सम्मासम्बुद्धसासने ।
विमुच्चमानो उग्गच्छिं, कामधातुमु'पच्चगं ॥ ६१ ॥
- १८५ ब्रम्हुनो पेक्खमानस्स ततो चित्तं विमुचि मे ।
'अकुप्पा मे विमुत्ती'ति सब्बसंयोजनक्खया'ति” ॥ ६२ ॥

१५२ सिक्को थेरो (३२)

- १८६ “ अनिच्चानि गहकानि तत्थ तत्थ पुनप्पुनं ।
गहकारं गवेसन्तो दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥ ६३ ॥

- १८७ गहकारक दिट्ठो'सि, पुन गेहं न काहसि ।
 सन्धा ते फसुका (v. 1. फासुका) भग्गा थूणिरा च (v. 1.
 तुण्हिरा'व; थूणिका च) विदालिता ।
 विपरियादिकतं चित्तं इधे'व विधमिस्सती'ति" ॥ ६४ ॥

१५३ उपवानो थेरो (३३)

- १८८ " अरहं सुगतो लोके वातेहा'बाधितो मुनि ।
 सचे उण्होदकं अत्थि मुनिनो देहि ब्राम्हण ॥ ६५ ॥
 १८९ पूजितो पूजनेय्यानं सकरेय्यान सकतो ।
 अपचितो अपचिनेय्यानं तस्स इच्छामि हातवे'ति" ॥ ६६ ॥

१५४ इसिदिन्नो थेरो (३४)

- १९० " दिट्ठा मया धम्मधरा उपासका । कामा अनिच्चा इति भासमाना ।
 सारत्तरत्ता मणिकुण्डलेसु । पुत्तेसु दारेसु च ते अपेक्खा ॥ ६७ ॥
 १९१ अद्वा न जानन्ति यथा'वधम्मं । कामा अनिच्चा इति चापि आहु ।
 रागश्च तेसं न बल'त्थि छेतुं । तस्मा सिता पुत्तदारं धनच्चा'ति" ॥ ६८ ॥

१५५ सम्बुल (v. 1. सम्पहुल ०) कच्चानो थेरो (३५)

- १९२ " देवो च वस्सति देवो च गल्लगळायति । एकको चा'हं भेरवे बिले
 विहरामि ।
 तस्स मय्हं एकस्स भेरवे बिले विहरतो । न'त्थि भयं वा
 छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ॥ ६९ ॥
 १९३ धम्मता ममे'सा यस्स मे एकस्स भेरवे बिले विहरतो ।
 न'त्थि भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा'ति" ॥ ७० ॥

१५६ खित्तको (v. 1. नित्तको) थेरो (३६)

- १९४ " कस्स सेल्लपमं चित्तं ठितं ना'नुपकम्पति ।
 विरत्तं रजनीयेसु कुप्पनीये न कुप्पति ।
 यस्से'वं भावितं चित्तं कुतो तं दुक्खमे'स्सति ?" ॥ ७१ ॥

- १९५ “मम सेल्लपमं चित्तं ठितं ना'नुपकम्पति ।
विरत्तं रजनीयेसु कुप्पनीये न कुप्पति ।
ममे'वं भावितं चित्तं, कुतो मं दुक्खमे' स्सती'ति ” ॥ ७२ ॥

१५७ सोणोपोटिरिय पुत्तो (v. 1. पोटिरियो) थेरो (३७)

- १९६ “न ताव सुपितुं होति रत्ति नक्खत्तमालिनी ।
पटिजग्गितुमे' वे'सा रत्ति होति विजानता ॥ ७३ ॥
- १९७ हत्थिक्खन्धा'वपतितं कुज्जरो चे अनुक्कमे ।
सङ्गामे मे मतं सेय्यो यच्च जीवे पराजितो'ति” ॥ ७४ ॥

१५८ निसभो थेरो (३८)

- १९८ “पञ्च कामगुणे हित्वा पियरूपे मनोरमे ।
सद्दाय अभिनिक्खम्म दुक्खस्स'न्तकरो भवे ॥ ७५ ॥
- १९९ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्गामि सम्पजानो पटिस्सतो'ति” ॥ ७६ ॥

१५९ उसभो थेरो (३९)

- २०० “अम्बपल्लवसङ्कासं अंसे कत्वान चीवरं ।
निसिन्नो हत्थिगीवायं गामं पिण्डाय पाविसिं ॥ ७७ ॥
- २०१ हत्थिक्खन्धतो ओरुह संवेगम'लभिं तदा ।
सो'हं दित्तो तदा सन्तो, पत्तो मे आसवक्खयो'ति” ॥ ७८ ॥

१६० कप्पटकुरो थेरो (४०)

- २०२ “अयमि'ति कप्पटो कप्पटकुरो, अच्छाय अतिभरिताय ।
अमतघटिकायं धम्मकतमत्तो (v. 1. धम्मकप्पटमत्तो) कतपदं
ज्ञानानि ओचेतुं ॥ ७९ ॥
- २०३ मा खो त्वं कप्पट पचालेसि मा तं उपकण्णकरिह ताळेस्सं ।
न'ह (v. 1. न वा त्वं) त्वं कप्पट मत्तं अज्जासि
सङ्खमज्झमिह पचलायमानो'ति” ॥ ८० ॥

वग्गो चतुत्थो

उद्दानं

मिगसिरो सिवको च उपवानो च पण्डितो ।
इसिदिन्नो च कच्चानो खितको च महावसी ।
पोटिरियपुत्तो निसभो उसभो कप्पटकुरो'ति ।

[१७]

१६१ कुमारकस्सपो थेरो (४१)

- २०४ “अहो बुद्धा, अहो धम्मा, अहो नो सत्थु सम्पदा ।
यत्थ एतादिसं धम्मं सावको सच्छिकाहिंति ॥ ८१ ॥
२०५ असङ्ख्येसु कप्पेसु सक्कायाधिगता अहुं ।
तेसं अयं पच्छिमको, चरिमो'यं समुस्सयो ।
जातिमरणसंसारो न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति” ॥ ८२ ॥

१६२ धम्मपालो थेरो (४२)

- २०६ “यो हवे दहरो भिक्खु युञ्जति बुद्धसासने ।
जागरो पतिसुत्तेसु, अमोघं तस्स जीवितं ॥ ८३ ॥
२०७ तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुञ्जेथ मेधावी सरं बुद्धान सासनं'ति” ॥ ८४ ॥

१६३ ब्रम्हालि थेरो (४३)

- २०८ “कस्सि'न्द्रियाणि समथं गतानि । अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स । येवा पि तस्स पिहयन्ति तादिनो ?” ॥ ८५ ॥
२०९ “मद्दि'न्द्रियाणि समथं गतानि । अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स । देवा पि मद्दं पिहयन्ति
तादिनो'ति” ॥ ८६ ॥

१६४ मोघराजा थेरो (४४)

- २१० “छविपापक चित्तभद्दक मोघराज सततं समाहितो ।
हेमन्तिकसीतकालरत्तियो भिक्खु त्वं'सि कथं करिस्ससि ?” ॥ ८७ ॥

२११ सम्पन्नसस्सा मग्धा केवला इति मे सुतं ।
पलालच्छन्नको सेय्यं यथ'ञ्जे सुखजीविनो'ति" ॥ ८८ ॥

१६५ विसाखो पञ्चालिपुत्तो (v. 1. पञ्चालपुत्तो) थेरो (४५)

२१२ " न उक्खिपे नो च परिक्खिपे परे । न ओक्खिपं पारगतं न एरये ।
न चत्तवण्णं परिसासु व्याहरे । अनुद्धतो सम्मितभाणि
सुव्वतो ॥ ८९ ॥

२१३ सुसुखमनिपुणत्थदस्सिना । मतिकुसलेन निवातवुत्तिना ।
संसेवितबुद्धसीलिना । निव्वाणं न हि तेन दुल्लभं'ति" ॥ ९० ॥

१६६ चूलको थेरो (४६)

२१४ " नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा । सुनीलगीवा सुमुखा सुगज्जिनो ।
सुसदला चा'पि महामही अयं । सुव्यापितम्बु सुवलाहकं नभं ॥ ९१ ॥
२१५ सुकल्लरूपो सुमनस्स ज्ञायितं । सुनिक्खमो साधु सुबुद्धसासने ।
सुसुक्कसुक्कं निपुणं सुदुदसं । फुसाहि तं उत्तमं अच्चुतं
पदं'ति" ॥ ९२ ॥

१६७ अनूपमो थेरो (४७)

२१६ " नन्दमानागतं चित्तं सूलमारोपमानकं ।
तेन तेने'व वजसि येन सूलं कल्लिद्धरं ॥ ९३ ॥
२१७ ता'हं चित्तकलिं ब्रूमि तं ब्रूमि चित्तदुब्भकं ।
सत्था ते दुल्लभो लद्धो मानत्थे मं नियोजयी'ति" ॥ ९४ ॥

१६८ वज्जितो थेरो (४८)

२१८ " संसरं दीघमद्धानं गतीसु परिवत्तिसं ।
अपस्सं अरियसच्चानि अन्धभूतो पुथुज्जनो ॥ ९५ ॥
२१९ तस्स मे अप्पमत्तस्स संसारा विनळीकता ।
सब्बा गती समुल्लिन्ना, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ ९६ ॥

१६९ सन्धितो थेरो (४९)

२२० " अस्सत्थे हरितो' भासे संविरुल्लहम्हि पादपे ।
एकं बुद्धगतं सज्जं अलभित्थं पटिस्सतो ॥ ९७ ॥

२२१ एकतिसे इतो कप्पे यं सज्जं अलमिं तदा ।
तस्सा सज्जाय वाहसा पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ ९८ ॥

पञ्चमो वग्गो

उद्दानं

कुमारकस्सपो थेरो धम्मपालो च ब्रम्हालि ।
मोघराजा विसाखो च चूळको च अनूपमो ।
वज्जितो सन्धितो थेरो किल्लेसरजवाहनो'ति ।
गाथा दुक्कनिपातमिह नवुति चे'व अट्ठ च ।
थेरा एकूनपज्जासं भासिता नयकोविदा ।

दुक्कनिपातो (निवृत्तितो) ।

तिकनिपातो



[१८]

१७० अङ्गणिक-भारद्वाजो थेरो (१)

- २२२ “ अयोनिमुद्धिम’न्वेसं अग्निं परिचरिं वने ।
सुद्धिमगं अजानन्तो अकासिं अमरं (v. 1. अमतं) तपं ॥ १ ॥
- २२३ तं सुखेन सुखं लब्धं पस्स धम्मसुघम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ २ ॥
- २२४ ब्रम्हबन्धु पुरे आसिं, इदानी खो’मिह ब्राम्हणो ।
तेविज्जो, न्हातको च’मिह सोत्थियो च’मिह वेदगू’ति” ॥ ३ ॥

१७१ पच्चयो थेरो (२)

- २२५ “ पञ्चाहा’हं पच्चजितो स्रेखो अप्पत्तमानसो ।
विहारं मे पविट्ठस्स चेतसो पणिधी अट्ठः—॥ ४ ॥
- २२६ नासिस्सं न पिविस्सामि विहारतो न निक्खमे ।
न पि पस्सं निपातेस्सं तण्हासल्ले अनूहते ॥ ५ ॥
- २२७ तस्स मे’वं विहरतो पस्स विरियपरक्कमं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ ६ ॥

१७२ बाकुल-थेरो (३)

- २२८ “ यो पुब्बे करणीयानि पच्छा सो कातुमि’च्छति ।
सुखा सो धंसते ठाना पच्छा च अनुत्तप्पति ॥ ७ ॥

- २२९ यं हि कयिरा तं हि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं परिजानन्ति पण्डिता ॥ ८ ॥
- २३० सुसुखं वत निज्वाणं सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
असोकं विरजं खेमं यत्थ दुक्खं निरुज्झतीति” ॥ ९ ॥

१७३ धनियो थेरो (४)

- २३१ सुखञ्चे जीवितुमिच्छे सामञ्जस्मि अपेक्खवा ।
सङ्घिकं ना’तिमञ्जेय्यं चीवरं पानभोजनं ॥ १० ॥
- २३२ सुखञ्चे जीवितुमिच्छे सामञ्जस्मि अपेक्खवा ।
अहिमुसिकसोब्भं’व सेवेथ सयनासनं ॥ ११ ॥
- २३३ सुखञ्चे जीवितुमिच्छे सामञ्जस्मि अपेक्खवा ।
इतरीतरेन तुस्सेय्य एकधम्मञ्च भावये’ति” ॥ १२ ॥

१७४ मातङ्गपुत्तो थेरो (५)

- २३४ “अतिसीतं अतिउण्हं अतिसायमि’दं अहू ।
इति विस्सट्ठकम्मन्ते खणा अच्चेन्ति माणवे ॥ १३ ॥
- २३५ यो च सीतञ्च उण्हञ्च तिणा भिय्यो न मञ्जति ।
करं पुरिसकिच्चानि, सो सुखा न विहायति ॥ १४ ॥
- २३६ दच्चं कुसं पोटकिलं उसीरं मुञ्जपच्चजं ।
उरसा पनुदहिस्सामि विवेकम’ नुबूहयं’ति” ॥ १५ ॥

१७५ खुज्जसोभितो थेरो (६)

- २३७ “ये चित्तकथी बहुस्सुता । समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।
तेस’ञ्जतरो अयं आयुवा । द्वारे तिट्ठति खुज्जसोभितो ॥ १६ ॥
- २३८ ये चित्तकथी बहुस्सुता । समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।
तेस’ञ्जतरो अयं आयुवा । द्वारे तिट्ठति मालुतेरितो ॥ १७ ॥
- २३९ सुयुद्धेन सुयिट्ठेन सङ्गामविजयेन च ।
ब्रम्हचरिया’नुचिण्णेन एवा’यं सुखमे’ धती’ति” ॥ १८ ॥

१७६ वारण-थेरो (७)

- २४० “यो’ध कोचि मनुस्सेसु परपाणानि हिंसति ।
अस्मा लोका परम्हा च उभया धंसते नरो ॥ १९ ॥

- २४१ यो च मेतेन चित्तेन सब्बपाणानुकम्पति ।
बहुं हि सो पसवति पुञ्जं तादिसको नरो ॥ २० ॥
- २४२ सुभासितस्स सिक्खेथ समणूपासनस्स च ।
एकासनस्स च रहो चित्तवूपसमस्स चा'ति" ॥ २१ ॥

१७७ पस्सिक (v. 1. वस्सिक) थेरो (८)

- २४३ "एको पि सद्धो मेधावी अस्सद्धानि'ध जातिनं ।
धम्मट्ठो सीलसम्पन्नो होति अत्थाय बन्धुनं ॥ २२ ॥
- २४४ निग्गय्ह अनुकम्पाय चोदिता जातयो मया ।
जातिबन्धवपेमेन कारं कत्वान भिक्खुसु ॥ २३ ॥
- २४५ ते अब्भतीता कालकता पत्ता ते तिविथं (v. 1. तिदिवं) सुखं ।
भातरो मय्हं माता च मोदन्ति कामकामिनो'ति" ॥ २४ ॥

१७८ यसोज-थेरो (९)

- २४६ "कालपव्वङ्गसङ्कासो किसो धम्मनिसन्थतो ।
मत्तञ्जू अन्नपानमिह अदीनमनसो नरो ॥ २५ ॥
- २४७ फुट्ठो ङंसेहि मकसेहि अरञ्जस्मिं ब्रह्मवने ।
नागो सङ्गामसीसे' व सतो तत्रा'धिवासये ॥ २६ ॥
- २४८ यथा ब्रम्हा तथा एको, यथा देवो तथा दुवे ।
यथा गामो तथा तथो, कोलाहलं तत्तुत्तरि'ति" ॥ २७ ॥

१७९ साटिमत्तिय-थेरो (१०)

- २४९ "अहु तुय्हं पुरे सद्धा, सा ते अज्ज न विज्जति ।
यं तुय्हं तुय्हमे' वे'तं न'त्थि दुच्चरितं मम ॥ २८ ॥
- २५० अनिच्चा हि चला सद्धा एवं दिट्ठा हि सा मया ।
रज्जन्ति पि विरज्जन्ति तत्थ किं जिउय्यते मुनि ॥ २९ ॥
- २५१ पच्चति मुनिनो भत्तं थोकं थोकं कुले कुले ।
पिण्डिकाय चरिस्सामि अत्थि जङ्घाबलं ममा'ति" ॥ ३० ॥

१८० उपालि थेरो (११)

- २५२ “सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपच्चजितो नवो ।
मित्ते भजेय्य कल्याणे सुद्धा’जीवे अतन्दिते ॥ ३१ ॥
- २५३ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपच्चजितो नवो ।
सङ्घस्मिं विहरं भिक्खु सिक्खेय विनयं बुधो ॥ ३२
- २५४ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपच्चजितो नवो ।
कप्पा’कप्पेसु कुसलो चरेय्य अपुरक्खतो’ति” ॥ ३३ ॥

१८१ उत्तरपालो थेरो (१२)

- २५५ “पण्डितं वत मं सन्तं अलम’त्थविचिन्तकं ।
पञ्चकामगुणा लोके सम्मोहा पातयिंसु मं ॥ ३४ ॥
- २५६ पक्खन्दो मांरंविस्सये दब्बहसल्लसमप्पितो ।
असक्खिं मच्चुराजस्स अहं पासा पमुच्चितुं ॥ ३५ ॥
- २५७ सच्चे कामा पहीना मे । भवा सच्चे पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो । न’त्थि दानि पुनब्भवो’ति” ॥ ३६ ॥

१८२ अभिभूत-थेरो (१३)

- २५८ “सुणाथ जातयो सच्चे यावन्ते’त्थ समागता ।
धम्मं वो देसयिस्सामि दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥ ३७ ॥
- २५९ आरमथ निक्खमथ युञ्जथ बुद्धसासने ।
धुनाथ मच्चुनो सेनं नळागारं’व कुज्जरो ॥ ३८ ॥
- २६० यो इमस्मिं धम्मविनये अप्पमत्तो विहेस्सति ।
पहाय जातिसंसारं दुक्खस्स’न्तं करिस्सती’ति” ॥ ३९ ॥

१८३ गोतमो थेरो (१४)

- २६१ “संसरं हि निरयं अगच्छिस्सं । पेतलोकम’गमं पुनप्पुनं ।
दुक्खमग्निं हि तिरच्छानयोनियानेकधा हि वुसितं चिरं मया ॥ ४० ॥
- २६२ मानुसो पि च भवो’भिराधितो । सगकायम’गमं सक्किं सक्किं ।
रूपधातुसु अरूपधातुसु । ने’वसञ्जिंसु असञ्जिंसुद्वितं ॥ ४१ ॥

२६३ सम्भवा सुविदिता असारका । सङ्घता पचलिता सदेरिता ।
तं विदित्वा महमत्तसम्भवं । सन्ति एव सतिमा समञ्जसं'ति" ॥ ४२ ॥

१८४ हारितो थेरो (१५)

४-२६६ " यो पुब्बे करणीयानि...पे०...(verses २२८-२३०)
यत्थ दुक्खं निरुज्झती'ति" ॥ ४३-४५ ॥

१८५ विमलो थेरो (१६)

२६७ पापमित्ते विवज्जेत्वा भजेय्यु'त्तमपुग्गले ।
ओवादे च'स्स तिट्ठेय्य पत्थेन्तो अचलं सुखं ॥ ४६ ॥
८-२६९ परित्तं दाहं...पे०...(verses १५०-१५१) पण्डितेहि
सहा'वसे'ति" ॥ ४७-४८ ॥

उद्दानं

अङ्गणिको-भारद्वाजो पच्चयो बाकुलो इति ।
धनियो मातङ्गपुत्तो सोभितो वारणो इति ।
पस्सिको च यसोजो च साटिमत्तिय उपालि च ।
उत्तरपालो अभिभूतो गोतमो हारितो पि च ।
थेरो तिकनिपातमिह निव्वाणे विमलो कतो ।
अट्टतालीस गाथायो, थेरा सोळस कित्तिता'ति

तिकनिपातो निद्रितो

चतुक्कनिपातो



[१९]

१८६ नागसमाल-थेरो (१)

- २७० “ अलङ्कता सुवसना मालिनी चन्दनु’स्सदा ।
मज्झे महापथे नारी तुरिये नच्चति नट्टकी ॥ १ ॥
- २७१ पिण्डिकाय पविट्ठो’हं गच्छन्तो नं उदिक्खिसं ।
अलङ्कतं सुवसनं मच्चुपासं’ व ओड्डितं ॥ २ ॥
- २७२ ततो मे मनसीकारो योनिस्सो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु निव्विदा समतिट्ठथ ॥ ३ ॥
- २७३ ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ ४ ॥

१८७ भगु थेरो (२)

- २७४ “ अहं सिद्धेनपकतो विहारा उपनिक्खमिं ।
चङ्कमं अभिरूहन्तो तत्थे’व पपतिं छमा ॥ ५ ॥
- २७५ गत्तानि परिमज्जित्वा पुन पारुह चङ्कमं ।
चङ्कमे चङ्कमिं सो’हं अज्झत्तं सुसमाहितो ॥ ६ ॥
- २७६-२७७ ततो मे...पे०...(verses २७२-२७३) कतं बुद्धस्स सासनं’
ति” ॥ ७-८ ॥

१८८ सभियो थेरो (३)

- २७८ “ परे च न विजानन्ति मयमे’त्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥ ९ ॥

- २७९ यदा च अविजानन्ता इरियन्ति अमरा विय ।
 विजानन्ति च ये धम्मं आतुरेसु अनतुरा ॥ १० ॥
- २८० यं किञ्चि स्थिलं कम्मं सक्किलिट्ठं यं वतं ।
 सङ्कस्सरं ब्रम्हचरियं, न तं होति महप्फलं ॥ ११ ॥
- २८१ यस्स सब्रम्हचारीसु गारवो नू'पलब्धमति ।
 आरका होति सद्धम्मा नभं पुथविया यथा' ति" ॥ १२ ॥

१८९ नन्दको थेरो (४)

- २८२ " धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे मारपक्खे अवस्सुते ।
 नव सोतानि ते काये यानि सन्दन्ति सब्बदा ॥ १३ ॥
- २८३ मा पुराणं अमञ्जित्थो, मा'सादेसि तथागते ।
 सग्गे पि ते न रज्जन्ति किमङ्ग पन मानुसे ॥ १४ ॥
- २८४ ये च खो बाला दुग्मेधा दुग्मन्ति मोहपास्ता ।
 तादिसा तत्थ रज्जन्ति मारखित्तम्हि बन्धने ॥ १५ ॥
- २८५ येसं रागो च दोसो च अविज्जा च विराजिता ।
 तादी तत्थ न रज्जन्ति (v. 1. तादिसा तत्थ रज्जन्ति) छिन्नसुत्ता
 अबन्धना'ति" ॥ १६ ॥

१९० जम्बुको थेरो (५)

- २८६ " पच्च पञ्चास वस्सानि रजोजल्लम'धारयिं ।
 भुज्जन्तो मासिकं भत्तं केसमस्सुं अलोचयिं ॥ १७ ॥
- २८७ एकपादेन अट्ठासिं, आसन्नं परिवज्जयिं ।
 सुक्खगूथानि च खादिं, उद्देसञ्च न सादिधि ॥ १८ ॥
- २८८ एतादिसं करित्वान बहुं दुग्गतिगामिनं ।
 बुद्ध्यमानो महोघेन बुद्धं सरणमा'गमं ॥ १९ ॥
- २८९ सरणागमनं पस्स, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
 तिस्सो विज्जा अनुपत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ २० ॥

१९१ सेनको थेरो (६)

- २९० " स्वागतं वत मे आसि गयायं गयफग्गुया ।
 यं अद्दसासिं सम्बुद्धं देसेन्तं धम्मसु'त्तमं ॥ २१ ॥

- २९१ महप्पभं गणा'चरियं अग्गप्पत्तं विनायकं ।
सदेवकस्स लोकस्स जिनं अतुलदस्सनं ॥ २२ ॥
- २९२ महानागं महावीरं महाजुतिं अनासवं ।
सच्चा'सवपरिक्खीणं सत्थारं अकुतोभयं ॥ २३ ॥
- २९३ चिरसङ्किलिद्धं वत मं दिट्ठिसन्दानसन्दितं (v. 1. 'सन्तान बन्धितं) ।
विमोचयी सो भगवा सच्चवगन्थेहि सेनक'ति" ॥ २४ ॥

१९२ सम्भूतो थेरो (७)

- २९४ " यो दन्धकाले तरति तरणीये च दन्धये ।
अयोनिस्सो संविधानेन (v. 1. अयोनि संविधानेन) बालो
दुक्खं निगच्छति ॥ २५ ॥
- २९५ तस्स अत्था परिहायन्ति कालपक्खे'व चन्दिमा ।
आयसक्यच्च पप्पोति मित्तेहि च विरुज्जती'ति" ॥ २६ ॥
- २९६ यो दन्धकाले दन्धेति तरणीये च तारये ।
योनिस्सो संविधानेन सुखं पप्पोति पण्डितो ॥ २७ ॥
- २९७ तस्स अत्था परिपूरन्ति सुक्कपक्खे'व चन्दिमा ।
यसो कित्तिच्च पप्पोति, मित्तेहि न विरुज्जती'ति" ॥ २८ ॥

१९३ राहुलो थेरो (८)

- २९८ " उमयेने'व सम्पन्नो राहुलमदो'ति मं विदु ।
यच्चमिह पुत्तो बुद्धस्स यच्च धम्मेषु चक्खुमा ॥ २९ ॥
- २९९ यच्च मे आसावा खीणा, यच्च न'त्थि पुनचमवो ।
अरहा दक्खिणेरयो'मिह तेविज्जो अमतद्दसो ॥ ३० ॥
- ३०० कामन्धा जालसञ्छन्ना तण्हाछदनछादिता ।
पमतबन्धुना बद्धा मच्छा'व कुमिनामुखे ॥ ३१ ॥
- ३०१ तं कामम'हमु'ज्झित्वा छेत्वा मारस्स बन्धनं ।
समूलं (v. 1. अङ्गेन) तण्हम'व्वुय्ह सीतिभूतो'स्मि निव्वुतो'ति" ॥ ३२ ॥

१९४ चन्दनो थेरो (९)

- ३०२ " जातरूपेन पच्छन्ना (v. 1. सञ्छन्ना) दासीगणपुरक्खता ।
अङ्गेन (v. 1. अङ्गेन) पुत्तमा'दाय भरिया मं उपागमि ॥ ३३ ॥

३०३ तच्च दिस्वान आयन्ति सकपुत्तस्स मातरं ।
अलङ्कृतं सुवसनं मच्चुपासं'व ओढ्ति ॥ ३४ ॥

३०४-३०५ ततो मे...पे०... (verses: २७२-२७३ बुद्धस्स सासनं'ति"
॥ ३५-३६ ॥

१९५ धम्मिको थेरो (१०)

- ३०६ “धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं । धम्मो सुचिण्णो सुखमा'वहाति ।
एसा'निसंसो धम्मे सुचिण्णे । न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥ ३७ ॥
- ३०७ न हि धम्मो अधम्मो च उभो समविपाकिनो ।
अधम्मो निरयं नेति, धम्मो पापेति सुग्गतिं ॥ ३८ ॥
- ३०८ तस्मा हि धम्मेसु करेय्य छन्दं । इति मोदमानो सुगतेन तादिना ।
धम्मे ठिता सुगतवरस्स सावका । नियन्ति धीरा सरणवरग्गगा-
मिनो ॥ ३९ ॥
- ३०९ विप्फोटितो गण्डमूलो, तण्हाजालो समूहतो ।
सो खीणसंसारो न च'त्थि किञ्चनं । चन्दो यथा दोसिना पुण्ण-
मासिया'ति” ॥ ४० ॥

१९६ सप्पको (v. 1. सब्बको) थेरो (११)

- ३१० “यदा बलाका सुचि पण्डरच्छदा । काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।
पलेहिति आलयमा'लयेसिनी । तदा नदी अजकरणी रमेति
(v. 1. यमेति) मं ॥ ४१ ॥
- ३११ यदा बलाका सुविसुद्धपण्डरा । काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।
परियेसति लेणम'लेणदस्सिनी । तदा नदी अजकरणी रमेति
(v. 1. यमेति) मं ॥ ४२ ॥
- ३१२ कं नु तत्थ न रमेन्ति जम्बुयो उभतो तर्हिं ।
सोभेन्ति आपगाकूलं (v. 1. आसभाकुलं) महालेणस्स पच्छतो ॥ ४३ ॥
- ३१३ तामतमदसङ्गसुप्पहीना । भेक्का मन्दवती पनादयन्ति ।
ना'ज्ज गिरिनदीहि विप्पवाससमयो । खेमा अजकरणी सिया-
सुरम्मा'ति” ॥ ४४ ॥

१९७ मुदितो थेरो (१२)

- ३१४ “पञ्चजिं जीविकत्थो’हं, लद्धतु’पसम्पदं ।
ततो सद्धं पटिलभिं, दळ्हविरियो परक्कमिं ॥ ४५ ॥
- ३१५ कामं भिज्जतु अयं कायो मंसपेसी विसीयरं ।
उभोजण्णुकसन्धीहि जङ्घायो पपतन्तु मे ॥ ४६ ॥
- ३१६ नासिस्सं न पिविस्सामि विहारा च न निक्खमे ।
न पि पस्सं निपातेस्सं तण्हासल्ले अनूहते ॥ ४७ ॥
- ३१७ तस्स मे’वं...पे०...(verse २२७) कतं बुद्धस्स सासनं’ ति” ॥४८॥

उद्दानं

नागसमालो भग्गु च सभियो नन्दको पि च ।
जम्बुको सेनको थेरो सम्भूतो राहुलो’पि च ।
भवति चन्दनो थेरो दसे ते बुद्धसावका ।
धम्मिको सप्पको थेरो मुदितो चा पि ते तयो ।
गाथायो द्वे च पञ्जास थेरा सन्वे पि तेरसा’ति* ॥
चतुक्कनिपातो निट्ठितो

* The number of Bhikkhus in the Uddāna is mentioned as *Thirteen*; but the Bhikkhus mentioned in the available editions of the Theragāthā are *Twelve*; similarly the number of Gāthās mentioned in the Uddāna is 52, whereas they are really 48 i. e. 4 verses are wanting, the utterance of one Bhikkhu. Editor

पञ्च (v. I. क) निपातो

[२०]

१९८ राजदत्तो थरो (१)

- ३१८ “ भिक्खु सीवथिकं गन्त्वा अद्दसं इत्थिमुज्झितं ।
अपविद्धं (v. I. अपविट्ठं) सुसानस्मिं खज्जन्ति किमीहि फुटं ॥ १ ॥
- ३१९ यं हि एके जिगुच्छन्ति मतं दिस्वान पापकं ।
कामरागो पातुरह्ण, अन्धो'व सवती अहुं ॥ २ ॥
- ३२० ओरमो'दनपाकम्हा तम्हा ठाना अपक्कमिं ।
सतिमा सम्पजानो'हं एकमन्तं उपाविसिं ॥ ३ ॥
- ३२१-३२२ ततो मे... पे०... (verses २७२-२७३) कतं बुद्धस्स सासनं'ति”
॥४-५॥

१९९ सुभूतो थरो (२)

- ३२३ “ अयोगे युज्जम'त्तानं पुरिसो किच्चमि'च्छतो ।
चरध्वे ना'धिगच्छेय्य, तं मे दुब्भगलक्खणं ॥ ६ ॥
- ३२४ अब्बूळ्हं अद्यतं विजितं, एकध्वे ओस्सज्जेय्य कली'व सिया ।
सब्बानि पि चे ओस्सज्जेय्य, अन्धा'व सिया समविसमस्स अदस्स-
नत्तो ॥ ७ ॥
- ३२५ यज्झि कयिरा... पे०... (verse २२९) परिजानन्ति पण्डिता ॥८॥
- ३२६ यथा पि रुचिरं पुप्फं वण्णवन्तम'गन्धकं ।
एवं सुभासिता वाचा अफला होति अकुच्चतो ॥ ९ ॥
- ३२७ यथा पि रुचिरं पुप्फं वण्णवन्तं सगन्धकं ।
एवं सुभासिता वाचा सफला होती सकुच्चतो'ति” ॥ १० ॥

२०० गिरिमानन्दो थेरो (३)

- ३२८ “ वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुट्टिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वृषसन्तो । अथ चे पत्थयसि पवस्स देव ॥ ११ ॥
- ३२९ वस्सति देवो ... पे० ... सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि सन्तचित्तो ... पे० ... पवस्स देव ॥ १२ ॥
- ३३० वस्सति देवो ... पे० ... सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वीतरागो ... पे० ... पवस्स देव ॥ १३ ॥
- ३३१ वस्सति देवो ... पे० ... सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वीतदोसो ... पे० ... पवस्स देव ॥ १४ ॥
- ३३२ वस्सति देवो ... पे० ... सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वीतमोहो ... पे० ... पवस्स देवा'ति” ॥ १५ ॥

२०१ सुमनो थेरो (४)

- ३३३ “ यं पत्थयानो धम्मेषु उपज्झायो अनुगगहि ।
अमतं अभिकङ्खन्तं, कतं कत्तव्वकं मया ॥ १६ ॥
- ३३४ अनुप्पत्तो सच्छिक्तो सयं धम्मो अनीतिहो ।
विसुद्धजाणो निक्कङ्खो व्याकरोमि तव'न्तिके ॥ १७ ॥
- ३३५ पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं विसोधितं ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १८ ॥
- ३३६ अप्पमतस्स मे सिक्खा सुस्युता तव सासने ।
सब्बे मे आसवा खीणा, न'त्थि दानि पुनब्भवो ॥ १९ ॥
- ३३७ अनुसासि मं अरियवता, अनुकम्पी अनुगगहि ।
अमोघो तुय्हं ओवादो, अन्तेवासिम्मि सिक्खितो'ति” ॥ २० ॥

२०२ वड्डो थेरो (५)

- ३३८ “ साधु हि किर मे माता पतोदमु'पदंसयि ।
यस्सा'हं वचनं सुत्वा अनुसिट्ठो जनेत्तिया ।
आरद्धविरियो पहित्तो पत्तो सम्बोधिमु'त्तमं ॥ २१ ॥

- ३३९ अरहा दक्खिणेय्यो'म्हि तेविज्जो अमतद्दसो ।
जित्वा नमुच्चिनो सेनं विहरामि अनासवो ॥ २२ ॥
- ३४० अज्झत्तञ्च बहिद्धा च ये मे विज्जिसु आसवा ।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना न च उप्पज्जरे पुन ॥ २३ ॥
- ३४१ विसारदा खो भगिनी एतम'त्थं अभासयिः- ।
अपि हा नून मयि पि वनथो ते न विज्जति ॥ २४ ॥
- ३४२ परियन्तकतं दुक्खम'न्तिमो'यं समुत्सयो ।
जातिमरणसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ २५ ॥

२०३ नदीकस्सपो थेरो (६)

- ३४३ "अत्थाय वत मे बुद्धो नदिं नेरञ्जरं अगा ।
यस्सा'हं धम्मं सुत्वान मिच्छादिट्ठिं विवज्जयिं ॥ २६ ॥
- ३४४ यजिं उच्चावचे यज्जे, अग्गिहुत्तं जुहिं अहं ।
एसा सुद्धी'ति मज्जन्तो अन्धभूतो पुथुज्जनो ॥ २७ ॥
- ३४५ दिट्ठिगहणपक्खन्दो परामासेन मोहितो ।
असुद्धिं मज्जिसं सुद्धिम'न्धभूतो अविद्दसु ॥ २८ ॥
- ३४६ मिच्छादिट्ठिं पहीना मे, भवा सब्बे विदालिता ।
जुहामि दक्खिणेय्यग्गिं, नमस्सामि तथागतं ॥ २९ ॥
- ३४७ मोहा सब्बे पहीना मे, भवतण्हा पदालिता ।
विकखीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ ३० ॥

२०४ गयाकस्सपो थेरो (७)

- ३४८ "पातो मज्झन्तिकं सायं तिव्वत्तुं दिवसस्स'हं ।
ओतरिं उदकं सोतं गयाय गयफग्गुया ॥ ३१ ॥
- ३४९ यं मया पकतं पापं पुब्बे अज्जासु जातिसु ।
तं दानी'ध पवाहेमि एवंदिट्ठि पुरे अहुं ॥ ३२ ॥
- ३५० सुत्वा सुभासितं वाचं धम्मत्थसहितं पदं ।
तथं यथावकं अत्थं योनिसो पच्चवेविखसं ॥ ३३ ॥

- ३५१ निन्हातसब्बपापो'मिह निम्मलो पयतो सुचि ।
सुद्धो सुद्धस्स दायादो पुत्तो बुद्धस्स ओरसो ॥ ३४ ॥
- ३५२ ओगग्घ'द्वड्ढिकं सोतं सब्बपापं पवाहरियं ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ ३५ ॥

२०५ वक्कलि थेरो (८)

- ३५३ वातरोगा'भिनीतो त्वं विहरं कानने वने ।
पविद्धगोचरे लूखे कथं भिक्खु करिस्ससि ? ॥ ३६ ॥
- ३५४ पीतिमुखेन विपुलेन फरमानो समुस्सयं ।
लूखम्पि अभिसम्मोन्तो विहरिस्सामि कानने ॥ ३७ ॥
- ३५५ भावेन्तो सत्तिपट्टाने इन्द्रियाणि बलानि च ।
वोज्झङ्गानि च भावेन्तो विहरिस्सामि कानने ॥ ३८ ॥
- ३५६ आरद्धविरिये पहितत्ते निच्चं दळ्ळपरक्कमे ।
समग्गे सहिते दिस्वा विहरिस्सामि कानने ॥ ३९ ॥
- ३५७ अनुस्सरन्तो सम्युद्धं अगगदन्तं समाहितं ।
अतन्दितो रत्तिं दिवं विहरिस्सामि कानने'ति" ॥ ४० ॥

२०६ विजितसेनो थेरो (९)

- ३५८ "ओल्लगेस्सामि ते चित्त आण्णिद्वारे'व हत्थिनं ।
न तं पापे नियोजेस्सं कामजालसरीरजं ॥ ४१ ॥
- ३५९ त्वमो'ल्लगो न गच्छसि द्वारविवरं गजो' वा'लभन्तो ।
न च चित्तकलि पुनप्पुनं पसहं पापरतो चरिस्ससि ॥ ४२ ॥
- ३६० यथा कुज्जरं अदन्तं नवग्गहं अङ्कुसग्गहो ।
बलवा आवत्तेति अकामं, एवं आवत्तयिस्सं तं ॥ ४३ ॥
- ३६१ यथा वरहयदमकुसलो सारथि पवरो दमेति आज्जञ्जं ।
एवं दमयिस्सं तं पतिट्ठितो पञ्चसु बलेसु ॥ ४४ ॥
- ३६२ सत्तिया तं निबन्धिस्सं पयतत्तो वो दमेस्सामि ।
विरियधुरनिग्गहीतो न'यितो दूरं गमिस्ससे चित्ता'ति" ॥ ४५ ॥

२०७ यसदत्तो थेरो (१०)

- ३६३ “ उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति जिनसासनं ।
आरका होति सद्धम्मा नभसो पठवी यथा ॥ ४६ ॥
- ३६४ उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति जिनसासनं ।
परिहायति सद्धम्मा काळपक्खे’व चन्दिमा ॥ ४७ ॥
- ३६५ उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति जिनसासनं ।
परिसुस्सति सद्धम्मे मच्छो अप्पोदके यथा ॥ ४८ ॥
- ३६६ उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति जिनसासनं ।
न विरूहति सद्धम्मे खेत्ते बीजं’व पूतिकं (v. 1. पूतिका) ॥ ४९ ॥
- ३६७ यो च तुट्ठेन चित्तेन सुणाति जिनसासनं ।
खेपेत्वा आसवे सव्वे सच्छिकत्वा अकुप्पतं ।
पप्पुग्य परमं सन्ति परिनिब्बाति अनासवो’ति” ॥ ५० ॥

२०८ सोणो कुटिकणो थेरो (११)

- ३६८ “ उपसम्पदा च मे लद्धा विसुत्तो च’म्हि अनासवो ।
सो च मे भगवा दिट्ठो विहारे च सहा’वसिं ॥ ५१ ॥
- ३६९ बहुदे’व रत्तिं भगवा अब्भोकासे’तिनामयि ।
विहारकुसलो सत्था विहारं पाविसी तदा ॥ ५२ ॥
- ३७० सन्थरित्वान सङ्घाटिं सेय्यं कप्पेसि गोतमो ।
सीहो सेलगुहाय’व पहीनभयभेरवो ॥ ५३ ॥
- ३७१ ततो कल्याणवाक्करणो सम्मासम्बुद्धसावको ।
सोणो अभासि सद्धम्मं बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥ ५४ ॥
- ३७२ पञ्चक्खन्धे परिञ्जाय भावयित्वान अज्जसं ।
पप्पुग्य परमं सन्ति परिनिब्बिस्सति अनासवो’ति” ॥ ५५ ॥

२०९ कोसियो थेरो (१२)

- ३७३ “ यो वे गरुलं वचनञ्जू धीरो । वसे च तम्हि जनयेथ पेमं ।
सो भत्तिमा नाम च होति पण्डितो । जत्वा च धम्मेषु विसेसि
अस्स ॥ ५६ ॥

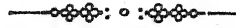
- ३७४ यं आपदा उप्पत्तिता उळारा । नक्खम्भयन्ते पटिसङ्खयन्तं ।
सो थामवा नाम च होति पण्डितो । अत्वा च धम्मेषु विसेसि
अस्स ॥ ५७ ॥
- ३७५ यो वे समुदो'व ठितो अनेजो । गम्भीरपञ्जो निपुणत्थदस्सी ।
असंहारियो नाम च होति पण्डितो । अत्वा च धम्मेषु विसेसि
अस्स ॥ ५८ ॥
- ३७६ बहुस्सुतो धम्मसधरो च होति । धम्मस्स होति अनुधम्मचारी ।
सो तादिसो नाम च होति पण्डितो । अत्वा च धम्मेषु विसेसि
अस्स ॥ ५९ ॥
- ३७७ अत्थञ्च यो जानाति भासितस्स । अत्थञ्च अत्वान च तथा करोति ।
अत्थन्तरो (v. l. अत्थधरो) नाम स होति पण्डितो । अत्वा च धम्मेषु
विसेसि अस्सा'ति" ॥ ६० ॥

उद्दानं

राजदत्तो सभूतो च गिरिमानन्द-सुमनो ।
वड्डो च कस्सपो थेरो गयाकस्सप-वक्कलि ।
विजितो यसदत्तो च सोणो कोसियसव्हयो ।
सट्ठि च पञ्चगाथायो, थेरा चे'त्थ द्वादसा'ति ।

पञ्चनिपातो

छ (V. L. क) निपातो



[२१]

२१० उरुवेळकस्सपो थेरो (१)

- ३७८ “ दिस्वान पाटिहीरानि, गोतमस्स यसस्सिनो ।
न ता'वा'हं पणिपतिं (v. 1. पणिपातं) इस्सामानेन वच्चितो ॥ १ ॥
- ३७९ मम सङ्कप्पम'ञ्जाय चोदेसि नरसारथि ।
ततो मे आसि संवेगो अब्भुतो लोमहंसनो ॥ २ ॥
- ३८० पुब्बे जटिलभूतस्स या मे इद्धि परित्तिका ।
ता'हं तदा निरङ्कत्वा पब्बजिं जिनसासने ॥ ३ ॥
- ३८१ पुब्बे यञ्जेन सन्तुट्ठो कामधातुपुरक्खतो ।
पच्छा रागञ्च दोसञ्च मोहञ्चापि समूहानिं ॥ ४ ॥
- ३८२ पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वच्चक्खुं विसोधितं ।
इद्धिमा परचित्तञ्चू दिव्वसोतञ्च पापुणिं ॥ ५ ॥
- ३८३ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो सब्बसंयोजनक्खयो'ति” ॥ ६ ॥

२११ तेकिच्छकानि (v. 1. तेकिच्छकारी) थेरो (२)

- ३८४ “ अतिहिता वीहि खल्लगता सालि । न च लभे पिण्डं, कथम'हं कस्सं ॥ ७ ॥
- ३८५ बुद्धम'प्पमेय्यं अनुस्सरं पसन्नो । पीतिया फुट्सरीरो होहिसि सततमु'-
दग्गो ॥ ८ ॥
- ३८६ धम्मम'प्पमेय्यं...पे०...सततमु'दग्गो ॥ ९ ॥
- ३८७ सङ्गम'प्पमेय्यं...पे०...सततमु'दग्गो ॥ १० ॥

- ३८८ अब्भोकासे विहरसि । सीता हेमन्तिका इमा रत्तियो ।
मा सीतेन परेतो विहग्गित्थो । पविस त्वं विहारं फुसितग्गळं ॥ ११ ॥
- ३८९ फुसिस्सं चतस्सो अप्पमज्जायो । ताहि च सुखितो विहरिस्सं ।
ना'हं सीतेन विहग्गिस्सं । अनिज्जितो विहरन्तो'ति" ॥ १२ ॥

२१२ महानागो थेरो (३)

- ३९० "यस्स सब्रम्हचारीसु गारवो नू'पलब्भति ।
परिहायति सद्धम्मा, मच्छो अप्पोदके यथा ॥ १३ ॥
- ३९१ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...नू'पलब्भति ।
न विरूहति सद्धम्मे खेत्ते बीजं'व पूतिकं ॥ १४ ॥
- ३९२ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...नू'पलब्भति ।
आरका होति निब्बाणा धम्मराजस्स सासने ॥ १५ ॥
- ३९३ यस्स सब्रम्हचारीसु गारवो उपलब्भति ।
न विहायति सद्धम्मा, मच्छो बव्होदके यथा ॥ १६ ॥
- ३९४ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...उपलब्भति ।
सो विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजं'व भद्दकं ॥ १७ ॥
- ३९५ यस्स सब्रम्हचारीसु...पे०...उपलब्भति ।
सन्तिके होति निब्बाणं धम्मराजस्स सासने'ति" ॥ १८ ॥

२१३ कुल्लो थेरो (४)

- ३९६ "कुल्लो सीवथिकं गन्त्वा अहसमि'त्थिमु'ज्झितं ।
अप्पविद्धं (v. 1. अपविद्धं) सुसानस्मिं खज्जन्ति किमिही फुटं ॥ १९ ॥
- ३९७ आतुरम'सुचिं पूतिं पस्स कुल्ल समुत्सयं ।
उग्घरन्तं पग्घरन्तं बालानं अभिनन्दितं ॥ २० ॥
- ३९८ धम्मादासं गहेत्वान् जाणदस्सनपत्तिया ।
पच्चवेक्खिं इमं कार्यं तुच्छं सन्तरबाहिरं ॥ २१ ॥
- ३९९ यथा इदं तथा एतं यथा एतं तथा इदं ।
यथा अधो तथा उद्धं यथा उद्धं तथा अधो ॥ २२ ॥

- ४०० यथा दिवा तथा रत्तिं यथा रत्तिं तथा दिवा ।
यथा पुरे तथा पच्छा यथा पच्छा तथा पुरे ॥ २३ ॥
- ४०१ पञ्चङ्गिकेन तुरियेन न रतिं होति तादिसी ।
यथा एकगचित्तस्स सम्मा धम्मं विपस्सतो'ति" ॥ २४ ॥

२१४ मालुङ्क्यपुत्तो थेरो (५)

- ४०२ "मनुजस्स पमत्तचारिणो । तण्हा वडुति मालुवा विय ।
सो भवति हुण्डुरं फलमि'च्छं'व वनसिं वानरो ॥ २५ ॥
- ४०३ यं एसा सहती जम्मी तण्हा लोके विसत्तिका ।
सोका तस्स पवडुन्ति अभिवडुं'व वीरणं ॥ २६ ॥
- ४०४ यो चे'तं सहती जम्मि तण्हं लोके दुरच्चयं ।
सोका तम्हा पपतन्ति उदबिन्दु च पोक्खरा ॥ २७ ॥
- ४०५ तं वो वदामि भद्दं वो यावन्ते'त्थ समागता ।
तण्हाय मूलं खण्थ उसीरत्थो'व वीरणं ॥ २८ ॥
- ४०६ मा वो नळं'व सोतो'व मारो भञ्जि पुनप्पुनं ।
करोथ बुद्धवचनं, खणो वे मा उपचगा ।
खणातीता हि सोचन्ति निरयम्हि समप्पिता ॥ २९ ॥
- ४०७ पमादो रजो (v. l. add सच्चदा) पमादानु'पतितो रजो ।
अप्पमादेन विज्जाय अब्बुहे सल्लम'त्तनो'ति" ॥ ३० ॥

२१५ सप्पदास (v. l. सच्चदास) थेरो (६)

- ४०८ "पण्णवीसति वस्सानि यतो पब्बजितो अहं ।
अच्छरासङ्गातमत्तम्पि चेतोसन्ति अनज्झगं ॥ ३१ ॥
- ४०९ अलद्धा चित्तस्स एकगं कामरगेना'दितो ।
बाहा पग्गय्ह कन्दन्तो विहारानुपनिक्खमि ॥ ३२ ॥
- ४१० 'सत्थं वा आहरिस्सामि, को अत्थो जीवितेन मे ? ।
कथं हि सिक्खं पच्चक्खं कालं कुब्बेथ मादिसो" ॥ ३३ ॥
- ४११ तदा'हं खुरमा'दाय मच्चकम्हि उपाविसिं ।
परिनीतो खुरो आसि धमनिं छेतुम'त्तनो ॥ ३४ ॥

- ४१२ ततो मे मनसीकारो योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहू निव्विदा समतिट्ठत ॥ ३५ ॥
- ४१३ ततो चित्तं विमुच्चि मे पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं” ॥ ३६ ॥

२१६ कातियानो थेरो (७)

- ४१४ “ उट्ठाहि (v. 1. उट्ठेहि) निसीद कातियान ।
मा निदाबहुलो अहु, जागरस्सु ।
मा तं अलसं पमत्तबन्धु । कूटेने’व जिनातु मच्चुराजा ॥ ३७ ॥
- ४१५ सेय्यथापि (v. 1. सयथापि) महासमुद्देवो ।
एवं जातिजरा’तिवत्तते तं ।
सो करोहि सुदीपम’त्तनो त्वं । न हि ताणं
तव विज्जते’व अब्जं ॥ ३८ ॥
- ४१६ सत्था हि विजेसि मग्गमे’तं । सङ्गा जातिजरा भया अतीतं ।
पुब्बापरत्तम’प्पमतो । अनुयुजस्सु दळ्हं करोहि योगं ॥ ३९ ॥
- ४१७ पुरिमानि पमुच्च बन्धनानि । सङ्गाटीछुरमुण्डभिक्षभोजी ।
मा खिट्ठारतिच्च मा निदं । अनुयुज्जित्थ ज्ञाय (v. 1. ज्ञियाय)
कातियान ॥ ४० ॥
- ४१८ ज्ञायाहि जिनाहि कातियान । योगक्खेमपथेसु कोविदो’सि ।
पप्पुय्य (v. 1. अब्बुय्ह) अनुत्तरं विमुद्धिं । परिनिव्वाहिसि
वारिना’व जोति ॥ ४१ ॥
- ४१९ पज्जोतकरो परित्तरंसो । वातेन विनम्यते लता’व ।
एवमिं तुवं अनादियानो । मारं इन्दसगोत्त निडुनाहि ।
सो वेदयिता सुवीतरागो । कालं कङ्क इधे’व सीतिभूतो’ति” ॥ ४२ ॥

२१७ मिगजालो थेरो (८)

- ४२० “सुदेसितो चक्खुमता बुद्धेना’दिच्चबन्धुना ।
सब्बसंयोजनातीतो सब्बवट्ठविनासो ॥ ४३ ॥

- ४२१ निर्यानिको उत्तरणो तण्हामूलविसोसनो ।
विसमूलं आघातनं छेत्वा पापेति निव्युतिं ॥ ४४ ॥
- ४२२ अञ्जाणमूलभेदाय कम्मयन्तविघाटनो (v. 1. विपाटनो)
विञ्जाणानं परिगहे षाणवजिरनिपातनो ॥ ४५ ॥
- ४२३ वेदनानं विञ्जापनो उपादानप्पमोचनो ।
भवं अङ्गारकासुं व जाणे न अनुपस्सको ॥ ४६ ॥
- ४२४ महारसो सुगम्मीरो जरामच्चुनिवारणो ।
अरियो अट्टङ्गिको मग्गो दुक्खूपसमनो सिचो ॥ ४७ ॥
- ४२५ 'कम्मं कम्मं'ति अत्वान विपाकञ्च विपाकतो ।
पटिच्चु'प्पन्नधम्मनं यथावालोकेदस्सनो ।
महाखेमङ्गमो सन्तो परियोसानभट्ठको'ति" ॥ ४८ ॥

२१८ जेन्तो पुरोहितपुत्तो थेरो (९)

- ४२६ "जातिमदेन मत्तो'हं भोगइस्सरियेन च ।
सण्ठानवण्णरूपे न मदमत्तो अचारि'हं (v. 1. विचरि'हं) ॥ ४९ ॥
- ४२७ ना'त्तनो समकं कच्चि अतिरेकं व मज्जिसं ।
अतिमानहतो बालो पत्थद्धो उस्सितद्धजो ॥ ५० ॥
- ४२८ मातरं पितरञ्चापि अञ्जे पि गरुसम्मते ।
न कच्चि अभिवादेसि मानत्थद्धो अनादरो ॥ ५१ ॥
- ४२९ दिस्वा विनायकं अगं सारथीनं वरुत्तमं ।
तपन्तमि'वा'दिच्चं भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ॥ ५२ ॥
- ४३० मानं मदञ्च छट्ठेत्वा विप्पसन्नेन चेतसा ।
सिरसा अभिवादेसि सब्बसत्तानमु'त्तमं ॥ ५३ ॥
- ४३१ अतिमानो च ओमानो पहीना खुसमूहता ।
अस्मिमानो समुच्छिन्नो सब्बे मानविधा हता'ति" ॥ ५४ ॥

२१९ सुमनो थेरो (१०)

- ४३२ "यदा नवो पब्बजितो जातिया सत्तवस्सिको ।
इद्धिया अभिभोत्वान पन्नगिन्दं (v. 1. सिन्धुभिन्दं)

महिद्धिकं ॥ ५५ ॥

- ४३३ उपज्झायस्स उदकं अनोतत्ता महासरा ।
आहरामि ततो दिस्वा मं सत्था एतद'ब्रवि :- ॥ ५६ ॥
- ४३४ 'सारिपुत्त, इमं पस्स आगच्छन्तं कुमारकं ।
उदकुम्भकमा'दाय अज्झत्तं सुसमाहितं ॥ ५७ ॥
- ४३५ पासादिकेन वत्तेन कल्याणइरियापथो ।
सामणेरो अनुरुद्धस्स इद्धिया च विसारदो ॥ ५८ ॥
- ४३६ आजानियेन आजग्गो साधुना साधुकारितो ।
विनीतो अनुरुद्धेन कतकिच्चेन सिक्खितो ॥ ५९ ॥
- ४३७ सो पत्वा परमं सन्ति सच्छिकत्वा अकुप्पतं ।
सामणेरो 'व सुमनो 'मा मं जग्गा'ति इच्छती'ति" ॥ ६० ॥

२२० न्हातकमुनि थेरो (११)

- ४३८ " वातरोगाभिनीतो त्वं विहरं कानने वने ।
पविद्ध (v. 1. पविट्ट) गोचरे द्दखे कथं भिक्खु करिस्ससि ? ॥ ६१ ॥
- ४३९ पीतिसुखेन विपुलेन फरित्वान समुस्सयं ।
द्दखम्पि अभिसम्भोन्तो विहरिस्सामि कानने ॥ ६२ ॥
- ४४० भावेन्तो सत्त बोज्झङ्गे, इन्द्रियाणि बलानि च ।
ज्ञानसुखमसम्भवो विहरिस्सं अनासवो ॥ ६३ ॥
- ४४१ विप्पमुत्तं किलेसेहि सुद्धचित्तं अनाविलं ।
अभिण्हं पच्चवेक्खन्तो विहरिस्सं अनासवो ॥ ६४ ॥
- ४४२ अज्झत्तच्च बहिद्धा च ये मे विज्जिसु (v. 1. वज्जिसु) आसवा ।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना न च उप्पज्जरे पुन ॥ ६५ ॥
- ४४३ पञ्चक्खन्धा परिज्वाता तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ ६६ ॥

२२१ ब्रम्हदत्तो थेरो (१२)

- ४४४ " अक्रोधस्स कुतो क्रोधो दन्तस्स समजीविनो ।
सम्मदग्गा विमुत्तस्स उपसन्तस्स तादिनो ? ॥ ६७ ॥
- ४४५ तस्से'व तेन पापिण्यो यो कुद्धं पटिकुज्जति ।
कुद्धं अप्पटिकुज्जन्तो सङ्गमं जेति दुज्जयं ॥ ६८ ॥

- ४४६ उभिन्नम'त्थं चरति अत्तनो च परस्स च ।
परं सङ्कुपितं बत्वा यो सतो उपसम्मति ॥ ६९ ॥
- ४४७ उभिन्नं तिकिच्छन्तं (v. 1. तिकिच्छन्तानं अत्तनो) तम'त्तनो च
परस्स च ।
जना मञ्जन्ति 'बालो'ति ये धम्मस्स अकोविदा ॥ ७० ॥
- ४४८ उप्पज्जते सचे कोधो, आवज्ज कक्कचूपमं ।
उप्पज्जे चे रसे तण्हा, पुत्तमंसूपमं सर ॥ ७१ ॥
- ४४९ सचे धावति ते चित्तं कामेसु च भवेसु च ।
खिपं निग्गण्ह सतिया किट्ठादं विय दुप्पसुं'ति" ॥ ७२ ॥

२२२ सिरिमण्डो थेरो (१३)

- ४५० "छन्नं अतिवस्सति (v. 1. अच्छन्नं अतिवस्सति) विवटं ना'तिवस्सति ।
तस्मा छन्नं विवरेथ एवं तं ना'तिवस्सति ॥ ७३ ॥
- ४५१ मच्चुना अब्भाहतो लोको, जराय परिवारितो ।
तण्हासल्लेन ओतिण्णो, इच्छाधूपायितो सदा ॥ ७४ ॥
- ४५२ मच्चुना अब्भाहतो लोको परिक्खितो जराय च ।
हञ्जति निच्चम'त्ताणो (v. 1. निच्चं अत्तनो) पत्तदण्डो'व
(v. 1. सत्तदण्डो'व) तक्करो ॥ ७५ ॥
- ४५३ आगच्छन्त'ग्गिखन्धा' व मच्चुव्याधिजरा तयो ।
पच्चुग्गन्तुं वलं न'त्थि जवो न'त्थि पलायितुं ॥ ७६ ॥
- ४५४ अमोघं दिवसं कयिरा अप्पेन बहुकेन वा ।
यं यं विजहते रत्तिं तदूनं तस्स जीवितं ॥ ७७ ॥
- ४५५ चरतो तिट्ठतो वा पि आसीनसयनस्स वा ।
उपेति चरिमा रत्ति, न ते कालो पमज्जितुं'ति " ॥ ७८ ॥

२२३ सन्नकामो थेरो (१४)

- ४५६ "दिपादको'यं असुचि दुग्गन्धो परिहीरति (v. 1. परिहरति) ।
नानाक्कुणपपरिपूरो विस्सवन्तो ततो ततो ॥ ७९ ॥
- ४५७ मिगं निलीनं कूटेन, बलिसेने'व अम्बुजं ।
वानरं विय लेपेन, बाधयन्ति पुथुज्जनं ॥ ८० ॥

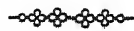
- ४५८ रूपा सदा रसा गन्धा फोट्ठ्वा च मनोरमा ।
पञ्च कामगुणा एते इत्थिरूपस्मिं दिस्सरे ॥ ८१ ॥
- ४५९ ये एता उपसेवन्ति रत्तचित्ता पुथुब्बना ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आचिनन्ति पुनब्भवं ॥ ८२ ॥
- ४६० यो वे'ता परिवज्जेति सप्पस्से'व पदा सिरो ।
सो' मं विसत्तिकं लोके सतो समतिवत्तति ॥ ८३ ॥
- ४६१ कामेस्वा'दीनवं दिस्वा नेक्खम्मं दद्दु खेमतो ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ ८४ ॥

उद्दानं

उरुवेळकस्सपो च थेरो तेकिच्छकानि च ।
महानागो च कुल्लो च मालुतो सप्पदासको ।
कातियानो च मिगजालो जेन्तो सुमनसब्धयो ।
न्हातमुनि ब्रम्हदत्तो सिरिमण्डो सब्बकामको ।
गाथायो चतुरासीति थेरा चे'त्थ चतुद्दसा'ति ।

छकनिपातो निद्वितो

सत्तनिपातो



[२२]

२२४ सुन्दरसमुद्गो थेरो (१)

- ४६२ “अलङ्कृता सुवसना मालधारी विभूसिता ।
अलक्तकता पादा पादुकारुह्य वेसिका ॥ १ ॥
- ४६३ पादुका ओरुहित्वान पुरतो पञ्जलीकता ।
सा मं सण्हेन मुदुना मितपुब्बं (v. l. म्हितपुब्बं) अभासथः—॥ २ ॥
- ४६४ ‘युवा’सि त्वं पब्बजितो, तिट्ठाहि मम सासने ।
भुञ्ज मानुसके कामे, अहं वित्तं ददामि ते ।
सच्चं ते पटिजानामि अग्गि वा ते हराम’हं ॥ ३ ॥
- ४६५ यदा जिण्णा भविस्साम उभो दण्डपरायणा ।
उभो पि पब्बजिस्साम उभयत्थ कट्ठगहो’ ॥ ४ ॥
- ४६६ तच्च दिस्वान याचन्ति वेसिकं पञ्जलीकतं ।
अलङ्कृतं सुवसनं मच्चुपासं’ व ओद्धितं ॥ ५ ॥
- ४६७-४६८ ततो मे ... (verses २७२-२७३) बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ ६-७ ॥

२२५ लकुण्टको थेरो (२)

- ४६९ “परे अम्बाटका’रामे (v. l. अम्बितका’रामे) वनसण्डमि
भहियो ।
समूलं तण्हम’ब्बुह्य तत्थ भद्दो झियायति (v. l. भद्दो’व
झायति) ॥ ८ ॥

- ४७० “रमन्ते” के मुतिङ्गेहि वीणाहि पणवेहि च ।
अहञ्च रुक्खमूलस्मिं रतो बुद्धस्स सासने ॥ ९ ॥
- ४७१ बुद्धो च मे वरं दज्जा सो च लब्धेथ मे वरो ।
गणहे”हं सब्बलोकस्स निच्चं कायगतासत्तिं ॥ १० ॥
- ४७२ ये मं रूपेन पापिंसु ये च घोसेन अन्वगू ।
छन्दरागवसूप्तेता न मं जानन्ति ते जना ॥ ११ ॥
- ४७३ अज्झत्तच्च न जानाति बहिद्धा च विपस्सति (v.l. बहिद्धा च न पस्सति) ।
समन्तावरणो बालो, स वे घोसेन वुद्दहति ॥ १२ ॥
- ४७४ अज्झत्तच्च न जानाति बहिद्धा च विपस्सति (v.l. बहिद्धा च न पस्सति) ।
बहिद्धाफलदस्सावी, सो पि घोसेन वुद्दहति ॥ १३ ॥
- ४७५ अज्झत्तच्च पजानाति बहिद्धा च विपस्सति ।
अनावरणदस्सावी, न सो घोसेन वुद्दहती”ति ” ॥ १४ ॥

२२६ भद्दो थेरो (३)

- ४७६ “एकपुत्तो अहं आसिं पियो मातु पियो पितु ।
बट्टुहि वत्तचरियाहि लद्धो आयाचनाहि च ॥ १५ ॥
- ४७७ ते च मं अनुकम्पाय अत्थकामा हितेसिनो ।
उभो पिता च माता च बुद्धस्स उपनामयुं ॥ १६ ॥
- ४७८ ‘किच्छा लद्धो अयं पुत्तो सुखुमालो सुखेधितो ।
इमं ददाम ते नाथ जिनस्स परिचारकं’ ॥ १७ ॥
- ४७९ सत्था च मं पटिग्गय्ह आनन्दं एतद’ब्रवी :— ।
‘पब्बाजेहि इमं खिप्पं हेस्सत्था’जानियो अयं’ ॥ १८ ॥
- ४८० पब्बाजेत्वान मं सत्था विहारं पाविसी जिनो ।
अनोग्गतस्मिं सुरियस्मिं ततो चित्तं विमुच्चि मे ॥ १९ ॥
- ४८१ ततो सत्था निरङ्कत्वा पटिसल्लानवुद्धितो ।
‘एहि भद्दा’ति मं आह, सा मे आसू’पसम्पदा ॥ २० ॥
- ४८२ जातिया सत्तवस्सेन लद्धा मे उपसम्पदा ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, अहो धम्मसुधम्मता’ति” ॥ २१ ॥

२२७ सोपाको थेरो (४)

- ४८३ “ दिस्वा पासादछायायं चङ्कमन्तं नस्तमं ।
तत्थ नं उपसङ्कम्म वन्दिस्सं पुरिसुत्तमं ॥ २२ ॥
- ४८४ एकंसं चीवरं कत्वा संहरित्वान पाणयो ।
अनुचङ्कमिस्सं विरजं सब्बसत्तानमुत्तमं ॥ २३ ॥
- ४८५ ततो पञ्हे अपुच्छि मं पञ्हानं कोविदो विदू ।
अच्छम्मी च अभीतो च व्याकासिं सत्थुनो अहं ॥ २४ ॥
- ४८६ विस्सज्जितेसु पञ्हेसु अनुमोदि तथागतो ।
भिवसुसङ्गं विलोकेत्वा इमं अत्थं अभासथ ॥ २५ ॥
- ४८७ ‘लाभा अङ्गान मगधानं येसा’यं परिभुज्जति ।
चीवरं पिण्डपातञ्च पच्चयं सयनासनं ।
पच्चुट्ठानञ्च सामीचिं तेसं लाभा’ति च’ब्रवी ॥ २६ ॥
- ४८८ अज्जतगे’मं सोपाक दस्सनायो’पसङ्कम ।
एसा चे’व ते सोपाक भवतु उपसम्पदा’ ॥ २७ ॥
- ४८९ जातिया सत्तवस्सो’हं लब्धान उपसम्पदं ।
धारेमि अन्तिमं देहं, अहो धम्मसुधम्मता’ति” ॥ २८ ॥

२२८ सरभङ्गो थेरो (५)

- ४९० “ सरे हत्थेहि भजित्वा कत्वान कुटिमच्छिंसं ।
तेन मे सरभङ्गो’ति नामं सम्मुतिया अहू ॥ २९ ॥
- ४९१ न मय्हं कप्पते अज्ज सरे हत्थेहि भजितुं ।
सिक्खापदानो पञ्जत्ता गोतमेन यसस्सिना ॥ ३० ॥
- ४९२ सकलं समत्तं रोगं सरभङ्गो ना’हंसं पुब्बे ।
सो’यं रोगो दिट्ठो वचनकरेना’तिदेवस्स ॥ ३१ ॥
- ४९३ येने’व मग्गेन गतो विपस्सी । येने’व मग्गेन सिखी च वेस्सभू ।
ककुसन्ध कोणागमनो च कस्सपो ।
तेना’ज्जसेन अगमासि गोतमो ॥ ३२ ॥
- ४९४ वीततण्हा अनादाना सत्तबुद्धा खयोगधा ।
येहि अयं देसितो धम्मो धम्भभूतेहि तादिहि ॥ ३३ ॥

- ४९५ चत्तारि अरियसच्चानि अनुकम्पाय पाणिनं ।
दुक्खं समुदयो मग्गो निरोधो दुक्खसङ्खयो ॥ ३४ ॥
- ४९६ यस्मिं निव्वत्तते दुक्खं संसारस्मिं अनन्तकं ।
भेदा इमस्स कायस्स जीवितस्स च सङ्खया ।
अज्जो पुनब्भवो न'त्थि, सुविसुत्तो'मिह सब्बधी'ति" ॥ ३५ ॥

उद्दानं

सुन्दरसमुद्दो थेरो थेरो लकुण्डभद्दियो ।
भद्दो थेरो च सोपाको सरभद्दो महा इस्सि ।
सत्तके पञ्चका थेरा, गाथायो पञ्चतिंसती'ति ।

निद्धितो च सत्तनिपातो

अट्टनिपातो

[२३]

२२९ महाकचायनो थेरो (१)

- ४९७ “ कम्मं बहुकं न कारये । परिवज्जेय्य जनं, न उय्यमे ।
सो उस्सुको रसानुगिद्धो । अत्थं रिच्चति यो सुखाधिवाहो ॥ १ ॥
- ४९८ पङ्को’ति हि नं अवेदय्युं । या’यं वन्दनपूजना कुल्लेसु ।
सुखुमं सल्लं दुस्सब्बहं । सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो ॥ २ ॥
- ४९९ न परस्स उपनिधाय कम्मं मच्चस्स पापकं (v. 1. कम्मं अच्छयापपकं)
अत्तना तं न सेवेय्य, कम्मबन्धू हि मातिया ॥ ३ ॥
- ५०० न परे वचना चोरो न परे वचना मुनि ।
अत्ताज्ज च यथा वेति (v. 1. वेदि) देवा पि नं तथा विदू ॥ ४ ॥
- ५०१ परे च न विजानन्ति मयमे’त्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेघगा ॥ ५ ॥
- ५०२ जीवतेवा’पि सप्पज्जो अपि वित्तपरिक्खया ।
पज्जाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ॥ ६ ॥
- ५०३ सब्बं सुणाति सोतेन, सब्बं पस्सति चक्खुना ।
न च दिट्ठं सुतं धीरो, सच्चमु’ज्झितुम’रहति ॥ ७ ॥
- ५०४ चक्खुमस्स यथा अन्धो, सोतवा बधिरो यथा ।
पज्जाव’स्स यथा मूगो, बलवा दुब्बलोरि’व ।
अथ अत्थे समुपपन्ने सयेथ (v. 1. पस्सथ) मतसायिकं’ति” ॥ ८ ॥

२३० सिरिमित्तो थेरो (२)

- ५०५ “ अक्रोधनो अनुपनाही अमायो रित्तपेसुणो ।
स वे तादिसको भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ ९ ॥
- ५०६ अक्रोधनो अनुपनाही अमायो रित्तपेसुणो ।
गुत्तद्वारो सदा भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १० ॥
- ५०७ अक्रोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणसीलो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ ११ ॥
- ५०८ अक्रोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणमित्तो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १२ ॥
- ५०९ अक्रोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणपञ्जो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १३ ॥
- ५१० यस्स **सद्धा** तथागते अचला सुप्पतिट्ठिता ।
सीलञ्च यस्स कल्याणं अरियकन्तं पसंसितं ॥ १४ ॥
- ५११ सद्धे पसादो यस्स’त्थि उज्जुभूतञ्च दस्सनं ।
अदळ्ढिदो’ति तमा’हु, अमोघं तस्स जीवितं ॥ १५ ॥
- ५१२ तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुञ्जेथ मेधावी सरं बुद्धान सासनं’ति” ॥ १६ ॥

२३१ महापन्थको थेरो (३)

- ५१३ “ यदा पठमम’द्विख सत्थारम’कुतोभयं ।
ततो मे अहु संवेगो पस्सित्वा पुरिसु’त्तमं ॥ १७ ॥
- ५१४ सिरिं हत्थेहि पादेहि यो पणामेय्य आगतं ।
एतादिसं सो सत्थारमा’राधेत्वा विराधये ॥ १८ ॥
- ५१५ तदा’हं पुत्तदारञ्च धनधञ्जञ्च छट्ठयिं ।
केसम’स्सूनि छेदेत्वा पब्बजिम’नगारियं ॥ १९ ॥
- ५१६ सिक्खासाजीवसम्पन्नो इन्द्रियेषु सुसंयुतो ।
नमस्समानो सम्बुद्धं विहासिं अपराजितो ॥ २० ॥
- ५१७ ततो मे पणिधी आसि चेतसो अभिपत्थितो ।
न निसीदे मुहुत्तं पि तण्हासल्ले अनूहते ॥ २१ ॥

- ५१८ तस्स मे'वं विहरतो पस्स विरियपरक्कमं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ २२ ॥
- ५१९ पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं विसोधितं ।
अरहा दक्खिण्यो'मिह विप्पमुत्तो निरूपधि ॥ २३ ॥
- ५२० ततो रत्था विवसने सुरियस्सु'ग्गमनं पति ।
सब्बं तण्हं विसोसेत्वा पल्लङ्गेन उपाविसि'ति" ॥ २४ ॥

उद्दानं

महाकच्चायनो थेरो सिरिमित्तो महापन्थको ।
एते अट्टनिपातमिह, गाथायो चतुवीसती'ति ।

अट्टनिपातो निद्वितो.

नवनिपातो



[२४]

२३२ भूतो थेरो (१)

- ५२१ “यदा दुक्खं जरामरणं”ति पण्डितो । अविद्सू यत्थ सिता पुथुज्जना ।
दुक्खं परिञ्जाय सतो’व ज्ञायति । ततो रतिं परमतरे न
विन्दति ॥ १ ॥
- ५२२ यदा दुक्खस्सा’वहनिं विसत्तिकं । पपञ्चसङ्काटदुखाधिवाहिनिं ।
तण्हं पट्टन्वान सतो’व ज्ञायति । ततो रतिं परमतरे न विन्दति ॥ २ ॥
- ५२३ यदा सिवं द्वेचतुरङ्गगामिनं । मग्गु’त्तमं सच्चकिलेससोधनं ।
पञ्चाय पस्सित्वा सतो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ३ ॥
- ५२४ यदा असोकं विरजं असङ्गतं । सन्तं पदं सच्चकिलेससोधनं ।
भावेति संयोजनबन्धनच्छिदं । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ४ ॥
- ५२५ यदा नभे गज्जति मेघदुन्दुभि (v. l. ‘दुद्रभि) । धाराकुला विहङ्गपथे
समन्ततो ।
भिक्षु च पञ्चारगतो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ५ ॥
- ५२६ यदा नदीनं कुसुमाकुलानं । विचित्तवानेय्यवटंसकानं ।
तीरे निसिन्नो सुमनो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ६ ॥
- ५२७ यदा निसीथे रहितमिह कानने । देवे गळन्तमिह नदन्ति दाठिनो ।
भिक्षु च पञ्चारगतो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ७ ॥
- ५२८ यदा वितके उपरन्धियत्तनो । नगन्तरे नगविवरं समस्सितो ।
वीतदूरो विगतखिलो’व ज्ञायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ८ ॥

५२९ यदा सुखी (v. l. सुचि) मलखिलसोकनासनो । निरगळो
 निञ्चनथो विसल्लो ।
 सञ्वासवे व्यन्तिकतो'व ज्ञायति । ततो रतिं परमतं न
 विन्दती'ति ” ॥ ९ ॥

उद्दानं

भूतो तथइसो थेरो एको खग्गविसाणवा ।
 नवकम्हि निपातम्हि, गाथायो पि इमा नवा'ति ।

नवनिपातो निद्धितो.

दसनिपातो



[२५]

२३३ कालुदायी थेरो (१)

- ५३० “अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते । फलेसिनो छदनं विष्पहाय ।
ते अच्चिमन्तो’व पभासयन्ति । समयो महावीर भगी रसानं ॥ १ ॥
(v. 1. भागी रसानं)
- ५३१ दुमानि फुल्लानि मनोरमानि । समन्ततो सच्चदिसा पवन्ति
(v. 1. सवन्ति) ।
पत्तं पहाय फलमा’ससाना । कालो इतो पक्कमनाय वीर ॥ २ ॥
- ५३२ ने’वा’तिसीतं न पना’ति उण्हं । सुखा उतु अद्धनिया भदन्ते ।
पस्सन्तु तं साकिया कोळिया च । पच्छासुखं रोहिणियं
तरन्तं ॥ ३ ॥
- ५३३ आसाय कस्सते खेत्तं । बीजं आसाय वप्पति ।
आसायं वाणिजा यन्ति । समुद्धं धनहारका ।
याय असाय तिट्ठामि । सा मे आसा समिज्जतु ॥ ४ ॥
- ५३४ पुनप्पुनं चे’व वपन्ति बीजं । पुनप्पुनं वस्सति देवराजा ।
पुनप्पुनं खेत्तं कस्सन्ति कस्सका । पुनप्पुनं धञ्जमु’पेत्ति रट्ठं ॥ ५ ॥
- ५३५ पुनप्पुनं याचनका चरन्ति । पुनप्पुनं दानपती ददन्ति ।
पुनप्पुनं दानपती ददित्वा । पुनप्पुनं सग्गमु’पेत्ति ठानं ॥ ६ ॥
- ५३६ वीरो हवे सत्तयुगं पुनेति । यस्मिं कुले जायति भूरिपञ्जो ।
मञ्जाम’हं सकति देवदेवो । तयाहि जातो मुनि सच्चनामो ॥ ७ ॥

- ५३७ सुद्धोदनो नाम पिता महेसिनो । बुद्धस्स माता पन मायनामा ।
या बोधिसत्तं परिहरिय कुच्छिन्ता । कायस्स भेदा तिदिवस्सि
मोदति ॥ ८ ॥
- ५३८ सा गोतमी कालकता इतो जुता । दिग्बेहि कामेहि समङ्गिभूता ।
सा मोदति कामगुणेहि पञ्चहि । परिवारिता देवगणेहि तेहि ॥ ९ ॥
- ५३९ बुद्धस्स पुत्तो'म्हि असय्हसाहिनो । अङ्गीरसस्स अप्पटिमस्स तादिनो ।
पितु पिता मय्हं तुवं'सि सङ्ग । धम्मेन मे गोतम अय्यको'सी'
ति" ॥ १० ॥

२३४ एकविहारियो थेरो (२)

- ५४० "पुरतो पच्छतो वा'पि अपरो चे न विज्जति ।
अतीव फासु भवति एकस्स वसतो वने ॥ ११ ॥
- ५४१ हन्द एको गमिस्सामि अरञ्जं बुद्धवणिगतं ।
फासुं एकविहारिस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ १२ ॥
- ५४२ योगीपीतिकरं रम्मं मत्तकुञ्जरसेवितं ।
एको अत्थवसी खिप्पं पविसिस्सामि काननं ॥ १३ ॥
- ५४३ सुपुप्फिते सीतवने सीतले गिरिकन्दरे ।
गतानि परिसिञ्चित्वा चङ्कमिस्सामि एकको ॥ १४ ॥
- ५४४ एकाकियो अदुतियो रमणीये महावने ।
कदा'हं विहरिस्सामि कतकिच्चो अनासवो ? ॥ १५ ॥
- ५४५ एवं मे कतुकामस्स अधिप्पायो समिज्जतु ।
साधयिस्साम'हं येव, ना'ञ्जो अञ्जस्स कारको ॥ १६ ॥
- ५४६ एस बन्धामि सन्नाहं पविसिस्सामि काननं ।
न ततो निक्खमिस्सामि अप्पत्तो आसवक्खयं ॥ १७ ॥
- ५४७ माल्लते उपवायन्ते सीते सुरभिगन्धके ।
अविज्जं दालयिस्सामि निसिन्नो नगमुद्धनि ॥ १८ ॥
- ५४८ वने कुसुमसञ्छन्ने पञ्चारे नून सीतले ।
विमुत्तिमुत्थेन सुखितो रमिस्सामि गिरिब्वजे ॥ १९ ॥

५४९ सो'हं परिपुण्णसङ्कप्पो चन्दो पन्नरसो यथा ।
सब्बासवपरिक्खीणो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ २० ॥

२३५ महाकप्पिनो थेरो (३)

५५० "अनागतं यो पटिगच्च पस्सति । हितञ्च अत्थं अहितञ्च तं द्वयं ।
विदेसिनो तस्स हितेसिनो वा । रन्धं न पस्सन्ति समेक्खमाना ॥ २१ ॥

५५१ आनापानसती यस्स परिपुण्णा सुभाविता ।
अनुपुब्बं परिचिता यथा बुद्धेन देसिता ।
सो'मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो'व चन्दिमा ॥ २२ ॥

५५२ ओदातं वत मे चित्तं अप्पमाणं सुभावितं ।
निब्बिद्धं पग्गहीतञ्च सब्बा ओभासते दिसा ॥ २३ ॥

५५३ जीवते वा पि सप्पञ्जो अपि वित्तपरिक्खया ।
पञ्जाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ॥ २४ ॥

५५४ पञ्जा सुतविनिच्छिनी । पञ्जा कित्तिसिलोकवद्धनी ।
पञ्जासहितो नरो इध । अपि दुक्खेषु सुखानि विन्दति ॥ २५ ॥

५५५ ना'यम'ज्जतनो धम्मो न'च्छेरो न पि अब्भुतो ।
यत्थ जायेथ मीयेथ तत्थ किं विय अब्भुतं ? ॥ २६ ॥

५५६ अनन्तरं हि जातस्स जीविता मरणं ध्रुवं ।
जाता जाता मरन्ती'ध एवंधम्मा हि पाणिनो ॥ २७ ॥

५५७ न हे'तदत्थाय मतस्स होति । यं जीवितत्थं
(v. l. जीविकत्तं) परपोरिसानं ।
मतम्हि रुण्णं न यसो न लोकयं । न वण्णितं समणब्राम्हणेहि ॥ २८ ॥

५५८ चक्खुं सरीरं उपहन्ति रोणं । निहीयति वण्णबलं मती च ।
आनन्दिनो तस्स दिसा भवन्ति । हितेसिनो ना'स्स सुखी भवन्ति
॥ २९ ॥

५५९ तस्मा हि इच्छेय्य कुले वसन्ते । मेधाविनो चे'व बहुस्सुते च ।
येसं हि पञ्जाविभवेन किञ्च । तरन्ति नावाय नदि'व पुण्ण'ति "
॥ ३० ॥

२३६ चूलपन्थको थेरो (४)

- ५६० “ दन्धा मय्हं गति आसि, परिभूतो पुरे अहं ।
भाता च मं पणामेसि, ‘गच्छ दानि तुवं घरं’ ॥ ३१ ॥
- ५६१ सो’हं पणामितो सन्तो सङ्घारामस्स कोट्टके ।
दुम्मनो तत्थ अट्ठासिं सासनस्मि अपेक्खवा ॥ ३२ ॥
- ५६२ भगवा तत्थ आगच्छि, सीसं मय्हं परामसि ।
बाहाय मं गहेत्वान सङ्घारामं पवेसयि ॥ ३३ ॥
- ५६३ अनुकम्पाय मे सत्था पादासि पादपुञ्छनिं ।
‘एतं सुद्रं अधिट्ठेहि एकमन्तं स्वधिट्ठितं ’ ॥ ३४ ॥
- ५६४ तस्सा’हं वचनं सुत्वा विहासिं सासने रतो ।
समाधिं पटिपादेसिं उत्तमत्थस्स पत्तिया ॥ ३५ ॥
- ५६५ पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं विसोधितं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ३६ ॥
- ५६६ सहस्सक्खत्तुम’त्तानं निम्मिनित्वान पन्थको ।
निसीदि अम्बवने रम्मे याव कालप्पवेदनं ॥ ३७ ॥
- ५६७ ततो मे सत्था पाहेसि दूतं कालप्पवेदकं ।
पवेदितमिह कालमिह वेहासानु’पसङ्कमिं ॥ ३८ ॥
- ५६८ वन्दित्वा सत्थुनो पादे एकम’न्तं निसीद’हं ।
निसिन्नं मं विदित्वान अथ सत्था पटिग्गहि ॥ ३९ ॥
- ५६९ आयोगो (v. 1. आयागो) सब्बलोकस्स, आहुतीनं पटिग्गहो ।
पुञ्जखेत्तं मनुस्सानं पटिग्गहिदत्थ दक्खिण’ति” ॥ ४० ॥

२३७ कप्पो थेरो (५)

- ५७० “ नानाकुलमलसम्पुण्णो महाउक्कारसम्भवो ।
चन्दनिके’व परिपक्वं महागण्डो महावणो ॥ ४१ ॥
- ५७१ पुब्बसहिरसम्पुण्णो गूथकूपे निगाळिहको । (v. 1. गूथकूपेन गाळिहतो)
आपोपघरणी कायो सदा सन्दति पूतिकं ॥ ४२ ॥

- ५७२ सट्टिकण्डरसम्बन्धो (v. 1. सम्पन्नो) मंसलेपनलेपितो ।
चम्मकञ्चुकसन्नद्धो पूतिकायो निरत्थको ॥ ४३ ॥
- ५७३ अट्टिसङ्घाटघटितो न्हासुत्तनिबन्धनो ।
नेकेसं सङ्गतिभावा कप्पेति इरियापथं ॥ ४४ ॥
- ५७४ धुवप्पयातो मरणस्स मच्चुराजस्स सन्तिके ।
इधे'व छड्डयित्वान येन कामंगमो नरो ॥ ४५ ॥
- ५७५ अविज्जाय निवुतो कायो चतुगन्धेन गन्थितो ।
ओघसंसीदनो कायो अनुसयजालमो'त्थितो ॥ ४६ ॥
- ५७६ पञ्चनीवरणे युत्तो वितक्केन समप्पितो ।
तण्हामूलेना'नुगतो मोहच्छदनछादितो ॥ ४७ ॥
- ५७७ एवा'यं वत्तती कायो कम्मयन्तेन यन्तितो ।
सम्पत्ति च विपत्यन्ता नानाभावो विपज्जति ॥ ४८ ॥
- ५७८ ये'मं कार्यं ममायन्ति अन्धबाला पुथुज्जना ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आदियन्ति पुनब्भवं ॥ ४९ ॥
- ५७९ ये'मं कार्यं विवज्जेन्ति गूथल्लित्तं'व पन्नगं ।
भवमूलं वमित्वान परिनिच्चिस्सन्ति अनासवा'ति" ॥ ५० ॥

२३८ उपसेनो वड्ढन्तपुत्तो थेरो (६)

- ५८० " विवित्तं अप्पनिग्घोसं वाळमिगानिसेवितं ।
सेवे सेनासनं भिक्खु पटिसल्लानकारणा ॥ ५१ ॥
- ५८१ सङ्कारपुजा आहत्वा (v. 1. आहित्वा) सुसाना रथियाहि च ।
ततो संघाटिकं कत्वा लूखं धारेय्य चीवरं ॥ ५२ ॥
- ५८२ नीचं मनं करित्वान सपदानं कुला कुलं ।
पिण्डिकाय चरे भिक्खु गुत्तद्वारो सुसंयुतो ॥ ५३ ॥
- ५८३ लूखेन पि च सन्तुस्से ना'ञ्जं पत्थे रसं बहुं ।
रसेसु अनुगिद्धस्स ज्ञाने न रमती मनो ॥ ५४ ॥
- ५८४ अप्पिच्छो चे'व सन्तुट्ठो पविवित्तो वसे मुनि ।
असंसट्ठो गहट्ठेहि अनागारेहि चू'भयं ॥ ५५ ॥

- ५८५ यथा जळो च मूगो च अत्तानं दस्सये तथा ॥
ना'तिवेलं पभासेय्य सङ्गमज्झमिह पण्डितो ॥ ५६ ॥
- ५८६ न सो उपवदे कच्चि उपघातं विवज्जये ।
संवृतो पातिमोक्खस्मि मत्तञ्जू च'स्स भोजने ॥ ५७ ॥
- ५८७ सुगहीतनिमित्तस्स चित्तस्सु'प्पादकोविदो ।
समथं अनुयुजेय्य कालेन च विपस्सनं ॥ ५८ ॥
- ५८८ विरियसातच्चसम्पन्नो युत्तयोगो सदा सिया ।
न चा'प्पत्वा दुक्खस्स'न्तं वित्तासमे'य्य पण्डितो ॥ ५९ ॥
- ५८९ एवं विहरमानस्स सुद्धिकामस्स भिक्खुनो ।
खीयन्ति आसवा सब्बे निब्बुतिञ्चा'धिगच्छती'ति" ॥ ६० ॥

२३९ गोतमो थेरो (७)

- ५९० " विजानेय्य सकं अत्थं अवलोकेय्याथ पावचनं ।
यञ्चे'त्थ अस्स (v. 1. अत्तं) पटिरूपं सामञ्जं अज्झुपगतस्स ॥ ६१ ॥
- ५९१ मित्तं इध च कल्याणं सिक्खाविपुलं समादानं ।
सुत्तसूसा च गरूनं, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६२ ॥
- ५९२ बुद्धेसु सगारवता धम्मो अपचिति यथाभूतं ।
सङ्गे च चित्तिकारो, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६३ ॥
- ५९३ आचारगोचरे युत्तो आजीवो सोधितो अगारय्हो ।
चित्तस्स सण्ठपनं, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६४ ॥
- ५९४ चारित्तं अथ वारित्तं इरियापथियं पसादनियं ।
अधिचित्ते च आयोगो, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६५ ॥
- ५९५ आरञ्जकानि सेनासनानि पन्तानि अप्पसद्धानि ।
भजितव्वानि मुनिना, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६६ ॥
- ५९६ सीलञ्च बाहुसच्चञ्च धम्मानं पविचयो यथाभूतं ।
सच्चानं अभिसमयो, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६७ ॥
- ५९७ भावेय्य अनिच्चं'ति अनत्तसञ्जम'सुभसञ्जञ्च ।
लोकमिह चा'नभिरतिं, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६८ ॥

- ५९८ भावेय्य च वोज्झङ्गे इद्धिपादानि इन्द्रियबलानि ।
अट्ठङ्गमग्गम'रियं एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६९ ॥
- ५९९ तण्हं पजहेय्य मुत्ती समूलके आसवे पदालेय्य ।
विहरेय्य विप्पमुत्तो, एतं समणस्स पटिरूपं'ति" ॥ ७० ॥

उद्दानं

काळुदायी च सो थेरो एकविहारी च कप्पिनो ।
चूलपन्थको कप्पो च उपसेनो च गोतमो ।
सत्ति'मे दसके थेरा, गाथायो चे'त्थ सत्तती'ति ।
दसनिपातो निद्धितो.

एकादसनिपातो



[२६]

२४० सङ्खिच-थेरो (१)

- ६०० “ किं तवा’त्थो वने तात, उज्जुहानो’ व पावुसे ।
वेरम्मा (v. 1. °म्वा) रमणीया ते पविवेको हि झायिनं ” ॥ १ ॥
- ६०१ ‘ यथा अच्मानि वेरम्मा (v. 1. °म्बो) वातो नुदति पावुसे ।
सञ्जा (v. 1. पञ्जा) मे अभिकीरन्ति विवेकपटिसञ्जुता ॥ २ ॥
- ६०२ अपण्डरो अण्डसम्भवो सीवथिकाय निकेतचारिको ।
उप्पादयते’व मे सतिं सन्देहस्मिं विरागनिस्सितं ॥ ३ ॥
- ६०३ यञ्च अञ्जे न रक्खन्ति, यो च अञ्जे न रक्खति ।
स वे भिक्खु सुखं सेति, कामेसु अनपेक्खवा ॥ ४ ॥
- ६०४ अच्छोदिका पुथुसिला गोनङ्गुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ ५ ॥
- ६०५ वसितं मे अरञ्जेसु कन्दरासु गुहासु च ।
सेनासनेसु पन्तेसु वाळमिगनिसेविते ॥ ६ ॥
- ६०६ इमे हञ्जन्तु वज्जन्तु दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो ।
सङ्कप्पं ना’भिजानामि अनरियं दोससंहितं ॥ ७ ॥
- ६०७ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ८ ॥
- ६०८ यस्स च’त्थाय पब्बजितो अगारस्सा अनगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो ॥ ९ ॥

- ६०९ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि निब्बिसं भतको यथा ॥ १० ॥
- ६१० ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि, सम्पजानो पटिस्सतो'ति " ॥ ११ ॥

उद्दानं

सङ्किच्च-थेरो एको'व कतकिच्चो अनासवो ।
एकादसनिपातस्मि गाथा एकादसे'व चा'ति । ?
एकादसनिपातो निट्ठितो.

द्वादसनिपातो



[२७]

२४१ सीलवत्थेरो (१)

- ६११ “ सीलमे’व इध सिक्खेथ अस्मि लोके सुसिक्खितं ।
सीलं हि सब्बसम्पत्तिं उपनामेति सेवितं ॥ १ ॥
- ६१२ सीलं रक्खेय्य मेधावी पत्थयानो तयो सुखे ।
पसंसं, वित्तिलाभञ्च, पेच्च सम्गे च मोदनं ॥ २ ॥
- ६१३ सीलवा हि बहू मित्ते संयमेना’धिगच्छति ।
दुस्सीलो पन मित्तेहि धंसते पापमा’वरं ॥ ३ ॥
- ६१४ अवण्णञ्च अकित्तिञ्च दुस्सीलो लभते नरो ।
वण्णं कित्तिं पसंसञ्च सदा लभति सीलवा ॥ ४ ॥
- ६१५ आदि सीलं पतिट्ठा च कल्याणानञ्च मातुकं ।
पमुखं सब्बधम्मानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥ ५ ॥
- ६१६ वेला च संवरं सीलं चित्तस्स अभिभासनं ।
तित्थञ्च सब्बबुद्धानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥ ६ ॥
- ६१७ सीलं बलम’प्पटिमं, सीलं आवुधमु’त्तमं ।
सीलं आभरणं सेट्ठं, सीलं कवचमु’च्चुतं ॥ ७ ॥
- ६१८ सीलं सेतु महेसक्खो, सीलं गन्धो अनुत्तरो ।
सीलं विलेपनं सेट्ठं येन वाति दिसो दिसं ॥ ८ ॥
- ६१९ सीलं सम्बलमे’व अगं, सीलं पाथेय्यमु’त्तमं ।
सीलं सेट्ठो अतिवाहो येन याति दिसो दिसं ॥ ९ ॥

- ६२० इधे'व निन्दं लभति पेच्चा'पाये च दुम्मनो ।
सब्बत्थ दुम्मनो बालो सीलसु असमाहितो ॥ १० ॥
- ६२१ इधे'व कितिं लभति पेच्च सग्गे च सुम्मनो ।
सब्बत्थ सुमनो धीरो सीलसु सुसमाहितो ॥ ११ ॥
- ६२२ सीलमे'व इध अग्गं, पञ्चवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेषु सीलपञ्चाणतो जयं'ति" ॥ १२ ॥

२४२ सुनीतो थेरो (२)

- ६२३ " नीचे कुलम्हि जातो'हं दळ्हिहो अप्पभोजनो ।
हीनं कम्मं ममं आसि, अहोसिं पुप्फळङ्कको ॥ १३ ॥
- ६२४ जिगुच्छितो मनुस्सानं परिभूतो च वम्भितो ।
नीचं मनं करित्वान वन्दिस्सं बहुकं जनं ॥ १४ ॥
- ६२५ अथा'इसासिं सम्बुद्धं मिक्खुसङ्खपुरवखतं ।
पविसन्तं महावीरं मगधानं पुरत्तमं ॥ १५ ॥
- ६२६ निक्खिपित्वान ब्याभङ्गिं वन्दितुं उपसङ्कमिं ।
ममेव अनुकम्पाय अट्ठासिं पुरिसुत्तमो ॥ १६ ॥
- ६२७ वन्दित्वा सत्थुनो पादे एकमन्तं ठितो तदा ।
पब्बज्जम'हं आयाचिं सब्बसत्तानसु'त्तमं ॥ १७ ॥
- ६२८ ततो कारुणिको सत्था सब्बलोका'नुकम्पको ।
'एहि मिक्खु'ति मं आह, सा मे आसु'पसम्पदा ॥ १८ ॥
- ६२९ सो'हमे'को अरज्जसिंमं विहरन्तो अतन्दितो ।
अकासिं सत्थु-वचनं यथा मं ओवदी जिनो ॥ १९ ॥
- ६३० रत्तिया पठमं यामं पुब्बजातिम'नुस्सरिं ।
रत्तिया मज्झिमं यामं दिब्बचक्खुं विसोधितं ।
रत्तिया पच्छिमे यामे तमोखन्धं पदालयिं ॥ २० ॥
- ६३१ ततो रत्या विवसने सुरियस्सु'ग्गमनं पति ।
इन्दो ब्रम्हा च आगन्त्वा मं नमस्सिसु पञ्जली ॥ २१ ॥

- ६३२ 'नमो ते पुरिसाज्ज्य, नमो ते पुरिस्तुतम् ।
पस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्यो'सि मारिस' ॥ २२ ॥
- ६३३ ततो दिस्वान मं सत्था देवसङ्घपुरक्खतं ।
सितं पातुकरित्वान इमम'त्थम'भासथ ॥ २३ ॥
- ६३४ 'तपेन ब्रम्हचरियेन संयमेन दमेन च ।
एतेन ब्राम्हणो होति, एतं ब्राम्हणमु'त्तमं'ति" ॥ २४ ॥

उद्दानं

सीलवा च सुनीतो च थेरा द्वे'ते महिद्धिका ।
द्वादसम्हि निपातम्हि, गाथायो चतुर्वीसती'ति ।

द्वादस-निपातो निष्ठितो.

तेरस-निपातो



[२८]

२४३ सोणो कोळिविसो थेरो (१)

६३५ “या”हु रट्टे समुक्कट्टो रज्ज्यो अन्नस्स पद्धणु (v. 1. पट्ठगू)
स्वा’ज्ज धम्मेषु उक्कट्टो सोणो दुक्खस्स पारगू ॥ १ ॥

६३६ पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्च च उत्तरि भावये ।
पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु ओघातिण्णो’ति वुच्चति ॥ २ ॥

६३७ उन्नळस्स पमत्तस्स बाहिरासस्स (v. 1. बाहिरासयस्स)
भिक्खुनो ।

सीलं समाधि पञ्चा च पारिपूरिं न गच्छति ॥ ३ ॥

६३८ यं हि किञ्चं तद’पविद्धं अकिञ्चं पन कयिरति ।
(v. 1. यं हि किञ्चं अपविट्ठं, अकिञ्चं पन न कयिरति)
उन्नळानं पमत्तानं तेसं वडुन्ति आसवा ॥ ४ ॥

६३९ येसञ्च सुसमारद्धा निच्चं कायगतासति ।
अकिञ्चं ते न सेवन्ति किञ्चे सातच्चकारिनो ।
सतानं सम्पजानानम’त्थं गच्छन्ति आसवा ॥ ५ ॥

६४० उज्जुमग्गम्हि अवखाते गच्छथ, मा निवत्तथ ।
अत्तना चोदय’त्तानं, निच्चाणम’भिहारये ॥ ६ ॥

६४१ अचारद्धम्हि विरियम्हि सत्था लोके अनुत्तरो ।
वीणोपमं करित्वा मे धम्मं देसेसि चक्खुमा ॥ ७ ॥

६४२ तस्सा’हं वचनं सुत्वा विहासिं सासने रतो ।

समतं (v. l. समर्थ) पटिपादेसि उत्तमत्थस्स पत्तिया ।

तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ८ ॥

६४३ नेक्खम्मो अधिमुत्तस्स पविवेकञ्च चेतसो ।

अब्बापज्जा'धिमुत्तस्स उपादानक्खयस्स च ॥ ९ ॥

६४४ तण्हक्खया'धिमुत्तस्स असम्मोहञ्च चेतसो ।

दिस्वा आयतनु'प्पादं सम्मा चित्तं विमुच्चति ॥ १० ॥

६४५ तस्स सम्माविमुत्तस्स सन्तचित्तस्स भिक्खुनो ।

कतस्स पटिचयो न'त्थि, करणीयं न विज्जति ॥ ११ ॥

६४६ सेलो यथा एकगघनो वातेन न समीरति ।

एवं रूपा रसा सद्वा गन्धा फस्सा च केवला ॥ १२ ॥

६४७ इट्ठा धम्मा अनिट्ठा च नप्पवेधेन्ति तादिनो ।

ठितं चित्तं विसंयुतं वयञ्चस्सा'नुपस्सती'ति ॥ १३ ॥

उद्दानं

सोणो कोळिचिसो धेरो एको येव महिद्धिको ।

तेरसम्हि निपातम्हि, गाथायो चे'त्थ तेरसा'ति ।

तेरस-निपातो निट्ठितो

चुद्दस-निपातो



[२९]

२४४ रेवतो थेरो (१)

- ६४८ “यदा’हं पब्बजितो अगारस्मान’गारियं ।
ना’भिजानामि सङ्कप्पं अनरियं दोससंहितं ॥ १ ॥
- ६४९ इमे हज्जन्तु वज्जन्तु दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो ।
सङ्कप्पं ना’भिजानामि इमस्मिं दीघम’न्तरे ॥ २ ॥
- ६५० मेत्तञ्चा’भिजानामि अप्पमाणं सुभावितं ।
अनुपुब्बं परिचितं यथा बुद्धेन देसितं ॥ ३ ॥
- ६५१ सव्वमित्तो सव्वसखो सव्वभूता’नुकम्पको ।
मेत्तं चित्तञ्च भावेमि अब्बापज्जरतो सदा ॥ ४ ॥
- ६५२ असंहीरं असंकुप्पं चित्तं आमोदयाम’हं ।
ब्रम्हविहारं भावेमि अकापुरिससेवितं ॥ ५ ॥
- ६५३ अवितक्कं समापन्नो सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हिभावेन उपेतो होति तावदे ॥ ६ ॥
- ६५४ यथा पि पब्बतो सेलो अचलो सुप्पतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिवखु पब्बतो’व न वेधति ॥ ७ ॥
- ६५५ अनङ्गणस्स पोसस्स निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमतं पापस्स अब्भामत्तं’ व (v. 1. अब्भमतं, अब्भामुत्तं)
खायति ॥ ८ ॥

६५६ नगरं यथा पचन्तं गुत्तं सन्तरवाहिरं ।

एवं गोपेथ अत्तानं खणो वे मा उपचगा ॥ ९ ॥

६५७-६५८ नाभिनन्दामि...पे०...(verses ६०९-६१०) सप्पजानो
पटिस्सतो'ति" ॥ १०-११ ॥

६५९-६६० परिचिणो...पे०...(verses ६०७-६०८) सव्वसंयोजनक्खयो ॥
॥ १२-१३ ॥

६६१ सम्पादेथ'प्पमादेन एसा मे अनुसासनी ।

हन्दा'हं परिनिच्चिस्सं, विप्पमुतो'मिह सव्वधी'ति" ॥ १४ ॥

२४५ गोदत्तो थेरो (२)

६६२ " यथा पि भद्दो आजञ्जो धुरे युतो धुरस्सहो (v. l. धुरासहो) ।
मथितो अतिभारेन संयुगं ना'तिवत्तति ॥ १५ ॥

६६३ एवं पञ्जाय ये तित्ता समुद्दो वारिना यथा ।
न परे अतिमञ्जन्ति अरियधम्मो'व पाणिनं ॥ १६ ॥

६६४ काले कालवसं पत्ता भवामभववसं गता ।
नरा दुक्खं निगच्छन्ति ते'ध सोचन्ति माणवा ॥ १७ ॥

६६५ उन्नता सुखधम्मेन दुक्खधम्मेन वोणता ।
द्वयेन बाला हञ्जन्ति यथाभूतम'दस्सिनो ॥ १८ ॥

६६६ ये च दुक्खे सुखस्मिच्च मज्झे सिव्वनिम'ज्झगू ।
ठिता ते इन्दखीलो'व न ते उन्नता'नता ॥ १९ ॥

६६७ न हे'व लाभो ना'लाभे न यसे न च कित्तिया ।
न निन्दाय पसंसाय न ते दुक्खे सुखमिदं च ॥ २० ॥

६६८ सव्वत्थ ते न लिम्पन्ति उदबिन्दु'व पोक्खरे ।
सव्वत्थ सुखिता वीरा (v. l. धीरा) सव्वत्थ अपराजिता ॥ २१ ॥

६६९ धम्मेन च अलाभो यो, यो च लाभो अधम्मिको ।
अलाभो धम्मिको सेय्यो यञ्चे लाभो अधम्मिको ॥ २२ ॥

६७० यसो च अप्पबुद्धीनं विञ्जूनम'यसो च यो ।
अयसो च सेय्यो विञ्जूनं न यसो अप्पबुद्धिनं ॥ २३ ॥

- ६७१ दुग्धमेधेहि पसंसा चोविञ्जूहि गरहा च या ।
 गरहा'व सेय्यो विञ्जूहि यञ्चे बालप्पसंसना ॥ २४ ॥
- ६७२ सुखञ्च काममयिकं दुक्खञ्च पविवेकियं ।
 पविवेकियं दुक्खं सेय्यो यञ्चे काममयं सुखं ॥ २५ ॥
- ६७३ जीवितञ्च अधम्मेन धम्मेन मरणञ्च यं ।
 मरणं धम्मिकं सेय्यो यञ्चे जीवे अधम्मिकं ॥ २६ ॥
- ६७४ कामकोपपहीना ये सन्तचित्ता भवाभवे ।
 चरन्ति लोके अमिता, न'त्थि तेसं पिया'प्पियं ॥ २७ ॥
- ६७५ भावयित्वान् बोज्झङ्गे इन्द्रियाणि बलानि च ।
 पप्पुय्य परमं सन्ति परिनिव्वन्ति अनासवा'ति" ॥ २८ ॥

उद्दानं

रेवतो चे'व गोदत्तो थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
 चुद्धसम्हि निपातम्हि, गाथायो अट्टवीसती'ति ।
 चुद्धस-निपातो निष्ठितो *

* In sequence there should have been the 15th Nipāta. But the next Nipāta, in all available editions, is *sixteenth* and *not fifteenth*.
 —Editor

सोळस-निपातो



[३०]

२४६ अञ्जाकोण्डञ्जो थेरो (१)

- ६७६ “ एस भिग्यो पसीदामि सुत्वा धम्मं महारसं ।
विरागो देसितो धम्मो, अनुपादाय सञ्चसो ॥ १ ॥
- ६७७ बहूनि लोके चित्रानि अस्मि पुथुविमण्डले ।
मथन्ति मञ्जे सङ्कप्पं सुभं रागू'पसंहितं ॥ २ ॥
- ६७८ रजं ऊहतञ्च वातेन यथा मेघो पसामये ।
एवं सम्मन्ति सङ्कप्पा यदा पञ्जाय पस्सति ॥ ३ ॥
- ६७९ ‘ सञ्जे सङ्गारा अनिच्चा'ति यदा पञ्जाय पस्सति ।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥ ४ ॥
- ६८०-६८१ ‘ सञ्जे सङ्गारा दुक्खा'ति' यदा...पे०.....विसुद्धिया ॥ ५ ॥
‘ सञ्जे धम्मा अनत्ता'ति यदा...पे०.....विसुद्धिया ॥ ६ ॥
- ६८२ बुद्धा'नुबुद्धो यो थेरो कोण्डञ्जो तिब्बनिकखमो ।
पहीनजाति मरणो ब्रम्हचरियस्स केवली ॥ ७ ॥
- ६८३ ओघपासो दळ्हो खिलो, पब्बतो दुप्पदालियो ।
छेत्वा खीलञ्च पासञ्च सेलं (v. I. सेसं) छेत्वान दुब्भिदं ।
तिण्णो पारङ्गतो झायी, मुत्तो सो मारबन्धना ॥ ८ ॥
- ६८४ उदत्तो चपलो भिक्खु मिच्चे आगम्म पापके ।
संसीदति महोघास्मिं उम्मिया पटिकुञ्जितो ॥ ९ ॥

- ६८५ अनुद्धतो अचपलो निपको संवुतिन्द्रियो ।
कल्याणमित्तो मेधावी दुक्खस्स'न्तकरो सिया ॥ १० ॥
- ६८६-६८७ कालापब्बङ्गसङ्कासो...पे०...(verses २४६-२४७)
तत्रा'धिवासये ॥ ११-१२ ॥
- ६८८-६८९ ना'भिनन्दामि...पे०...(verses ६०९-६१०) सम्पजानो
पटिस्सतो'ति" ॥ १३-१४ ॥
- ६९० परिचिण्णो...पे०.....(verse ६०७) भवनेति समूहता ॥ १५ ॥
- ६९१ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, किं मे सन्दविहारेना'ति" ॥ १६ ॥

२४७ उदायी थेरो (२)

- ६९२ " 'मनुस्सभूतं सम्बुद्धं अत्तदन्तं समाहितं ।
इरियमानं ब्रम्हपथे चित्तस्सु'पसमे रतं ॥ १७ ॥
- ६९३ यं मनुस्सा नमस्सन्ति, सब्ब धम्मानं पारुणं ।
देवा पि तं नमस्सन्ति,' इति मे अरहतो सुतं ॥ १८ ॥
- ६९४ सब्बसंयोजना'तीतं वना निब्बनमा'गतं ।
कामेहि निक्खम्मरतं मुत्तसेला'व कञ्चनं ॥ १९ ॥
- ६९५ स वे अच्चन्तरुचि नागो हिमवा च'ञ्जे सिलुच्चये ।
सब्बेसं नागनामानं सच्चनामो अनुत्तरो ॥ २० ॥
- ६९६ नागं वो कित्तयिस्सामि, न हि आगुं करोति सो ।
सोरच्चं अविहिंसा च पादा नागस्स ते दुवे ॥ २१ ॥
- ६९७ सति च सम्पजञ्जच्च चरणा नागस्स ते परे ।
सद्धाहत्यो महानागो, उपेक्खासेतदन्तवा ॥ २२ ॥
- ६९८ सति गीवा सिरो पञ्जा, वीमंसा धम्मचिन्तना ।
धम्मकुच्छि, समावासो, विवेको तस्स बालधि ॥ २३ ॥
- ६९९ सो ज्ञायी अस्सासरतो अज्झत्तं सुसमाहितो ।
गच्छं समाहितो नागो, ठितो नागो समाहितो ॥ २४ ॥
- ७०० सयं समाहितो नागो, निसिन्नो पि समाहितो ।
सब्बत्थ संवुतो नागो, एसा नागस्स सम्पदा ॥ २५ ॥

- ७०१ भुञ्जति अनवज्जानि, सावज्जानि न भुञ्जति ।
घासम'च्छादनं लद्धा सन्निधिं परिव्रजयं ॥ २६ ॥
- ७०२ संयोजनम'णुं थूलं सच्चं छेत्वा न वन्धनं ।
येन येन'व गच्छति अनपेक्खो'व गच्छति ॥ २७ ॥
- ७०३ यथा पि उदके जातं पुण्डरीकं पवडुति ।
नो'पलिम्पति तोयेन सुचिगन्धं मनोरमं ॥ २८ ॥
- ७०४ तथे'व च लोके जातो बुद्धो लोके विहरति ।
नो'पलिम्पति लोकेन तोयेन पदुमं यथा ॥ २९ ॥
- ७०५ महाग्निं पज्जलितो अनाहारो पसम्मति ।
अङ्गारेसु च सन्तेसु, 'निव्वुतो'ति पवुच्चति ॥ ३० ॥
- ७०६ अत्थस्सा'यं विज्झापनी उपमा विज्झहि देसिता ।
विज्जिस्सन्ति महानागा नागं नागेन देसितं ॥ ३१ ॥
- ७०७ वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो अनासवो ।
सरीरं विजहं नागो परिनिव्विस्सति अनासवो'ति" ॥ ३२ ॥

तत्र उद्दानं भवति

कोण्डञ्जो च उदायी च थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
सोळसम्हि निपातम्हि गाथायो द्वे च तिस्र चा'ति ।
सोळस-निपातो निष्ठितो *

* In sequence there should have been 17th, 18th and 19th Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 20th !

वीसति-निपातो



[३१]

२४८ अधिमुत्तो-थेरो (१)

- ७०८ “ यञ्जत्थं वा धनत्थं वा ये हनाम भयं पुरे ।
अवसेसं भयं होति, वेधन्ति विलपन्ति च ॥ १ ॥
- ७०९ तस्स ते न'त्थि भीतत्तं, भिग्यो वण्णो पसीदति ।
कस्मा न परिदेवेस्सि एवरूपे महब्भये ? ॥ २ ॥
- ७१० “ न'त्थि चेतसिकं दुक्खं अनपेक्खस्स गामणि ।
अतिकन्ता भया सव्वे खीणसंयोजनस्स वे ॥ ३ ॥
- ७११ खीणाय भवनेत्तिया दिट्ठे धम्मे यथातथे ।
न भयं मरणे होति भारनिक्खेपने यथा ॥ ४ ॥
- ७१२ सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चा'पि सुभावितो ।
मरणे मे भयं न'त्थि रोगानमि'व सङ्खये ॥ ५ ॥
- ७१३ सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चा'पि सुभावितो ।
निरस्सादा भवा दिट्ठा, विसं पित्वाण छड्डितं ॥ ६ ॥
- ७१४ पारगू अनुपादानो कतकिच्चो अनासवो ।
तुट्ठो आयुक्खया होति मुत्तो आघातना यथा (v. l. हता) ॥ ७ ॥
- ७१५ उत्तमं धम्मत्तं पत्तो सव्वलोके अनत्थिको ।
आदित्ता'व घरा मुत्तो मरणस्मिं न सोचति ॥ ८ ॥
- ७१६ यद'त्थि सङ्गतं किञ्चि भवो च यत्थ लब्भति ।
'सव्वं अनिस्सरं एतं' इति वुत्तं महेसिना ॥ ९ ॥

- ७१७ यो तं तथा पजानाति यथा बुद्धेन देसितं ।
न गण्हति भवं किञ्चि सुतत्तं व अयोगुळं ॥ १० ॥
- ७१८ न मे होति अहोसिं'ति, भविस्स'ति न होति मे ।
सङ्खारा विभविस्सन्ति तत्थ का परिदेवना ? ॥ ११ ॥
- ७१९ सुद्धं धम्मसमुपादं सुद्धं सङ्खारसन्ततिं ।
पस्सन्तस्स यथाभूतं न भयं होति गामणि ॥ १२ ॥
- ७२० तिणकट्टसमं लोकं यदा पञ्चाय पस्सति ।
ममत्तं सो असंविन्दं न'त्थि मे'ति न सोचति ॥ १३ ॥
- ७२१ उक्कण्ठामि सरीरेन, भवेन'म्हि अनत्थिको ।
सो'यं भिज्जिस्सति कायो अब्बो च न भविस्सति ॥ १४ ॥
- ७२२ यं वो किच्चं सरीरेन तं करोथ यदिच्छथ ।
न मे तप्पच्चया तत्थ दोसो पेमं च हेहि'ति ॥ १५ ॥
- ७२३ तस्स तं वचनं सुत्वा अब्भुतं लोमहंसनं ।
सत्थानि निक्खिपित्वान माणवा एतद'ब्रवुं:— ॥ १६ ॥
- ७२४ 'किं भद्दन्ते करित्वान को वा आचरियो तव ? ।
कस्स सासनमा'गम्म लब्भते तम'सोकता ?' ॥ १७ ॥
- ७२५ 'सब्बब्बू सब्बदस्सावी जि'नो आचरियो मम ।
महाकारुणिको सत्था सब्बलोकतिक्किच्छको ॥ १८ ॥
- ७२६ तेना'यं देसितो धम्मो खयगामी अनुत्तरो ।
तस्स सासनमा'गम्म लब्भते तम'सोकता' ॥ १९ ॥
- ७२७ सुत्वान चोरा इसिनो सुभासितं । निक्खिप्प सत्थानि चा'वुधानि च ।
तम्हा च कम्मा विरमिंसु एके । एके च पब्बजम'रोचयिंसु ॥ २० ॥
- ७२८ ते पब्बजित्वा सुगतस्स सासने । भावेत्वा वोज्झङ्गबलानि
पण्डिता ।

उदग्गचित्ता सुमना कतिन्द्रिया । फुसिंसु निब्बाणपदं
असङ्कतं'ति ॥ २१ ॥

२४९ पारापरियो थेरो (२)

- ७२९ "समणस्स अहू चिन्ता पारापरियस्स भिक्खुनो ।
एकस्स निसिन्नस्स पविवित्तस्स ज्ञायिनो ॥ २२ ॥

- ७३० किमा'नुपुब्बं पुरिसो ? किं वतं ? किं समाचारं ।
अत्तनो किच्चकारिस्स न च किञ्चि विहेठये ? ॥ २३ ॥
- ७३१ इन्द्रियानि मनुस्सानं हिताया'हिताय च ।
अरक्खितानि अहिताय रक्खितानि हिताय च ॥ २४ ॥
- ७३२ इन्द्रियाने'व सारक्खं, इन्द्रियानि च गोपयं ।
अत्तनो किच्चकारिस्स न च किञ्चि विहेठये ॥ २५ ॥
- ७३३ चक्खुन्द्रियञ्चे रूपेसु गच्छन्तम'निवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥ २६ ॥
- ७३४ सोतिन्द्रियञ्च सदेसु गच्छन्तं अनिवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥ २७ ॥
- ७३५ अनिस्सरणदस्सावी गन्धे चे पटिसेवति ।
न सो मुच्चति दुक्खमद्वा गन्धेषु अधिमुच्चितो ॥ २८ ॥
- ७३६ अम्बिलं मधुरगञ्ज तित्थकगम'नुस्सरं ।
रसतण्हाय गधितो हृदयं ना'वबुज्झति ॥ २९ ॥
- ७३७ सुभानि अप्पटिकूलानि फोट्टव्वानि अनुस्सरं ।
रत्तो रागाधिकरणं विविधं विन्दते दुखं ॥ ३० ॥
- ७३८ मनं चे'तेहि धम्महे यो न सक्कोति रक्खितुं ।
ततो नं दुक्खम'न्वेति सब्बेहे'तेहि पञ्चहि ॥ ३१ ॥
- ७३९ पुब्बलोहितसम्पुण्णं बहुस्स कुणपस्स च ।
नरवीरकतं वग्गुं समुग्गमि'व चित्तिंतं ॥ ३२ ॥
- ७४० कट्ठकं मधुरस्सादं पियनिबन्धनं दुक्खं ।
खुरं'व मधुना'लितं उलितं ना'वबुज्झति ॥ ३३ ॥
- ७४१ इत्थिरूपे इत्थिरसे फोट्टव्वे पि च इत्थिया ।
इत्थिगन्धेषु सारत्तो विविधं विन्दते दुखं ॥ ३४ ॥
- ७४२ इत्थिसोत्तानि सब्बानि सन्दन्ति पञ्चपञ्चसु ।
तेसमा'वरणं कातुं यो सक्कोति विरियवा ॥ ३५ ॥
- ७४३ सो अत्थवा, सो धम्मट्ठो, सो दक्खो, सो विचक्खणो ।
करेय्य रममानो हि किञ्चं धम्मत्थसंहितं ॥ ३६ ॥

- ७४४ अथो सीदति संयुतं वज्जे किञ्च निरत्थकं ।
न तं किञ्चंति मज्जित्वा अप्पमत्तो विचक्खणो ॥ ३७ ॥
- ७४५ यच्चावत्थेन संयुतं या च धम्मगता रति ।
तं समादाय वत्तेथ स हि वे उत्तमा रति ॥ ३८ ॥
- ७४६ उच्चावच्चेहि उपायेहि परेसम'भिजिगीसति ।
हन्त्वा वधित्वा अथ सोचयित्वा । आलोपति साहसा यो परेसं ॥ ३९ ॥
- ७४७ तच्छन्तो आणिया आणिं निहन्ति बलवा यथा ।
इन्द्रियानि'न्द्रिये एव निहन्ति कुसला तथा ॥ ४० ॥
- ७४८ सद्धं विरियं समाधिञ्च सतिपज्जञ्च भावयं ।
पञ्च पञ्चहि हन्त्वान अनीघो याति ब्राह्मणो ॥ ४१ ॥
- ७४९ सो अत्थवा सो धम्मद्वो कत्वा वाक्यानुसासनिं ।
सब्बेन सब्बं बुद्धस्स, सो नरो सुखं एधती'ति " ॥ ४२ ॥

२५० तेलकानि थेरो (३)

- ७५० " चिररत्तं वत आतापी धम्मम'नुविचिन्तयं ।
समं चित्तस्स ना'लत्थं पुच्छं समणब्राह्मणे ॥ ४३ ॥
- ७५१ को सो पारङ्गतो लोके ? को पत्तो अमतोगधं ? ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि परमत्थविजाननं ? ॥ ४४ ॥
- ७५२ अन्तो वङ्कगतो आसिं मच्छो'व धसमा'मिसं ।
बद्धो महिन्दपासेन वेपचित्था'सुरो यथा ॥ ४५ ॥
- ७५३ अञ्चामि नं न मुञ्चामि अस्मा सोकपरिद्धा ।
को मे बन्धं मुञ्चं लोके सम्बोधिं वेदयिस्सति ? ॥ ४६ ॥
- ७५४ समणं ब्राह्मणं वा कं आदिस्सन्तं पभङ्गुनं ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि जरामच्चुपवाहनं ? ॥ ४७ ॥
- ७५५ विचिकिच्छाकङ्खागथितं सारम्मबलसंयुतं ।
कोधप्पत्तम'नत्थद्धं अभिजप्पपदारणं ॥ ४८ ॥
- ७५६ तण्हा धनुसमुट्ठानं द्वे च पन्नरसायुतं ।
पस्स ओरसिकं बालं भेत्त्वान यदि तिट्ठति ॥ ४९ ॥

- ७५७ अनुदिट्ठीनं अप्पहानं सङ्कप्पसरतेजितं (v. 1. सङ्कप्पपरतेजितं) ।
तेन विद्धो पवेधामि पत्तं'व मल्लुते'रितं ॥ ५० ॥
- ७५८ अज्झत्तं मे समुट्ठाय खिप्पं पच्चति मामकं ।
छफस्सायतनी कायो यत्थ सरति सब्बदा ॥ ५१ ॥
- ७५९ तं न पस्सामि ते किच्छं यो मे तं सल्लमु'द्धरे
नानारज्जेन सत्थेन ना'ब्बेन विचिकिच्छित्तं ॥ ५२ ॥
- ७६० को मे असत्थो अवणो सल्लम'ब्भन्तरापस्सयं ।
आहिंसं सब्बगतानि सल्लं मे उद्धरिस्सति ? ॥ ५३ ॥
- ७६१ धम्मप्पति हि सो सेट्ठो विसदोसपवाहको ।
गम्भीरे पतितस्स मे थलं पाणि'व (v. 1. पाणितच्च)
दस्सये ॥ ५४ ॥
- ७६२ रहदे'हम'स्मि ओगाळ्हो अहारियरजमन्तिके ।
माया-उत्सुय्य-सारम्म-थीनमिद्धम'पत्थटे ॥ ५५ ॥
- ७६३ उद्धच्चमेघथनितं संयोजन-वलाहकं ।
वाहा वहन्ति कुदिट्ठिं (v. 1. कुदिट्ठं) सङ्कप्पा रागनिस्सिता
॥ ५६ ॥
- ७६४ सवन्ति सब्बधी सोता, लता उब्भिज्ज तिट्ठति ।
ते सोते को निवारयेय्य ? तं लतं को हि छेच्छति (v. 1. छिज्जति) ?
॥ ५७ ॥
- ७६५ वेलं करोथ भद्दन्ते सोतानं सन्निवारणं ।
मा ते मनोमयो सोतो खक्खं'व सहसा लुवे ॥ ५८ ॥
- ७६६ एवं मे भयजातस्स अपारा पारमे'सतो ।
ताणो पञ्चावुधो सत्था इसिसङ्घनिसेवितो ॥ ५९ ॥
- ७६७ सोपानं सुकतं (v. 1. सुगतं) सुद्धं धम्मसारमयं दळ्हं ।
पादासि लुग्घमानस्स मा भायी'ति च मं अब्रवी ॥ ६० ॥
- ७६८ सतिपट्ठानपासादं आरुह्य पच्चवेक्खिसं ।
यं तं पुब्बे अमब्बिस्सं सक्कायाभिरतं पजं ॥ ६१ ॥

- ७६९ यदा च मग्गम'द्विख नावाय अभिरूहन् ।
अनधिद्वाय अत्तानं तित्थम'द्विखमु'त्तमं ॥ ६२ ॥
- ७७० सल्लं अत्तसमुद्धानं भवनेत्तिपभावितं ।
एतेसम'प्पवत्ताय देसेसि मग्गमु'त्तमं ॥ ६३ ॥
- ७७१ दीघरत्तानुसयितं चिररत्तपतिद्धितं ।
बुद्धो मे'पानुदी गन्धं विसदोसपवाहनो'ति" ॥ ६४ ॥

२५१ रट्टपालो थेरो (४)

- ७७२ "पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं, यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ ६५ ॥
- ७७३ पस्स चित्तकतं रूपं मणिना कुण्डलेन च ।
अट्ठिं तचेन ओनद्धं सह वत्थेहि सोभति ॥ ६६ ॥
- ७७४ अलत्तककता पादा मुखं चुण्णकमक्खितं ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६७ ॥
- ७७५ अट्टापदकता केसा नेत्ता अज्जनमक्खिता ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६८ ॥
- ७७६ अज्जनी'व नवा चित्ता पूतिकायो अलङ्कृतो ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६९ ॥
- ७७७ ओदहि मिगवो पासं नासादा वाकुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम कन्दन्ते मिगबन्धके ॥ ७० ॥
- ७७८ छिन्ना पासा मिगवस्स नासादा (v. l. नासाटा) वाकुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम सोचन्ते मिगलुद्धके ॥ ७१ ॥
- ७७९ पस्सामि लोके सधने मनुस्से । लद्धान वित्तं न ददन्ति मोहा ।
लुद्धा धनं सन्निचयं करोन्ति । मिथ्यो च कामे अभिपत्थयन्ति ॥ ७२ ॥
- ७८० राजा पसद्दप्पथविं विजेत्वा । ससागरन्तं महिमा'वसन्तो ।
ओरं समुद्दस्स अतित्तरूपो । पारं समुद्दस्स पि पत्थयेथ ॥ ७३ ॥
- ७८१ राजा च अज्जे च बहू मनुस्सा । अवीततण्हा मरणमु'पेन्ति ।
ऊना'व हुत्वान जहन्ति देहं । कामेहि लोकम्हि न हे'त्थ तिति ॥ ७४ ॥

- ७८२ कन्दन्ति नं जाति पक्रियि केसे । अहो वता नो अमरा'ति चाहु ।
वत्थेन नं पारुतं नीहरित्वा । चित्तं समोधाय ततो दहन्ति ॥ ७५ ॥
- ७८३ सो ड्य्हति सूलेहि तुज्जमानो । एकेन वत्थेन पहाय भोगे ।
न मिथ्यमानस्स भवन्ति ताणा । वाती च मित्ता अथवा सहाया ॥ ७६ ॥
- ७८४ दायादका तस्स धनं हरन्ति । सत्तो पन गच्छति येनकम्मं ।
न मिथ्यमानं धनम'न्वेति किब्बि । पुत्ता च दारा च धनञ्च रट्ठं ॥ ७७ ॥
- ७८५ न दीघमा'युं लभते धनेन । न चा'पि वित्तेन जरं विहन्ति ।
अप्पं हि नं जीवितमा'हु धीरा । असस्सतं विप्परिणामधम्मं ॥ ७८ ॥
- ७८६ अद्धा दलिद्दा च फुसन्ति फस्सं । बालो च धीरो च तथेव फुट्ठो ।
बालो हि बाल्या वधितो'व सेति । धीरो च न वेधति फस्सफुट्ठो ॥ ७९ ॥
- ७८७ तस्मा हि पञ्जा'व धनेन सेय्यो । याय वोसानं इधा'धिगच्छति ।
अब्बोसितत्था हि भवाभवेसु । पापानि कम्मामि करोन्ति मोहा ॥ ८० ॥
- ७८८ उपेति गम्भञ्च परञ्च लोकं । संसारमा'पज्ज परम्पराय ।
तस्स अप्पपञ्जो अभिसद्दहन्तो । उपेति गम्भञ्च परञ्च लोकं ॥ ८१ ॥
- ७८९ चोरो पथा सन्धिमुखे गहीतो । सकम्मुना हज्जति पापधम्मो ।
एवं पजा पेच्च परम्हि लोके । सकम्मुना हज्जति पापधम्मो ॥ ८२ ॥
- ७९० कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । विरूपरूपेन
मथेन्ति चित्तं ।
आदीनवं कामगुणेषु दिस्वा । तस्मा'हं पब्बजितो'म्हि राज ॥ ८३ ॥
- ७९१ दुमफलानी'व पतन्ति माणवा । दहरा च वुड्ढा च सरीरभेदा ।
एतम्पि दिस्वा पब्बजितो'म्हि राज । अपण्णकं सामञ्जमे'व
सेय्यो ॥ ८४ ॥
- ७९२ सद्धाया'हं पब्बजितो उपेतो जिनसासने ।
अवज्झा (v. l. अवज्जा; अवज्जा) मय्हं पब्बज्जा । अनणो भुज्जामि
भोजनं ॥ ८५ ॥
- ७९३ कामे आदित्ततो दिस्वा जातरूपानि सत्थतो ।
गम्भे वोक्कन्तितो दुक्खं निरयेसु महब्भयं ॥ ८६ ॥

- ७९४ एतमा'दीनवं दिस्वा संवेगम'लभिं तदा ।
सो'हं विद्धो तदा सन्तो सम्पत्तो आसवक्खयं ॥ ८७ ॥
- ७९५ परिचिण्णो...पे०...(verse ६०७) भवनेत्ति समूहता ॥ ८८ ॥
- ७९६ यस्स अत्थाय पच्चजितो...पे०...(verse ६०८) सव्वसंयोजन-
क्खयो'ति" ॥ ८९ ॥

२५२ मालुंक्क्यपुत्तो थेरो (५)

- ७९७ “रूपं दिस्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तच्च अज्झोस तिट्ठति ॥ ९० ॥
- ७९८ तस्स वडुन्ति वेदना अनेका रूपसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो दुक्खं आरा निब्बाणं वुच्चति ॥ ९१ ॥
- ७९९ सद्दं सुत्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तच्च अज्झोस तिट्ठति ॥ ९२ ॥
- ८०० तस्स वडुन्ति वेदना अनेका सद्दसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९३ ॥
- ८०१ गन्धं घत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९४ ॥
- ८०२ तस्स वडुन्ति वेदना अनेका गन्धसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९५ ॥
- ८०३ रस्सं भोत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९६ ॥
- ८०४ तस्स वडुन्ति वेदना अनेका रस्ससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९७ ॥

- ८०५ फस्सं फुस्स...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९८ ॥
- ८०६ तस्स वड्डन्ति वेदना अनेका फस्ससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...बुच्चति ॥ ९९ ॥
- ८०७ धम्मं अत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०० ॥
- ८०८ तस्स वड्डन्ति वेदना अनेका धम्मसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्जति ।
एवमा'चिनतो...पे०...बुच्चति ॥ १०१ ॥
- ८०९ न सो रज्जति रूपेसु, रूपं दिस्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति तच्च नाज्जोस तिट्ठति ॥ १०२ ॥
- ८१० यथा'स्स पस्सतो रूपं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिय्यति नोपचिय्यति एवं सो चरती सतो ।
एवम'पचिनतो दुक्खं सन्तिके निब्बाणं बुच्चति ॥ १०३ ॥
- ८११ न सो रज्जति सद्देसु सद्दं सुत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०४ ॥
- ८१२ यथा'स्स सुणतो सद्दं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिय्यति नोपचिय्यति एवं सो चरती सतो ।
एवम'पचिनतो दुक्खं सन्तिके निब्बाणं बुच्चति ॥ १०५ ॥
- ८१३ न सो रज्जति गन्धेसु, गन्धं घत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०६ ॥
- ८१४ यथा'स्स घायतो गन्धं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिय्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...बुच्चति ॥ १०७ ॥
- ८१५ न सो रज्जति रसेसु, रसं भोत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०८ ॥

- ८१६ यथा'स्स सायतो रसं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...बुच्चति ॥ १०९ ॥
- ८१७ न सो रज्जति फस्सेसु, फस्सं फुस्स पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ११० ॥
- ८१८ यथा'स्स फुसतो फस्सं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...बुच्चति ॥ १११ ॥
- ८१९ न सो रज्जति धम्मसेसु, धम्मं जत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ११२ ॥
- ८२० यथा'स्स विजानतो धम्मं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिग्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...बुच्चति" ॥ ११३ ॥

२५३ सेलो थेरो (६)

- ८२१ "परिपुण्णकायो सुरुचि सुजातो चारुदस्सनो ।
सुवण्णवण्णो'सि भगवा सुसुक्कदाठो'सि विरियवा ॥ ११४ ॥
- ८२२ नरस्स हि सुजातस्स ये भवन्ति वियज्जना ।
सब्बे (v. l. सब्बं) ते तव कायस्मि महापुरिसलक्खणा
॥ ११५ ॥
- ८२३ पसन्ननेतो सुमुखो ब्रम्हा उज्जु पतापवा ।
मज्झे समणसङ्घस्स आदिच्चो'व विरोचसि ॥ ११६ ॥
- ८२४ कल्याणदस्सनो भिक्खु कच्चनसन्निभत्तचो ।
किं ते समणभावेन एवमु'त्तमवण्णिनो ? ॥ ११७ ॥
- ८२५ राजा अरहसि भवितुं चक्कवत्तिरथेसमो ।
चातुरन्तो विजितावी जम्बुसण्डस्स (v. l. जम्बुमण्डस्स)
इस्सरो ॥ ११८ ॥
- ८२६ खत्तिया भोजराजानो अनुयन्ता भवन्ति ते ।
राजाभिराजा मनुजिन्दो रज्जं कारेहि गोतम" ॥ ११९ ॥

- ८२७ “राजाहम’स्मि सेल (इति भगवा) धम्मराजा अनुत्तरो ।
धम्मेन चकं वत्तेमि चकं अप्पटिवत्तियं” ॥ १२० ॥
- ८२८ “सम्बुद्धो पाटिजानासि (इति सेलो ब्राम्हणो) धम्मराजा अनुत्तरो ।
‘धम्मेन चकं वत्तेमि’ इति भाससि गोतम ॥ १२१ ॥
- ८२९ को नु सेनापती भोतो सावको सत्थुरन्वयो ? ।
को इमम’नुवत्तेति धम्मचकं पवत्ति” ? ॥ १२२ ॥
- ८३० “मया पवत्तिं चकं, सेल (इति भगवा) धम्मचक्रम’नुत्तरं ।
सारिपुत्तो’नुवत्तेति अनुजातो तथागतं ॥ १२३ ॥
- ८३१ **अभिञ्जेयं** अभिञ्जातं, **भावेतब्बञ्च** भावितं ।
पहातब्बं पहीनं मे, तस्मा **बुद्धो**’स्मि ब्राम्हण ॥ १२४ ॥
- ८३२ विनयस्सु मयी कङ्कं अधिमुच्चस्सु ब्राम्हण ।
दुल्लभं दस्सनं होति सम्बुद्धानं अभिण्हसो ॥ १२५ ॥
- ८३३ येसं वे दुल्लभो लोके पातुभावो अभिण्हसो ।
सो’हं ब्राम्हण बुद्धो’स्मि सल्लकतो अनुत्तरो ॥ १२६ ॥
- ८३४ **ब्रम्हभूतो** अतितुलो **मारसेनप्पमद्दो** ।
सब्बा’मित्ते वसीकत्वा मोदामि अकुतोभयो” ॥ १२७ ॥
- ८३५ “इदं भोन्तो निसामेथ यथा भासति चक्खुमा ।
सल्लकतो महावीरो, सीहो’व नदती वने ॥ १२८ ॥
- ८३६ ब्रम्हभूतं अतितुलं मारसेनप्पमद्दनं ।
को दिस्वा नप्पसीदिय्य अपि कण्हाभिजातिको ? ॥ १२९ ॥
- ८३७ यो मं इच्छति अन्वेतु, यो वा ने’च्छति गच्छतु ।
इधा’हं पब्बजिस्सामि वरपब्बस्स सन्तिके” ॥ १३० ॥
- ८३८ “एतञ्चे ख्वती भोतो सम्मासम्बुद्धसासनं ।
मयं पि पब्बजिस्साम वरपब्बस्स सन्तिके ॥ १३१ ॥
- ८३९ **ब्राम्हणा** तिसता इमे याचन्ति पञ्जलीकता ।
ब्रम्हचरियं चरिस्साम भगवा तव सन्तिके” ॥ १३२ ॥
- ८४० “**स्वाक्खातं ब्रम्हचरियं** सेल (इति भगवा) **सन्दिट्ठिक’**

मकालिकं ।

यत्थ’भोघा पब्बज्जा अप्पमतस्स सिक्खतो” ॥ १३३ ॥

- ८४१ “यं तं सरणमा'गम्म इतो अट्ठमि चक्खुमा ।
सत्तरत्तेन भगवा दन्त'म्ह तव सासने ॥ १३४ ॥
- ८४२ तुवं बुद्धो, तुवं सत्था, तुवं माराभिभू सुनि ।
तुवम'नुसये छेत्वा तिण्णो तारेसि इमं पजं ॥ १३५ ॥
- ८४३ उपधी ते समतिकन्ता, आसवा ते पदालिता ।
सीहो'व अनुपादानो पहीनभयभेरवो ॥ १३६ ॥
- ८४४ भिक्खवो तिसता इमे तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ।
पादे वीर पसारोहि, नागा वन्दन्तु सत्थुनो'ति” ॥ १३७ ॥

२५४ भदियो-काळिगोधाय पुत्तो (७)

- ८४५ “या तं मे हत्थिगीवाय सुखुमा वत्था पधारिता ।
सालीनमो'दनो भुत्तो सुच्चिमंसूपसेचनो ॥ १३८ ॥
- ८४६ सो'ज्ज भद्दो साततिको उञ्छापत्तागते रतो ।
झायति अनुपादानो पुत्तो गोधाय भदियो ॥ १३९ ॥
- ८४७ पंसुक्कली साततिको उञ्छापत्तागते रतो ।
झायति अनुपादानो पुत्तो गोधाय भदियो ॥ १४० ॥
- ८४८ पिण्डपाती साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भदियो ॥ १४१ ॥
- ८४९ तेचीवरी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भदियो ॥ १४२ ॥
- ८५० सपदानचारी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भदियो ॥ १४३ ॥
- ८५१ एकासनी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भदियो ॥ १४४ ॥
- ८५२ पत्तपिण्डी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भदियो ॥ १४५ ॥
- ८५३ खलुपच्छाभत्ती साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भदियो ॥ १४६ ॥
- ८५४ आरञ्जिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भदियो ॥ १४७ ॥

- ८५५ रुक्खमूलिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १४८ ॥
- ८५६ अब्भोकासी साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १४९ ॥
- ८५७ सोसानिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५० ॥
- ८५८ यथासन्थ (न्त) तिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५१ ॥
- ८५९ नेसज्जिको साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५२ ॥
- ८६० अप्पिच्छो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५३ ॥
- ८६१ सन्तुट्ठो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५४ ॥
- ८६२ पविवित्तो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५५ ॥
- ८६३ असंसट्ठो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५६ ॥
- ८६४ आरद्धविरियो साततिको...पे०...रतो ।
झायति...पे०...भद्वियो ॥ १५७ ॥
- ८६५ हित्वा सतपलं (v. 1. सतबलं) कंसं सोवण्णं सतराजिकं ।
अग्गहिं मत्तिकापत्तमिंदं दुतियाभिसेचनं ॥ १५८ ॥
- ८६६ उच्चं मण्डलिपाकारे दळ्हमट्ठालकोट्टके ।
रक्खितो खग्गहत्येहि उत्तसं विहरिं पुरे ॥ १५९ ॥
- ८६७ सो'ज्ज भद्दो अनुत्तासी पहीनभयभेरवो ।
झायति वनमो'गय्ह पुत्तो गोघाय भद्वियो ॥ १६० ॥
- ८६८ सीलक्खन्धे पतिट्ठाय सतिं पञ्च भावयं ।
पापुणिम'नुपुब्बेन सच्चसंयोजनक्खयं'ति" ॥ १६१ ॥

२५५ अङ्गुलिमालो-थेरो (८)

- ८६९ “ गच्छं वदेसि समणं ठितो’म्हि । ममच्च ब्रूसि ठितम’द्वितो’ति’ ।
पुच्छामि तं समण एतम’त्थं । कस्मा ठितो त्वं अहम’द्वितो’म्हि ? ”
॥ १६२ ॥
- ८७० “ ठितो अहं अङ्गुलिमाल सच्चदा । सच्चसे भूतेसु निधाय दण्डं ।
त्वच्च पाणेषु असंयतो’सि । तस्मा ठितो’हं तुवम’द्वितो’सि ” ॥ १६३ ॥
- ८७१ “ चिरस्सं वत मे महितो महेसि । महावनं समणो पच्चुपादि ।
सो’हं चजिस्सामि सहस्सपापं । सुत्थान गाथं तव धम्मयुत्तं ॥ १६४ ॥
- ८७२ इत्थे’व चोरो असि आवुधच्च । सोच्चमे पपाते नरके अन्वकासि ।
अवन्दि चोरो सुगतस्स पादे । तत्थे’व पच्चज्जम’याचि बुद्धं
॥ १६५ ॥
- ८७३ बुद्धो च खो कारुणिको महेसि । यो सत्था लोकस्स सदेवकस्स ।
तं ‘एहि भिक्खु’ति तदा अवोच । एसे’व तस्सा’हु भिक्खुभावो ॥ १६६ ॥
- ८७४ यो पुच्चे पमज्जित्वान पच्छा सो नप्पमज्जति ।
सो’मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो’व चन्दिमा ॥ १६७ ॥
- ८७५ यस्स पापं कतं कम्मं कुसलेन पिथीयति (v. 1. पिथियति) ।
सो’मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो’व चन्दिमा ॥ १६८ ॥
- ८७६ यो हवे दहरो भिक्खु युज्जति बुद्धसासने ।
सो’मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो’व चन्दिमा ॥ १६९ ॥
- ८७७ दिसा हि मे धम्मकथं सुणन्तु । दिसा हि मे युज्जन्तु बुद्धसासने ।
दिसा हि मे ते मनुस्से भजन्तु । ये धम्ममे’वादपयन्ति सन्तो
॥ १७० ॥
- ८७८ दिसा हि मे खन्तिवादानं अविरोधप्पसंसिन् ।
सुणन्तु धम्मं कालेन तच्चानुविधीयन्तु ॥ १७१ ॥
- ८७९ न हि जातु सो ममं हिंसे अज्जं वा पन कच्चिन् ।
पप्पुय्य परमं सन्ति रक्खेय्य तसथावरे ॥ १७२ ॥
- ८८० उदकं हि नयन्ति नेत्तिका । उसुकारा नमयन्ति (v. 1. दमयन्ति)
तेजनं ।
दारं नमयन्ति (v. 1. दमयन्ति) तच्छका । अत्तानं दमयन्ति
पण्डिता ॥ १७३ ॥

- ८८१ दण्डेने'के दमयन्ति अङ्कुसेहि कसाहि च ।
अदण्डेना'सत्थेना'हं दन्तो'म्हि तादिना ॥ १७४ ॥
- ८८२ अहिंसको'ति मे नामं हिंसकस्स पुरे सतो ।
अज्जा'हं सच्चनानो'म्हि, न नं हिंसामि कच्चिनं ॥ १७५ ॥
- ८८३ चोरो अहं पुरे आसिं अङ्गुलिमालो'ति विस्सुतो ।
बुद्ध्यमानो महोघेन बुद्धं सरणमा'गमं ॥ १७६ ॥
- ८८४ लोहितपाणि पुरे आसिं अङ्गुलिमालो'ति विस्सुतो ।
सरणागमनं पस्स; भवनेत्ति समूहता ॥ १७७ ॥
- ८८५ तादिसं कम्मं कत्तान बटुं दुग्गतिगामिनं ।
फुट्ठो कम्मविपाकेन अनणो भुज्जामि भोजनं ॥ १७८ ॥
- ८८६ पमादम'नुयुज्जन्ति बाला दुम्मेधिनी जना ।
अप्पमादच्च मेधावी धनं सेट्ठं'व रक्खति ॥ १७९ ॥
- ८८७ मा पमादम'नुयुज्जेथ मा कामरतिसन्थवं ।
अप्पमत्तो हि ज्ञायन्तो पप्पोति परमं सुखं ॥ १८० ॥
- ८८८ स्वागतं ना'पगतं ने'तं दुम्मन्तितं मम ।
संविभत्तेसु (v. 1. सविभत्तेसु) धम्मेषु यं सेट्ठं तदु'पागमं ॥ १८१ ॥
- ८८९ स्वागतं ना'पगतं ने'तं दुम्मन्तितं मम ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १८२ ॥
- ८९० अरञ्जे स्खखमूले वा पच्चतेसु गुहासु वा ।
तत्थ तत्थेवा'ट्ठासिं उज्जिग्ग मनसो तदा ॥ १८३ ॥
- ८९१ सुखं सयामि ठायामि सुखं कप्पेमि जीवितं ।
अहत्थपासो मारस्स, अहो सत्था'नुकम्पितो ॥ १८४ ॥
- ८९२ ब्रह्मजच्चो पुरे आसिं उदिच्चो उभतो अहुं ।
सो'ज्ज पुत्तो सुगतस्स धम्मराजस्स सत्थुनो ॥ १८५ ॥
- ८९३ वीततण्हो अनादानो गुत्तद्वारो सुसंयुतो ।
अधमूलं वमित्वान पत्तो मे आसवक्खयो ॥ १८६ ॥
- ८९४ परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता'ति" ॥ १८७ ॥

२५६ अनुरुद्धो-थेरो (९)

- ८९५ “पहाय मातापितरो भगिनीयातिभातरो ।
पञ्च कामगुणे हित्वा अनुरुद्धो'व ज्ञायति ॥ १८८ ॥
- ८९६ समेतो नञ्चगीतेहि सम्मताळप्पबोधनो ।
न तेन बुद्धिम'ज्झगमा, मारस्स विसये रतो ॥ १८९ ॥
- ८९७ एतञ्च समतिकम्म रतो बुद्धस्स सासने ।
सब्बोधं समतिकम्म अनुरुद्धो'व ज्ञायति ॥ १९० ॥
- ८९८ रूपा सदा रसा गन्धा फोड्ढ्वा च मनोरमा ।
एते च समतिकम्म अनुरुद्धो'व ज्ञायति ॥ १९१ ॥
- ८९९ पिण्डपातपटिकन्तो एको अदुतियो मुनि ।
एसति पंसुकूलानि अनुरुद्धो अनासवो ॥ १९२ ॥
- ९०० विचिनि अग्गही धोवि रजयी धारयी मुनि ।
पंसुकूलानि मतिमा अनुरुद्धो अनासवो ॥ १९३ ॥
- ९०१ महिच्छो च असन्नुट्ठो संसट्ठो यो च उद्धतो ।
तस्स धम्मा इमे होन्ति पापका संकिलेसिका ॥ १९४ ॥
- ९०२ सतो च होति अप्पिच्छो सन्नुट्ठो अविघातवा ।
पविवेकरतो वित्तो निच्चमा'रद्धवीरियो ॥ १९५ ॥
- ९०३ तस्स धम्मा इमे होन्ति कुसला बोधिपक्खिका ।
अनासवो च सो होति, इति वुत्तं महेसिना ॥ १९६ ॥
- ९०४ मम सङ्कप्पम'ञ्जाय सत्था लोके अनुत्तरो ।
मनोमयेन कायेन इद्धिया उपसङ्गमि ॥ १९७ ॥
- ९०५ यदा मे अहु सङ्कप्पो ततो उत्तारि देसयि ।
निप्पपञ्चरतो बुद्धो निप्पपञ्चम'देसयि ॥ १९८ ॥
- ९०६ तस्सा'हं धम्मम'ञ्जाय विहासि सासने रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १९९ ॥
- ९०७ पञ्चपञ्जास वस्सानि यतो नेसज्जिको अहं ।
पञ्चवीसति वस्सानि यतो मिद्धं समूहतं ॥ २०० ॥
- ९०८ ना'हु अस्सासपस्सासो ठितचित्तस्स तादिनो ।
अनेजो सन्तिमा'रब्भ चक्खुमा परिनिब्बुतो ॥ २०१ ॥

- ९०९ असल्लीनेन चित्तेन वेदनं अज्झवासयि ।
पज्जोतस्से'व निब्बाणं विमोक्खो चेतसो अह्म ॥ २०२ ॥
- ९१० एते पच्छिमका दानि मुनिनो फस्सपञ्चमा ।
ना'ञ्जे धम्मा भविस्सन्ति सम्बुद्धे परिनिव्वुते ॥ २०३ ॥
- ९११ न'त्थि दानि पुनावासो देवकायस्मिं जालिनि ।
विकखीणो जातिसंसारो न'त्थि दानि पुनब्भवो ॥ २०४ ॥
- ९१२ यस्स मुहुत्ते सहस्सदा । लोको संविदितो स ब्रम्हकप्पो ।
वसी इद्धिगुणे चुत्तूपपाते । काले पस्सति देवता स भिक्खु * ॥ २०५ ॥
- ९१३ अन्नभारो पुरे आसिं दळ्हो घासहारको ।
समणं पटिपादेसिं उपरिद्धं यसस्सिनं ॥ २०६ ॥
- ९१४ सो'मिह सक्कुकुले जातो अनुद्धो'ति मं विदू ।
उपेतो नच्चगीतेहि सम्मताळप्पबोधनो ॥ २०७ ॥
- ९१५ अथाह'सासिं सम्बुद्धं सत्थारम'कुतोभयं ।
तास्मिं चित्तं पसादेत्वा पब्बजिम'नगारियं ॥ २०८ ॥
- ९१६ पुब्बेनिवासं जानामि यत्थ मे वुसितं पुरे ।
तावार्तिसेसु देवेषु अट्ठासिं सक्कजातिया ॥ २०९ ॥
- ९१७ सत्तक्खत्तुं मनुस्सिन्दो अहं रज्जम'कारयिं ।
चातुरन्तो विजितावी जम्बुसण्डस्स (v. l. जम्बुमण्डस्स)
इत्सरो ।
- अदण्ढेन असत्थेन धम्मेन अनुसासयिं ॥ २१० ॥
- ९१८ इतो सत्त इतो सत्त संसारानि चतुद्दस ।
निवासम'भिजानिस्सं देवलोके ठितो तदा ॥ २११ ॥
- ९१९ पञ्चङ्गिके समाधिमिह सन्ते एकोदिभाविते ।
पटिप्पस्सद्विलद्धमिह, दिब्बचक्खुं विसुज्झि मे ॥ २१२ ॥
- ९२० चुत्तूपपातं जानामि सत्तानं आगतिं गतिं ।
इत्थ भाव'ञ्जथाभावं ज्ञाने पञ्चङ्गिके ठितो ॥ २१३ ॥

* Burmese edition reads thus :—

यस्स मुहुत्तेन सहस्सधा लोको । संविदितो स्रम्हकप्पो वसि ।
इद्धिगुणचुत्तूपपाते काले । पस्सति देवता सभिक्खुनो ॥

९२१ परिचिण्णो मया सत्था—पे०—(verse ६०७) समूहता ॥ २१४ ॥

९२२ वज्जीनं वेळुगामे अहं जीवितसङ्ख्या ।

हेट्ठतो वेळुगुम्बस्मि निब्बायिस्सं अनासवो'ति" ॥ २१५ ॥

२५७ पारापरियो (v. 1. पारम्परियो थेरो) (१०)

९२३ "समणस्स अहू चिन्ता पुप्फितमिह महावने ।

एकभगस्स निसिन्नस्स पविवित्तस्स ज्ञायिनो ॥ २१६ ॥

९२४ अञ्जथा लोकनाथमिह तिट्ठन्ते पुरिसुत्तमे ।

इरियं आसि भिक्खुनं अञ्जथा दानि दिस्सते ॥ २१७ ॥

९२५ सीतवातपरित्तानं हिरिकोपीनछादनं ।

मत्तद्वियं अभुजिंसु सन्तुट्ठा इतरीतरे ॥ २१८ ॥

९२६ पणीतं यदि वा ल्खं अप्पं वा यदि वा बहुं ।

यापनत्थम'भुजिंसु अगिद्धा ना'धिमुच्छिता ॥ २१९ ॥

९२७ जीवितानं परिक्खारे भेसजे अथ पच्चये ।

न बाळ्हं उस्सुका आपुं यथा ते आसवक्खये ॥ २२० ॥

९२८ अरञ्जे रक्खमूलेसु कन्दरासु गुहासु च ।

विवेकम'नुवूहन्ता विहिंसु तप्परायना ॥ २२१ ॥

९२९ नीचनिविट्ठा सुभरा मुदू अत्थद्धमानसा ।

अव्यासेका (v. 1. अव्यासोका) अत्थचिन्तावसानुगा ॥ २२२ ॥

९३० ततो पासादिकमा'सि गतं भुतं निसेवितं ।

सिनिद्धा तेलधारा'व अहोसि इरियापथो ॥ २२३ ॥

९३१ सव्वासवपरिक्खीणा महाझायी महाहिता ।

निब्बुता दानि ते थेरा, परिन्ता दानि तादिसा ॥ २२४ ॥

९३२ कुसलानञ्च धम्मानं पञ्चाय च परिक्खया ।

सव्वाकारवरूपेतं लुज्जते जिनसासनं ॥ २२५ ॥

९३३ पापकानञ्च धम्मानं किलेसानञ्च यो उतु ।

उपट्ठिता विवेकाय ये च सद्धम्मसेसका ॥ २२६ ॥

९३४ ते किलेसा पवड्डन्ता आविसन्ति बहुं जनं ।

कीळन्ति मञ्जे बालेहि उम्मत्तेहि'व रक्खसा ॥ २२७ ॥

- ९३५ किलेसेहि अभिभूता ते तेन तेन विधाविता ।
नरा किलेसवत्थूसु सयंगाहे'व (v. 1. ससङ्गामे'व) घोसिते ॥ २२८ ॥
- ९३६ परिचजित्वा सद्धम्मं अञ्जमञ्जेहि भण्डरे ।
दिट्ठिगतानि अन्वेन्ता ' इदं सेय्यो'ति मञ्जरे ॥ २२९ ॥
- ९३७ धनञ्च पुत्तं भरियञ्जच छङ्खित्वान निग्गता ।
कटच्छु भिक्खवेतूपि अकिच्चानि निसेवरे ॥ २३० ॥
- ९३८ उदरावदेहकं भुत्वा सयन्ति उत्तानसेय्यका ।
कथा वदेन्ति, पटिवुद्धा या कथा सत्थु गरहिता ॥ २३१ ॥
- ९३९ सञ्चकारुसिप्पानि (v. 1. सञ्चकारुणसिप्पानि)
चित्तिकत्वान सिक्खरे ।
अवूपसन्ता अज्झत्तं सामञ्जस्यो'ति अच्छति ॥ २३२ ॥
- ९४० मत्तिकं तेलं चुण्णञ्च उदकासनभोजनं ।
गिहीनं उपनामेन्ति आकङ्खन्ता बहुत्तरं ॥ २३३ ॥
- ९४१ दन्तपोणं कपिट्टञ्च पुप्फखादनियानि च ।
पिण्डपाते च सम्पन्ने अम्बे आमलकानि च ॥ २३४ ॥
- ९४२ भसज्जेसु यथा वेज्जा, किञ्चाकिञ्चे यथा गिही ।
गणिका'व विभूसायं इस्सरे खत्तिया यथा ॥ २३५ ॥
- ९४३ नेकतिका वच्चनिका कूटसक्खी अवाटुका (v. 1. अपाटुका)
बहूहि परिकप्पेहि आसिंसं परिमुञ्जरे ॥ २३६ ॥
- ९४४ लेसकप्पे परियाये परिकप्पे'नुधाविता ।
जीविकत्था (v. 1. जीविकत्ता) उपायेन सङ्कट्टन्ति बहु धनं
(v. 1. जनं) ॥ २३७ ॥
- ९४५ उपट्टपेन्ति परिसं कम्मतो नो च धम्मतो ।
धम्मं परेसं देसेन्ति लाभतो नो च अत्थतो ॥ २३८ ॥
- ९४६ सङ्खलाभस्स भण्डं'ति सङ्गतो परिबाहिरा ।
परलाभोप'जीवन्ता अहिरीका'व न लज्जरे ॥ २३९ ॥
- ९४७ ना'नुयुत्ता तथा एके मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
सम्भावनं येव इच्छन्ति लाभसङ्कारमुच्छिता ॥ २४० ॥

- ९४८ एवं नानप्पयातमिह न दानि सुकरं कता ।
अफुसितं वा फुसितं फुसितं वा'नुरक्खितुं ॥ २४१ ॥
- ९४९ यथा कण्टकट्टानमिह चरेय्या'नुपाहनो ।
सतिमु'पट्टपेत्त्वान एवं गामे मुनी चरे ॥ २४२ ॥
- ९५० सरित्वा पुब्बके योगी तेसं वत्तम'नुस्सरं ।
किञ्चा'पि पच्छिमो कालो फुसेय्य अमतं पदं " ॥ २४३ ॥
- ९५१ इदं वत्वा सालवने समणो भावितिन्द्रियो ।
ब्राम्हणो परिनिब्बायि इति खीणपुनब्भवो'ति" ॥ २४४ ॥

उद्दानं

अधिमुत्तो पारापरियो तेलकानि रट्टपालो ।
मालुङ्कय सेलो भदियो अङ्गुलि दिव्वचक्खुको^१ ।
पारापरियो दसे'ते वीसमिह सुपरिकित्तिता ।
गाथायो द्वे सता होन्ति पञ्चतालीस उत्तरि'ति^२ ।

निद्वितो वीसति-निपातो

1 The absence of अनुरद्ध makes the number of Bhikkhus *Nine*, but the Theras mentioned in the Uddāna are *Ten*. दिव्वचक्खुको, therefore, must be taken as standing for अनुरद्ध, since he possessed the divine power of sight. *Editor*.

2. The total number of verses in this vagga comes to 244 and not 245 as mentioned in the Uddāna.

तिस-निपातो *



[३२]

२५८ फुस्स-थेरो (१)

- ९५२ “ पासादिके बह्वु दिस्वा भावितत्ते सुसंयुते ।
इसि पण्डरसगोत्तो अपुच्छि फुस्ससब्बयं ॥ १ ॥
- ९५३ किं छन्दा किम'धिप्पाया किमा'कप्पा भविस्सरे ।
अनागतमिह कालमिह तं मे अक्खाहि पुच्छितो ” ॥ २ ॥
- ९५४ “ सुणोहि वचनं मय्हं इसि पण्डरसब्बय ।
सक्कच्चसु'पधारेहि, आचिक्खिस्सामि अनागतं ॥ ३ ॥
- ९५५ कोधना उपनाही च मक्खी थम्भी सठा बहू ।
इस्सुक्की नानावादा च भविस्सन्ति अनागते ॥ ४ ॥
- ९५६ अज्जातमानिनो धम्मे गम्भीरे तीरगोचरा ।
लहुका अगरू धम्मे अज्जमज्जम'गारवा ॥ ५ ॥
- ९५७ बहू आदीनवा लोके उप्पजिस्सन्ति'नागते ।
सुदेसितं इमं धम्मं किलिस्सिस्सन्ति दुम्मती ॥ ६ ॥
- ९५८ गुणहीना'पि सङ्गमिह वोहरन्ति (v. l. वोहरन्ता
[अ] विसारदा) विसारदा ।
बलवन्तो पि भविस्सन्ति मुखरा अस्सुताविनो ॥ ७ ॥

* In sequence there should have been 21-29 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 30th !

९५९. गुणवन्तो पि सङ्गमिह वोहरन्ता यथत्यतो ।
दुब्बला ते भविस्सन्ति हिरिमना अनत्थिका ॥ ८ ॥
९६०. रजतं जातरूपञ्च खेतं वत्थुं अजेळकं ।
दासीदासञ्च दुम्मेथा सादियिस्सन्ति' नागते ॥ ९ ॥
९६१. उज्झानसञ्जिनो बाला सीलेसु असमाहिता ।
उन्नळा विचरिस्सन्ति (v.]. विवदिस्सन्ति) कलहाभिरता
मगा ॥ १० ॥
९६२. उद्धता च भविस्सन्ति नीलचीवरपारुता ।
कुहा थद्धा लपा सिङ्गी चरिस्सन्ति अरिया विय ॥ ११ ॥
९६३. तेलसण्हेहि केसेहि चपला अज्जनक्खिका ।
रथियाय गमिस्सन्ति दन्तवण्णकपारुता ॥ १२ ॥
९६४. अजेगुच्छं विमुत्तेहि सुरत्तम'रहद्धजं ।
जिगुच्छिस्सन्ति कासावं ओदातेसु समुच्छिता ॥ १३ ॥
९६५. लाभकामा भविस्सन्ति कुसीता हीनवीरिया ।
किच्छन्ता वनपत्तानि गामन्तेसु वसिस्सरे ॥ १४ ॥
९६६. ये ये लाभं लभिस्सन्ति मिच्छाजीवरता सदा ।
ते ते चा'नुसिक्खन्ता भजिस्सन्ति असंयता ॥ १५ ॥
९६७. ये ये अलाभिनो लाभं न ते पुज्जा (v.]. पूजा) भविस्सरे ।
सुपेसले पि ते धीरे सेविस्सन्ति न ते तदा ॥ १६ ॥
९६८. मिलक्खुरजनं रत्तं गरहन्ता सकं धजं ।
तित्थियानं धजं केचि धारेस्सन्ति अवदात्तकं ॥ १७ ॥
९६९. अगारवो च कासावे तदा तेसं भविस्सति ।
पटिसङ्गा च कासावे भिक्खुनं न भविस्सति ॥ १८ ॥
९७०. अभिभूतस्स दुक्खेन सङ्गविद्धस्स रूपतो ।
पटिसङ्गा महाधोरा नागस्सासि अचिन्तिया ॥ १९ ॥
९७१. छद्दन्तो हि तदा दिस्वा सुरत्तम'रहद्धजं ।
तावदे'व भणी गाथा गजो अत्थो'पसंहिता :— ॥ २० ॥
९७२. 'अनिक्कावो कासावं यो वत्थं परिदहिस्सति ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावम'रहति ॥ २१ ॥

- ९७३ 'यो च वन्तकसाव'स्स सीलेसु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावम'रहति' ॥ २२ ॥
- ९७४ विपन्नसीलो दुम्मेधो पाकटो कामकारियो ।
विब्भन्तचित्तो निस्सुक्को, न सो कासावम'रहति ॥ २३ ॥
- ९७५ यो च सीलेन सम्पन्नो वीतरागो समाहितो ।
ओदातमनसङ्कप्पो, स वे कासावम'रहति ॥ २४ ॥
- ९७६ उद्धतो उन्नलो बालो सीलं यस्स न विज्जति ।
ओदातकं अरहति, कासावं किं करिस्सति ? ॥ २५ ॥
- ९७७ भिक्खु च भिक्खुनियो च दुट्ठचित्ता अनादरा ।
तादीनं मेतचित्तानं निग्गण्हिस्सन्ति'नागते ॥ २६ ॥
- ९७८ सिक्खापेन्ता'पि थेरेहि बाला चीवरधारणं ।
न सुणिस्सन्ति दुम्मेधा पाकटा कामकारिया ॥ २७ ॥
- ९७९ ते तथा सिक्खिता बाला अञ्जमञ्जम'गारवा ।
नादियिस्सन्ति उपज्झाये खलुङ्को विय सारथिं ॥ २८ ॥
- ९८० एवं अनागतद्धानं पटिपत्ति भविस्सति ।
भिक्खूनं भिक्खुनीनञ्च पत्ते कालमिह पच्छिमे ॥ २९ ॥
- ९८१ पुरा आगच्छते एतं अनागतं महब्भयं ।
सुब्बचा होथ सखिला अञ्जमञ्जं सगारवा ॥ ३० ॥
- ९८२ मेत्तचित्ता कारुणिका होथ सीलेसु संवुता ।
आरद्धविरिया पहितत्ता निच्चं दळ्ह परक्कमा ॥ ३१ ॥
- ९८३ पमादं भयतो दिस्वा अप्पमादञ्च खेमतो ।
भावेथ'ट्ठङ्गिकं मगं फुसन्ति अमतं पदं'ति" ॥ ३२ ॥

२५९ सारिपुत्तो थेरो (२)

- ९८४ "यथाचारी यथासतो सतिमा यथा सङ्कप्पचरियाय अप्पमत्तो ।
अज्झत्तरतो सुसमारित्तो एको सन्तुसितो, तमाहु भिक्खुं ॥ ३३ ॥
- ९८५ अल्लं सुक्खब्ब भुञ्जन्तो न बाळ्हं सुहितो सिया ।
ऊनूदरो मिताहारो सतो भिक्खु परिब्बजे ॥ ३४ ॥
- ९८६ चत्तारो पञ्च आलोपे अभुत्वा उदकं पिवे ।
अलं फासुविहाराय पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ ३५ ॥

- ९८७ कप्पियतच्च आदेति वीवरं इदम'त्थिकं ।
अलं फासुविहाराय पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ ३६ ॥
- ९८८ पल्लङ्गेन निसिन्नस्स जण्णुके ना'भिवस्सति ।
अलं.....पे०.....भिक्खुनो ॥ ३७ ॥
- ९८९ यो सुखं दुक्खतो अह् दुक्खं अहक्खि सल्लतो ।
उभयन्तरेन ना'होसि, केन लोकस्मिं किं सिया ? ॥ ३८ ॥
- ९९० मा मे कदाचि पापिच्छो कुसीतो हीनवीरियो ।
अप्पस्सुतो अनादरो केन लोकस्मिं किं सिया ? ॥ ३९ ॥
- ९९१ बहुस्सुतो च मेधावी सीलेशु सुसमाहितो ।
चेतोसमथम'नुयुत्तो अपि मुद्धनि तिट्ठतु ॥ ४० ॥
- ९९२ यो पपञ्चम'नुयुत्तो पपञ्चाभिरतो मगो ।
विराधयी सो निब्बाणं योगक्खेमं अनुत्तरं ॥ ४१ ॥
- ९९३ यो च पपञ्चं हित्वान निप्पपञ्चपथे रतो ।
आराधयी सो निब्बाणं योगक्खेमं अनुत्तरं ॥ ४२ ॥
- ९९४ गामे वा यदि वा'रञ्जे निग्गे वा यदि वा थले ।
यत्थ अररहन्तो विहरन्ति तं भूमि रामणेय्यकं ॥ ४३ ॥
- ९९५ रमणीयानि अरञ्जानि यत्थ न रमती जनो ।
वीतरागा रमिस्सन्ति, न ते कामगवेसिनो ॥ ४४ ॥
- ९९६ निधीनं' व पवत्तारं यं पस्से वज्जदस्सिनं ।
निग्गग्गह्वादिं मेधाविं तादिसं पण्डितं भजे ।
तादिसं भजमानस्स सेय्यो होति न पापियो ॥ ४५ ॥
- ९९७ ओवदेय्या'नुसासेय्य असब्भा च निवारये ।
सतं हि सो पियो होति असतं होति अप्पियो ॥ ४६ ॥
- ९९८ अज्जस्स भगवा बुद्धो धम्मं देसेसि चक्खुमा ।
धम्मे देसियमानमिह सोतं ओधेसिं अत्थिको ॥ ४७ ॥
- ९९९ तं मे अमोघं सवनं विमुत्तो'मिह अनासवो ।
ने'व पुब्बेनिवासाय न'पि दिब्बस्स चक्खुनो ॥ ४८ ॥
- १००० चेतो-परियाय-इद्धिया चुतिया उपपत्तिस्सा ।
सोतधातुविमुद्धिया पणिधी मे न विज्जति ॥ ४९ ॥

- १००१ स्वस्वमूलं'व निस्साय मुण्डो सद्वाटिपास्तो ।
पञ्चाय उत्तमो थेरो उपतिस्सो'व ज्ञायति (v. 1. चभयति,
चभायति) ॥ ५० ॥
- १००२ अवितक्कं समापन्नो सम्मासम्बुद्धसावक्रो ।
अरियेन तुण्हिभावेन उपेतो होति तावदे ॥ ५१ ॥
- १००३ यथा पि पच्चतो सेलो अचलो सुपतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिक्खु पच्चतो'व न वेधति ॥ ५२ ॥
- १००४ अनङ्गणस्स पोसस्स निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स अब्भा'मत्तं'व खायति ॥ ५३ ॥
- १००५ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
निक्खिपिस्सं इमं कार्यं सम्पजानो पटिस्सतो ॥ ५४ ॥
- १००६ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि निच्चिसं भतको यथा ॥ ५५ ॥
- १००७ उभयेनं इदं मरणमे'व ना'मरणं पच्छा वा पुरे वा ।
पटिपज्जथ मा विनस्सथ, खणो वे मा उपच्चगा ॥ ५६ ॥
- १००८ नगरं यथा पच्चन्तं गुत्तं सन्तरवाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं, खणो वे मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति निरयम्हि सम्पिप्ता ॥ ५७ ॥
- १००९ उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे दुमपत्तं'व माळुतो ॥ ५८ ॥
- १०१० उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो ।
अब्बहि पापके धम्मे दुमपत्तं'व माळुतो ॥ ५९ ॥
- १०११ उपसन्तो अनायासो विप्पसन्नम'नाविलो ।
कल्याणसिलो मेधावी दुक्खस्स'न्तकरो सिया ॥ ६० ॥
- १०१२ न विस्ससे (v. 1. विस्सये) एक तियेसु एवं । अगारिसु पच्चजितेसु
चा'पि ।

साधू'पि हुत्वान असाधु होन्ति । असाधु हुत्वा पुन साधु
होन्ति ॥ ६१ ॥

- १०१३ कामच्छन्दो च व्यापादो धीनमिद्वश्च भिक्खुनो ।
उद्धचं विचिकिच्छा च पञ्च ते चित्तकेलिसा (v. 1. चित्त-
किलिसा) ॥ ६२ ॥
- १०१४ यस्स सक्करियमानस्स असक्कारेण चू'भयं ।
समाधि न विकम्पति अप्पमादविहारिनो ॥ ६३ ॥
- १०१५ तं ज्ञायिनं साततिकं सुखमदिद्विविपस्सकं ।
उपादानक्खयारामं आहु सप्पुरिसो इति ॥ ६४ ॥
- १०१६ महासमुदो पथवी पच्चतो अनिलो पि च ।
उपमाय न युज्जन्ति सत्थुवरविमुत्तिया ॥ ६५ ॥
- १०१७ चक्का'नुवत्तको थेरो महाजाणी समाहितो ।
पथवापग्गि समानो न रज्जति न दुस्सति ॥ ६६ ॥
- १०१८ पञ्जापारमितं पत्तो महाबुद्धि महामुनि ।
अजळो जळसमानो सदा चरति निव्वुतो ॥ ६७ ॥
- १०१९ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ६८ ॥
- १०२० सम्पादेथा'प्पमादेन एसा मे अनुसासनी ।
हन्दा'हं परिनिव्विस्सं, विप्पमुत्तो'ग्धि सव्वधी'ति" ॥ ६९ ॥

२६० आनन्दो थेरो (३)

- १०२१ "पिसुनेन च कोधनेन (च) । मच्छरिना च विभूतिनन्दिना ।
सखितं न करेय्य पण्डितो । पापो कापुरिसेन सङ्गमो ॥ ७० ॥
- १०२२ सद्धेन च पेसलेन च । पञ्चवता बहुस्सुतेन च ।
सखितं हि करेय पण्डितो । भद्दो सप्पुरिसेन सङ्गमो ॥ ७१ ॥
- १०२३ पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ ७२ ॥
- १०२४ बहुस्सुतो चित्तकथी बुद्धस्स परिचारको ।
पन्नभारो विसंयुत्तो सेय्यं कप्पेति गोतमो ॥ ७३ ॥
- १०२५ खीणासवो विसंयुत्तो सङ्गा'तीतो मुनिव्वुतो ।
धारेति अन्तिमं देहं जातिमरणपारगू ॥ ७४ ॥

- १०२६ यस्मि पतिद्विता धम्मा बुद्धस्सा'दिच्चबन्धुनो ।
निब्बाणगमने मग्गे, सो'यं तिद्वति गोतमो ॥ ७५ ॥
- १०२७ द्वासीतिं बुद्धतो गण्ह, द्वे सहस्सानि भिक्खुतो ।
चतुरासीति सहस्सानि ये'मे धम्मा पवत्तिनो ॥ ७६ ॥
- १०२८ अप्पस्सुतो'यं पुरिसो बलिवद्दो'व जीरति ।
मंसानि तस्स वड्ढन्ति, पञ्चा तस्स न वड्ढति ॥ ७७ ॥
- १०२९ बहुस्सुतो अप्पसुतं यो सुतेना'तिमञ्जति ।
अन्यो पदीपधारो'व तत्थे'व पटिभाति मं ॥ ७८ ॥
- १०३० बहुस्सुतं उपासेय्य सुतच्च न विनासये ।
तं मूलं ब्रम्हचरियस्स; तस्मा धम्मधरो सिया ॥ ७९ ॥
- १०३१ पुब्बा'परञ्जू अत्थञ्जू निरुत्तिपदकोविदो ।
सुग्गहीतच्च गण्हाति अत्थञ्चो'पपरिक्खति ॥ ८० ॥
- १०३२ खन्त्या छन्दिकतो (v. 1. छन्दकतो) होति, उस्सहित्वा तुलेति तं ।
समये सो पदहति अज्झतं सुसमाहितो ॥ ८१ ॥
- १०३३ बहुस्सुतं धम्मधरं सप्पञ्चं बुद्धसावकं ।
धम्मविज्जाणं आकङ्खं तं भजेथ तथाविधं ॥ ८२ ॥
- १०३४ बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सव्वस्स लोकस्स पूजनेय्यो बहुस्सुतो ॥ ८३ ॥
- १०३५ धम्मारासो धम्मरतो धम्मं अनुविचिन्तयं ।
धम्मम'नुस्सरं भिक्खु सद्धम्मा न परिहायति ॥ ८४ ॥
- १०३६ कायमच्छेरगरुतो हिय्यमाने अनुद्वहे (v. 1. अनुद्धसो) ।
सरीरसुखगिद्धस्स (v. 1. 'भिद्धस्स) कुतो समणफासुता ?
॥ ८५ ॥
- १०३७ न पक्खन्ति दिसा सब्बा धम्मा न पटिभन्ति मं ।
गते कल्याणमित्तिह्मि अन्धकारे'व खायति ॥ ८६ ॥
- १०३८ अब्भातीतसहायस्स अतीतगतसत्थुनो ।
न'त्थि एतादिसं भित्तं यथा कायगतासति ॥ ८७ ॥
- १०३९ ये पुराणा अतीता ते, नवेहि न समेति मे ।
स्व'ज्ज एको'व ज्ञायामि वस्सुपेतो'व पक्खिमा ॥ ८८ ॥

- १०४० दस्सनाय अतिकन्ते नानावेरज्जके बहू ।
मा वारयित्थ सोतारो पस्सन्तु समयो ममं ॥ ८९ ॥
- १०४१ दस्सनाय अतिकन्ते नानवेरज्जके पुथू ।
करोति सत्था ओकासं न निवारेलि चक्खुमा ॥ ९० ॥
- १०४२ पण्णवीसतिवस्सानि सेखभूतस्स मे सतो ।
न कामसज्जा उप्पज्जि पस्स धम्मसुधम्मतं ॥ ९१ ॥
- १०४३ पण्णवीसतिवस्सानि सेखभूतस्स मे सतो ।
न दोससज्जा उप्पज्जि पस्स धम्मसुधम्मतं ॥ ९२ ॥
- १०४४ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन कायकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. 1. अनुपायिनी)
॥ ९३ ॥
- १०४५ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन वचीकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. 1. अनुपायिनी)
॥ ९४ ॥
- १०४६ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन मनोकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. 1. अनुपायिनी)
॥ ९५ ॥
- १०४७ बुद्धस्स चङ्कमन्तस्स पिट्ठितो अनुचङ्कमिं ।
धम्मे देसियमानमिह जाणं मे उदपज्जथ ॥ ९६ ॥
- १०४८ अहं सकरणीयो'मिह सेखो अप्पत्तमानसो ।
सत्थु च पटिनिज्वाणं यो अमहं अनुकम्पको ॥ ९७ ॥
- १०४९ तदा'सि यं भिसनकं, तदा'सि लोमहंसनं ।
सज्जाकारवरूपेते सम्बुद्धे परिनिज्बुते ॥ ९८ ॥
- १०५० बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सज्जस्स लोकस्स आनन्दो परिनिज्बुतो ॥ ९९ ॥
- १०५१ बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सज्जस्स लोकस्स अन्धकारे तमोनुदो ॥ १०० ॥

- १०५२ गतिमन्तो सतीमन्तो धितिमन्तो च यो इसि ।
 सद्धम्माधारको थेरो आनन्दो रतनाकरो ॥ १०१ ॥
 १०५३ परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
 ओहितो गच्छो भारो, भवनेत्ति समूहता ” ॥ १०२ ॥

उद्दानं

फुस्सो उपतिस्सो आनन्दो तयो'ति'मे पकित्तिता ।
 गाथायो तत्थ सङ्गाता सतं पञ्च च उत्तरी'ति* ।

निद्धितो तिसनिपातो†

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to 102 and *not* 105 as mentioned in the Uddāna. —Editor.

† In sequence there should have been 31-39 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 40th !

—Editor.

चत्तालीस-निपातो

[३३]

२६१ महाकस्सपो थेरो (१)

- १०५४ “ न गणेन पुरक्खतो चरे । विमनो होति समाधि-दुल्लभो ।
नानाजनसङ्गहो दुक्खो । इति दिस्वान गणं न रोचये ॥ १ ॥
- १०५५ न कुलानि उपब्बजे मुनि । विमनो होति समाधि-दुल्लभो ।
सो उस्सुको रसा'नुगिद्धो । अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो ॥ २ ॥
- १०५६ पङ्को'ति हि नं अवेदयुं । या'यं वन्दनपूजना कुल्लेसु ।
सुखुमं सल्लं दुस्सहं (v. l. ददुज्जहं) । सक्कारो कापुरिसेन
दुज्जहो ॥ ३ ॥
- १०५७ सेनासनम्हा ओरुह् नगरं पिण्डाय पाविसिं ।
भुज्जन्तं पुरिसं कुट्ठिं सक्कच्चं तं उपट्ठहिं ॥ ४ ॥
- १०५८ सो तं पकेन हत्थेन आलोपमु'पनामयि ।
आलोपं पक्खिपन्तस्स अङ्गुली पे'त्थ छिज्जथ ॥ ५ ॥
- १०५९ कुड्ढमूलञ्च निस्साय आलोपं तं अभुज्जिसं ।
भुज्जमाने च भुत्ते वा जेगुच्छं मे न विज्जति ॥ ६ ॥
- १०६० उत्तिट्ठपिण्डो आहारो पूतिमुत्तञ्च ओसधं ।
सेनासनं रुक्खमूलं पंसुकूलञ्च चीवरं ।
यस्से'ते अभिसम्मुत्वा, स वे चातुहिसो नरो ॥ ७ ॥

- १०६१ यत्थ एके विहञ्जन्ति आरुहन्तो सिलुच्चयं ।
तस्स बुद्धस्स दायादो सम्पजानो पटिस्सतो ।
इद्धिबलेन उपत्थद्धो (v. 1. पत्थद्धो) कस्सपो अभिरूहति ॥ ८ ॥
- १०६२ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो पहीनभयभेरवो ॥ ९ ॥
- १०६३ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो डरुहमानेसु निब्बुतो ॥ १० ॥
- १०६४ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो कतकिञ्चो अनासवो ॥ ११ ॥
- १०६५ करेरिमालावितता भूमिभागा मनोरमा ।
कुञ्जराभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १२ ॥
- १०६६ नीलब्भवण्णा रुचिरा वारिसीता सुचिन्धरा ।
इन्दगोपक सञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १३ ॥
- १०६७ नीलब्भकूटसदिसा कूटागारवरूपमा ।
वारणाभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १४ ॥
- १०६८ अभिवुट्ठा रम्मतला नगा इसिभि सेविता ।
अब्भुवदिता सिखीही, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १५ ॥
- १०६९ अलं झायितुकामस्स पहितत्तस्स मे सतो ।
अलं मे अत्थकामस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ १६ ॥
- १०७० अलं मे फासुकामस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ।
अलं मे योगकामस्स पहितत्तस्स तादिनो ॥ १७ ॥
- १०७१ उम्मापुप्फेन समाना (v. 1. उम्मापुप्फवसमाना) गगना'व
अब्भछादिता ।
नानादिजगणा'किण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १८ ॥
- १०७२ अनाकिण्णा गहट्ठेहि मिगसङ्घनिसेविता ।
नानादिजगणा'किण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ १९ ॥
- १०७३ अच्छोदिका पुथुसिला गोन्डुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ २० ॥

- १०७४ न पञ्चङ्गिकेन तुरियेन सति मे होति तादिसी ।
यथा एकगगचित्स सग्मा धम्मं विपस्सतो ॥ २१ ॥
- १०७५ कम्मं बहुकं न कारये । परिवज्जेय्य जने न उय्यमे ।
उस्सुक्को सो रसा'नुगिद्धो । अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो ॥ २२ ॥
- १०७६ कम्मं बहुकं न कारये । परिवज्जेय्य अनत्थनेय्यमे'तं
किञ्छति कायो किलमति । दुक्खितो सो समथं न विन्दति ॥ २३ ॥
- १०७७ ओट्टपहतमत्तेन अत्तानं पि न पस्सति ।
पत्थद्धगीवो चरति अहं सेय्यो'ति मज्जति ॥ २४ ॥
- १०७८ असेय्यो सेय्यसमानं बालो मज्जति अत्तानं ।
न तं विज्जू पसंसन्ति पत्थद्धमानसं नरं ॥ २५ ॥
- १०७९ यो च सेय्यो' हम'स्मी'ति ना'हं सेय्यो'ति वा पुन ।
हीनो' हं सदिसो वा'ति विधासु न विकम्पति ॥ २६ ॥
- १०८० पज्जवन्तं तथावादिं सील्लेसु सुसमाहितं ।
चेतो-समथसंयुतं तच्च विज्जू पसंसरे ॥ २७ ॥
- १०८१ यस्स सन्नद्धचारीसु गारवो नू'पलब्धमति ।
आरका होति सद्धम्मा नभसो पुथवी यथा ॥ २८ ॥
- १०८२ येसच्च हिरिओत्तप्पं सदा सम्मा उपट्ठितं ।
विरुल्लहब्रम्हचरिया तेसं खीणा पुनब्भवा ॥ २९ ॥
- १०८३ उद्धतो चपलो भिक्खु पंसकूलेन पारुतो ।
कपी'व सीहचम्मेन न सो तेसु'पसोभति ॥ ३० ॥
- १०८४ अनुद्धतो अचपलो निपको संयुतिन्द्रियो ।
सोभति पंसुकूलेन सीहो'व गिरिगम्भरे ॥ ३१ ॥
- १०८५ एते सम्बहुला देवा इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दस देवसहस्सानि सन्ने ते ब्रम्हकायिका ॥ ३२ ॥
- १०८६ धम्म-सेनापतिं धीरं महाझायिं समाहितं ।
सारिपुत्तं नमस्सन्ता तिष्ठन्ति पञ्जलीकता ॥ ३३ ॥
- १०८७ 'नमो ते पुरिसाज्जञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते ना'भिजानाम यं'पि निस्साय ज्ञायति ॥ ३४ ॥

- १०८८ 'अच्छेरं वत बुद्धानं गम्भीरो गोचरो सको ।
ये मयं ना'भिजानाम वालवेधी समागता' ॥ ३५ ॥
- १०८९ तं तथा देवकायेहि पूजितं पूजनारहं ।
सारिपुत्तं तदा दित्वा कप्पिनस्स सितं अह्व ॥ ३६ ॥
- १०९० यावता बुद्धक्खेत्तमिह ठपयित्वा महामुनिं ।
धुतगुणे विसिद्धो'हं, सादिसो मे न विज्जति ॥ ३७ ॥
- १०९१ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥ ३८ ॥
- १०९२ न चीवरे न सयने भोजने नु'पलिम्पति ।
गोतमो अनप्पमेय्यो मुळालिपुप्फं विमलं'व अम्बुना । निक्खम्मनिन्नो'ति
भवा'भिनिससदो ॥ ३९ ॥
- १०९३ सतिपट्टानगीवो सो सद्दाहत्थो महामुनि ।
पञ्चासीसो महाजाणी सदा चरति निब्बुतो'ति" ॥ ४० ॥

उद्दानं

चत्ताळीसनिपातमिह महाकस्सपसव्हयो ।
एको'व थेरो, गाथायो चत्ताळीस दुवे'पि चा'ति* ॥
चत्ताळीस-निपातो निद्धितो†

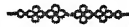
* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to 40 and not 42 as mentioned in the Uddāna.

—Editor.

† In sequence there should have been 41-49 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 50th !

—Editor.

पञ्चास-निपातो



[३४]

२६२ तालपुटो-थेरो (१)

- १०९४ “कदा नु’हं पञ्चतकन्दरासु । एकाकियो अदुतियो विहस्सं ।
अनिच्चतो सच्चभवं विपस्सं । तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ? ॥ १ ॥
- १०९५ कदा नु’हं भिन्नपटन्धरो मुनि । कासाववत्थो अममो निरासयो
(v. l. निरासो) ?
रागब्ब दोसच्च तथे’व मोहं । हन्त्वा सुखी पवनगतो विहस्सं ? ॥ २ ॥
- १०९६ कदा अनिच्चं वधरोगनीळं । कायं इमं मच्चुजरायु’पटुतं ।
विपस्समानो वीतभयो विहस्सं । एको वने तं नु कदा भविस्सति ?
॥ ३ ॥
- १०९७ कदानु’हं भयजननिं दुक्खावहं । तण्हालतं बहुविधा’नुवत्तनिं ।
पञ्चामयं तिखिणम’सिं गहेत्वा । छेत्वा वसे तं पि कदा भविस्सति ?
॥ ४ ॥
- १०९८ कदा नु पञ्चामयसु’ग्गतेजं । सत्थं इसीनं सह सादियित्वा ।
मारं ससेनं सहसा भञ्जिस्सं । सीहासने तं नु कदा भविस्सति ? ॥ ५ ॥
- १०९९ कदा नु’हं सच्चि समागमेसु । दिट्ठो भवे धम्मगरुहि तादिहि ।
यथावदस्सीहि जितिन्द्रियेहि । पधानियो तं नु कदा भविस्सति ? ॥ ६ ॥
- ११०० कदा नु मं तन्दिखुदापिपासा । वाता’तपा कीटसिरिंसपा वा ।
निबाधयिस्सन्ति न तं गिरिब्बजे । अत्तत्थियं तं नु कदा भवि-
स्सति ? ॥ ७ ॥

- ११०१ कदा नु खो यं विदितं महेसिना । चत्तारि सञ्चानि सुदुद्धानि ।
समाहिततो सतिमा अगच्छं । पञ्चाय तं तं नु कदा भविस्सति ?
॥ ८ ॥
- ११०२ कदा नु रूपे अमिते च सदे । गन्धे रसे फुसितब्बे च धम्मो ।
आदित्तो'हं समयेहि युत्तो । पञ्चाय दक्खं तदि'दं कदा मे ?
॥ ९ ॥
- ११०३ कदा नु'हं दुब्बचनेन युत्तो । ततो निमित्तं विमनो न हेस्सं ।
अथो पसट्ठो पि ततो निमित्तं । तुट्ठो न हेस्सं तदि'दं कदा मे ?
॥ १० ॥
- ११०४ कदा नु कट्ठे च तिणे लता च । खन्धे इमे'हं अमिते च धम्मो ।
अज्झत्तिकाने'व च बाहिरानि च । समं तुलेय्यं तदि'दं कदा मे ?
॥ ११ ॥
- ११०५ कदा नु मं पावुसकालमेधो । नवेन तोयेन सचीवरं वने ।
इस्सिप्पयातम्हि पथे वजन्तं । ओवस्सते तं नु कदा भविस्सति ?
॥ १२ ॥
- ११०६ कदा मयूरस्स सिखण्डिनो वने । दिजस्स सुत्वा गिरिगम्भरे रतं ।
पच्चुट्ठित्वा अमतस्स पत्तिया । सच्चिन्तये तं नु कदा भवि-
स्सति ? ॥ १३ ॥
- ११०७ कदा नु गङ्गं यमुनं सरस्सतिं । पाताल-खित्तं वल्ला मुखब्ब ।
असज्जमानो पतरेय्यमि'द्धिया । विभिसनं तं नु कदा भविस्सति ?
॥ १४ ॥
- ११०८ कदा नु नागो'व सङ्गामचारी । पदालये कामगुणेषु छन्दं ।
निब्बज्जयं सव्वसुभं निमित्तं । ज्ञाने युतो तं नु कदा भविस्सति ?
॥ १५ ॥
- ११०९ कदा इणट्ठो'व दळ्ळिको निधिं । आराधयित्वा धनिकेहि पीळितो ।
तुट्ठो भविस्सं अधिगम्म सासनं । महेसिनो तं नु कदा भविस्सति ? ॥ १६ ॥
- १११० बहूनि वस्सानि तया'म्हि याचितो । अगारवासेन अलं नु ते इदं ।
तं दानि मं पब्बजितं समानं । किं कारणं चित्तं तुवं नियुजसि
(v. l. न युजसि) ? ॥ १७ ॥

- ११११ ननु अहं चित्तं तया'मिह याचितो । गिरिव्वजे चित्रच्छदा
(v. l. चित्रच्छमा) विहङ्गमा ।
महिन्दघोस'स्थानिताभिगज्जिनो । ते तं रमिस्सन्ति वनमिह स्थायिनं ॥१८॥
- १११२ कुलमिह मित्ते च पिये च जातके । खिङ्गारतिं कामगुणञ्च लोके ।
सब्बं पहाय इदम'ज्झुपागतो । अथो'पि त्वं चित्तं न मय्हं तुस्ससि ॥१९॥
- १११३ 'ममे'व एतं न हि तं परेसं । सन्नाहकाले परिदेवितेन किं ? ।
सब्बमि'दं चलमि'ति पेक्खमानो । अभिनिक्खमिं अमतं पदं
जिगीसं ॥ २० ॥
- १११४ सुवुत्तवादी (v. l. सुयुत्तवादी) द्विपदानमु'त्तमो । महाभिसक्को
नरदम्मसारथी ।
चित्तं चलं मक्कटसन्निभं इति । अवीतरागेन सुदुन्निवारियं (v. l.
सुदुन्निवारयं) ॥ २१ ॥
- १११५ कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । अविद्सू यत्थं सिता पुथुज्जना ।
ते दुक्खमि'च्छन्ति पुनब्भवेसिनो । चित्तेन नीता निरये
निरङ्कता ॥ २२ ॥
- १११६ मयूरकोञ्चाभिरुदमिह कानने । दीपीहि व्यग्घेहि पुरक्खतो वसं ।
काये अपेक्खं जह मा विराये । इति स्सु मं चित्तं पुरे
नियुज्जसि ॥ २३ ॥
- १११७ भावेहि ज्ञानानि च इन्द्रियाणि च । बलानि बोज्झङ्गसमाधिभावना ।
तिस्सो च विज्जा फुस बुद्धसासने । इति स्सु मं चित्तं पुरे
नियुज्जसि ॥ २४ ॥
- १११८ भावेहि मगं अमतस्स पत्तिया । निरय्यानिकं सब्बदुक्खक्खयोगधं
अट्टङ्गिकं सब्बकिलेससोधनं । इति स्सु मं चित्तं पुरे
नियुज्जसि ॥ २५ ॥
- १११९ दुक्खं'ति खन्धे पटिपस्स योनिस्सो । यतो च दुक्खं समुदेति तं जह ।
इधे'व दुक्खस्स करोहि अन्तं । इति स्सु मं चित्तं पुरे
नियुज्जसि ॥ २६ ॥

- ११२० अनिच्चं दुक्खं'ति विपस्स योनिसो । सुञ्जं अनत्तो'ति अपं वधं'ति च ।
मनो विचारे उपरुन्ध चेतसो । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ २७ ॥
- ११२१ मुण्डो विरूपो अभिसापमा'गतो । कपालहत्थो'व कुलेसु भिक्खुसु ।
युज्जस्सु सत्थु वचने महेसिनो । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ २८ ॥
- ११२२ सुसंयुतत्तो विसिखन्तरं चरं । कुलेसु कामेसु असङ्गमानसो ।
चन्दो यथा दोसिनपुण्णमासिया । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ २९ ॥
- ११२३ आरब्धिको होति च पिण्डपातिको । सोसानिको होति च पंसुकूलिको ।
नेसज्जिको होति सदा धुते रतो । इति स्सु मं चित्त पुरे
नियुज्जसि ॥ ३० ॥
- ११२४ रोपेत्वा रक्खानि यथा फलेसी । मूले तरं छेतुं तमे'व इच्छसि ।
तथूपमं चित्त इदं करोसि यं । मं अनिच्चमिद्दं चले नियुज्जसि ॥ ३१ ॥
- ११२५ अरुपदूरङ्गमएकचारी । न ते करिस्सं वचनं इदानी'हं ।
दुक्खा हि कामा कटुका महव्वभया । निब्बानमे'वा'भिमनो चरिस्सं ॥ ३२ ॥
- ११२६ ना'हं अलक्खया अहिरिक्कताय वा । न चित्तहेतु न च दूरकन्तना ।
आजीवहेतू चा'हं न निक्खामिं । कतो च ते चित्त पटिस्सवो मया
॥ ३३ ॥
- ११२७ अप्पिच्छता सप्पुरिसेहि चण्णिता । मक्खप्पहानं (v. 1.
मक्खप्फलानं) वृपसमो दुक्खस्स ।
इति स्सु मं चित्त तदा नियुज्जसि । इदानी त्वं गच्छसि पुब्बच्चिणं
॥ ३४ ॥
- ११२८ तण्हं अविज्जञ्च पियापियञ्च । सुभानि रूपानि सुखा च वेदना ।
मनापिया कामगुणा च वन्ता । वन्ते अहं आगमितुं (v. 1.
आवमितुं) न उस्सहे ॥ ३५ ॥
- ११२९ सब्बत्थ ते चित्त वचो कतं मया । बहूसु जातीसु न मे'सि कोपितो ।
अज्झत्तसम्भवो कतञ्जुताय ते । दुक्खे चिरं संसरितं तथा कते ॥ ३६ ॥

- ११३० त्वञ्जेव नो चित्त करोसि ब्राम्हणो । त्वं खत्तिया राजदिसी करोसि ।
वेस्सा च सुद्धा च भवाम एकदा । देवत्तनं वा'पि तथे'व वाहसा ॥ ३७ ॥
- ११३१ तथे'व हेतू असुरा भवामसे । त्वं मूलकं नेरयिका भवामसे ।
अथो तिरच्छानगता पि एकदा । पेतत्तनं वा पि तथे'व वाहसा ॥ ३८ ॥
- ११३२ न नून दुब्बिस्ससि मं पुनप्पुनं । मुहुं मुहुं वारणिकं'व दस्सहं ।
उम्मत्तकेने'व मया पलोभसि । किञ्चा पि ते चित्त विराधितं मया ॥ ३९ ॥
- ११३३ इदं पुरे चित्तं अचारिचारिकं । येनिच्छकं यथाकामं यथासुखं ॥
तदज्ज'हं निग्गहिस्सामि योनिसो । हत्थिप्पभिन्नं विय अङ्कुसगहो ॥ ४० ॥
- ११३४ सत्था च मे लोकमि'मं अधिट्ठहि । अनिच्चतो अद्भुततो असारतो ।
पक्खन्द मं चित्त जिनस्स सासने । तारेहि ओघा महतो सुदुत्तरा ॥ ४१ ॥
- ११३५ न ते इदं चित्त यथापुराणकं । ना'हं अलं तुग्घवसे निवत्तिंतुं ।
महेसिनो पव्वजितो'म्हि सासने । न मादिसा होन्ति विनासधारिणो ॥ ४२ ॥
- ११३६ नगा समुद्धा सरिता वसुन्धरा । दिसा चतस्सो विदिसा अधोदिसा ।
सब्बे अनिच्चा'ति भवा उपहुता । कुहिं गतो चित्त सुखं रमिस्ससि ? ॥ ४३ ॥
- ११३७ धी धी परं किं मम चित्त काहसि (v. 1. वितप्परं किं मम
चित्त काहसि) न ते अलं चित्त-वसानुवत्तको ।
न जातु भस्तं दुभतो मुखं छुपे (v. 1. न जातु भस्तं उभतो
मुखं थुपे) थिर'त्थु पूरं नव-सोतसन्दनि ॥ ४४ ॥
- ११३८ बराहण्येयविगाळ्हासेविते । पव्वारकूटे पकटे'व सुन्दरे ।
नवम्बुना पावुससित्तकानने । तहिं गुहागेहगतो रमिस्ससि ॥ ४५ ॥
- ११३९ सुनीलगीवा सुसिखा सुपेखुता । सुचित्तपत्तच्छदना विहङ्गमा ।
सुमज्जु-धोसत्थनिता'भिगज्जिनो । ते तं रमिस्सन्ति वनम्हि
झायिनं ॥ ४६ ॥
- ११४० वुट्ठम्हि देवे चतुरङ्गुले तिणे । सम्पुष्फिते मेधनिभम्हि कानने ।
नगन्तरे विटपिसमो सयिस्सं । तं मे सुदु होहिति तूलसन्निभं ॥ ४७ ॥

- ११४१ तथा तु कस्सामि यथा पि इस्सरो । यं लब्भती तेन पि होतु मे अलं ।
तं तं करिस्सामि (v. 1. तं ना'हं तं करिस्सामि) यथा अतन्दितो ।
विळारभस्तं'व यथा समुद्धितं ॥ ४८ ॥
- ११४२ तथा तु कस्सामि यथा'पि इस्सरो । यं लब्भती तेन'पि होतु मे अलं ।
विरियेन तं मय्ह वसानयिस्सं । गज'व मत्तं कुसलक्कुसग्गहो ॥ ४९ ॥
- ११४३ तथा सुदन्तेन अवट्ठितेन हि । हयेन योगाचरियो'व उज्जुना ।
पहोमि मग्गं पटिपज्झितुं सिवं । चित्ता'नुरक्खीहि सदा निसेवितं
॥ ५० ॥
- ११४४ आरम्मणे तं बलसा निबन्धिसं । नागं'व थम्ममिह् दळ्हाय रज्जुया ।
तं मे सुगुत्तं सतिथा सुभावितं । अनिस्सितं सच्चभवेसु हेहिस्सि
॥ ५१ ॥
- ११४५ पञ्चाय छेत्वा विपथानुसारिनं । योगेन निग्गय्ह पथे निवेसिय ।
दिस्सा समुदयं विभवच्च सम्भवं । दायादको हेहिस्सि अग्गवादिनो
॥ ५२ ॥
- ११४६ **चतुब्बिपल्लासवसं** अधिट्ठितं । गाममण्डलं'व परिनेसि चित्त मं ।
ननु संयोजनवन्धनच्छिदं । संसेवसे कारुणिकं महामुनिं ॥ ५३ ॥
- ११४७ मिगो यथा सेरि सुचित्तकानने । रम्मं गिरिं पाविसि अब्भमालिनं
(v. 1. पावुसअब्भमालिनिं) ।
अनाकुले तत्थ नगे रमिस्ससि । असंसयं चित्त पराभविस्ससि ॥ ५४ ॥
- ११४८ ये तुय्ह छन्देन वसेन वत्तिनो । नरा च नारी च अनुभोन्ति यं सुखं ।
अविद्सू मारवसानुवत्तिनो । भवाभिन्दी तव चित्त सेवका'
(v. 1. सावका') ति" ॥ ५५ ॥

उद्दानं

पञ्जासमिह निपातमिह एको तालपुटो सुचि ।

गाथायो तत्थ पञ्जास पुन पञ्च च उत्तरी'ति ।

पञ्जासनिपातो समतो*

* In sequence there should have been 51-59 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 60th !

सट्टिक-निपातो



[३५]

२६३ महामोग्गल्लानो थेरो (१)

- ११४९ “आरञ्जका पिण्डपातिका उञ्छापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं अज्झत्तं सुसमाहिता ॥ १ ॥
- ११५० आरञ्जका पिण्डपातिका उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं नळागारं'व कुञ्जरो ॥ २ ॥
- ११५१ रुक्खमूलिका साततिका उञ्छापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं अज्झत्तं सुसमाहिता ॥ ३ ॥
- ११५२ रुक्खमूलिका साततिका उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं नळागारं'व कुञ्जरो ॥ ४ ॥
- ११५३ अट्टिकेकलकुटिके मंसन्हारुप्पसिञ्चिते ।
धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे परगते ममायसे ॥ ५ ॥
- ११५४ गूथभस्ते तचोनद्धे उरगण्ड-पिसाच्चिनि ।
नव सोतानि ते काये यानि सन्दन्ति सच्चदा ॥ ६ ॥
- ११५५ तव सरीरं नव सोतं दुग्गन्धं करिपरिवन्धं ।
भिव्वु परिवज्जयते तं मीळ्हं'व यथा सुच्चिकामो ॥ ७ ॥
- ११५६ एवञ्चे तं जनो जज्जा यथा जानामि तं हं ।
आरका परिवज्जेय्य गूथद्वानं'व पावुसे ॥ ८ ॥
- ११५७ एवमे'तं महावीर यथा समण भाससि ।
एत्थ चे'के विसीदन्ति पङ्कम्हि'व जरग्गवो ॥ ९ ॥

- ११५८ आकासमिह हलिद्वाय यो मञ्जेथ रजेतवे ।
अञ्जेन वा'पि रज्जेन विद्यातुद्दये'व तं ॥ १० ॥
- ११५९ तदाकाससमं चित्तं अज्झत्तं सुसमाहितं ।
मा पापचित्ते आहरि अग्गिक्खन्धं'व पक्खिमा ॥ ११ ॥
- ११६० पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ १२ ॥
- ११६१ तदा'सि यं भिंसनकं तदा'सि लोमहंसनं ।
अनेका'कारसप्पन्ने सारिपुत्तमिह निव्वुते ॥ १३ ॥
- ११६२ अनिच्चा वत सङ्खारा उप्पादवयधम्मिनो ।
उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति तेसं वृप्समो सुखो ॥ १४ ॥
- ११६३ सुखुमं पटिविज्झन्ति वालग्गमुसुना यथा ।
ये पञ्च खन्धे पस्सन्ति परतो नो च अत्ततो ॥ १५ ॥
- ११६४ ये च पस्सन्ति सङ्खारे परतो नो च अत्ततो ।
पञ्चव्याधिंसु निपुण वालग्गमुसुना यथा ॥ १६ ॥
- ११६५ सत्तिया विय ओमट्ठो डग्गमाने'व मत्थके ।
कामरागपहानाय सतो भिक्खु परिव्वजे'ति ॥ १७ ॥
- ११६६ सत्तिया विय ओमट्ठो डग्गमाने'व मत्थके ।
भवररागपहानाय सतो भिक्खु परिव्वजे'ति ॥ १८ ॥
- ११६७ चोदितो भावितत्तेन सरीरन्तिमधारिना ।
मिगारमातुपासादं पादङ्गुट्ठेन कम्पयिं ॥ १९ ॥
- ११६८ न'यिदं सिथिलमा'रब्भ न'यिदं अप्पेन थामसा ।
निव्वाणम'धिगन्तब्बं सब्बगन्थपमोचनं ॥ २० ॥
- ११६९ अहच्च (v. l. अयञ्च) दहरो भिक्खु अयमु'त्तमपोरिसो ।
धारेति अन्तिमं देहं जेत्वा मारं सवाहनं ॥ २१ ॥
- ११७० विवरम'नुपतन्ति विज्जुता । वेभारस्स च पण्डवस्स च ।
नगविवरगतो च ज्ञायति । पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥ २२ ॥
- ११७१ उपसन्तो उपरतो पन्तसेनासनो मुनि ।
दायादो बुद्धसेट्ठस्स, ब्रम्हुना अभिवन्दितो ॥ २३ ॥

- ११७२ उपसन्तं उपरतं पन्तसेनासनं मुनिं ।
दायादं बुद्धसेट्टस्स वन्द ब्राम्हण कस्सपं ॥ २४ ॥
- ११७३ यो च जातिसतं गच्छे सच्चा ब्राम्हणजातियो ।
सोत्थियो वेदसम्पन्नो मनुस्सेसु पुनप्पुनं ॥ २५ ॥
- ११७४ अज्झायको पि चे अस्स, तिण्णं वेदान पारगू ।
एतस्स वन्दनाये'कं कलं ना'घति सोळ्ळसि ॥ २६ ॥
- ११७५ यो सो अट्ट विमोक्खानि पुरे भत्तं अपस्सयि ।
अनुलोमं पटिलोमं ततो पिण्डाय गच्छति ॥ २७ ॥
- ११७६ तादिसं भिक्खुं आहरि, मा'त्तानं खणि ब्राम्हण ।
अभिप्पसादेहि मनं अरहन्तामि तादिने ।
खिण्णं पञ्चलिको वन्द, मा ते विजटि मत्थकं ॥ २८ ॥
- ११७७ न सो पस्सति सद्धम्मं संसारेन पुरक्खतो ।
अचङ्कमं (v. l. अज्झगमं) जिह्मपथं कुमग्गम'नुधावति ॥ २९ ॥
- ११७८ किमी'व मीळ्हसल्लितो सङ्गारे अधिमुच्छित्तो ।
पगाळ्हो लाभसक्कारे तुच्छो गच्छति पोढिल्लो ॥ ३० ॥
- ११७९ इमच्च पस्स आयन्तं सारिपुत्तं सुदस्सनं ।
विमुत्तं उभतोभागे अज्झत्तं सुसमाहितं ॥ ३१ ॥
- ११८० विसल्लं खीणसंयोगं तेविज्जं मच्चुहायिनं ।
दक्खिण्येय्यं मनुस्सानं पुञ्जखेत्तं अनुत्तरं ॥ ३२ ॥
- ११८१ एते सम्बहुला देवा इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दस देवसहस्सानि सब्बे ब्रम्हपुरोहिता ॥
मोग्गल्लानं नमस्सन्ता तिट्ठन्ति पञ्चलीकता ॥ ३३ ॥
- ११८२ नमो ते पुरिसाज्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्येयो'सि मारिस ॥ ३४ ॥
- ११८३ पूजितो नरदेवेन उप्पन्नो मरणाभिभू ।
पुण्डरीकं'व तोयेन सङ्गारे नो'पलिम्पति ॥ ३५ ॥
- ११८४ यस्स सुहुते सहस्सधा लोको । संविदितो स ब्रम्हकप्पो ।
वसी इद्धिपुणे चुत्तूपपाते । काले पस्सति देवता स भिक्खु* ॥ ३६ ॥

* In Burmese text this verse is given as quoted on Page 104 in the foot-note.

- ११८५ सारिपुत्तो'व पञ्चाय सीलेन उपसमेन च ।
यो पि पारङ्गतो भिक्खु एतावपरमो सिया ॥ ३७ ॥
- ११८६ कोटिसतसहस्सस्स अन्तभावं खणेन निम्मिने ।
अहं विकुब्बनासु कुसलो वसी भूतो'मिह इद्धिया ॥ ३८ ॥
- ११८७ समाधिविज्जावसीपारमीगतो । मोग्गल्लानगोत्तो असितस्स
सासने ।
धीरो समुच्छिन्दि समाहितिन्द्रियो । नागो यथा पूतिलत्त'व बन्धनं
॥ ३९ ॥
- ११८८ परिचिण्णो मया सत्था कत्तं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ४० ॥
- ११८९ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो सब्बसंयोजनक्खयो ॥ ४१ ॥
- ११९० कीदिसो (व. १. किं दिसो) निरयो आसि यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमा'सज्ज ककुसन्धञ्च ब्राह्मणं ? ॥ ४२ ॥
- ११९१ सत्तं आसि अयोसङ्गु सब्बे पच्चत्तवेदना ।
ईदिसो निरयो आसि, यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमा'सज्ज ककुसन्धञ्च ब्राह्मणं ॥ ४३ ॥
- ११९२ यो एतम'भिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४४ ॥
- ११९३ मज्झे सागरस्मि तिष्ठन्ति विमाना कप्पट्ठायिनो ।
वेळुरियवण्णा रुचिरा अच्चिमन्तो पभस्सरा ।
अच्छरा तत्थ नच्चन्ति पुथु नानत्तवण्णियो ॥ ४५ ॥
- ११९४ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४६ ॥
- ११९५ यो वे बुद्धेन चोदितो भिक्खुसङ्गस्स पेक्खतो ।
सिगारमातु पासादं पादङ्गुठेन कम्पयि ॥ ४७ ॥
- ११९६ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४८ ॥

- ११९७ यो वेजयन्तपासादं पादहुट्ठेन कम्पयि ।
इद्धिबलेनुपत्थद्धो संवेजेसि च देवता ॥ ४९ ॥
- ११९८ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५० ॥
- ११९९ यो वेजयन्तपासादे **सकं** सो परिपुच्छति ।
अपि आवुसो जानासि तण्हक्खयविमुत्तियो ।
तस्स सको वियाकासि पण्हं पुट्ठो यथातथं ॥ ५१ ॥
- १२०० यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५२ ॥
- १२०१ यो ब्रम्हानं परिपुच्छति **सुधम्मायं** अभितोसमं (v. 1. टितोसमं) ।
अज्जा'पि ते आवुसो सा दिट्ठि या ते दिट्ठि पुरे अट्ठ ? ।
पस्ससि वीतिवत्तन्तं ब्रम्हलोके पभस्सरं ? ॥ ५३ ॥
- १२०२ तस्स ब्रम्हा वियाकासि पण्हं पुट्ठो यथातथं ।
न मे मारिस सा दिट्ठि या मे दिट्ठि पुरे अट्ठ ॥ ५४ ॥
- १२०३ पस्सामि वीतिवत्तन्तं ब्रम्हलोके पभस्सरं ।
सो'हमज्ज कथं वज्जं, अहं निच्चो'म्हि सस्सतो ॥ ५५ ॥
- १२०४ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५६ ॥
- १२०५ यो महानेरुनो कूटं विमोक्खेन अपस्सयि ।
वनं पुब्ब-विदेहानं ये च भूमिसया नरा ॥ ५७ ॥
- १२०६ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छति ॥ ५८ ॥
- १२०७ न वे अग्गि चेतयति 'अहं बालं दहामि'ति ।
बालो च जलितम'ग्गि आसज्ज नं पडय्हति ॥ ५९ ॥
- १२०८ एवमे'व तुवं मार आसज्ज नं तथागतं ।
सयं दहिस्सं अत्तानं बालो अग्गि'व सम्फुसं ॥ ६० ॥
- १२०९ अपुज्जं पसवी मारो आसज्ज नं तथागतं ।
किं नु मज्जसि पापिम, न मे पापं विपच्चति ॥ ६१ ॥

- १२१० करतो ते मिथ्यते पापं विररत्ताय अन्तक ।
 मार निब्बिन्द बुद्धम्हा, आसं मा कासि भिक्खुसु” ॥ ६२ ॥
- १२११ इति मारं अतज्जेति भिक्खु भेसकळावने ।
 ततो सो दुम्मनो यक्खो तत्थे’व अन्तरघायती’ति” ॥ ६३ ॥
 इत्थं सुदं आयस्मा महामोग्गल्लानो थेरो गाथायो अभासित्था’ति ।

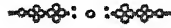
उद्दानं (भवति)

सट्ठिकम्हि निपातम्हि मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
 एको’व थेरो गाथायो अट्ठसट्ठि (?) भवन्ति ता’ति* ।

सट्ठिको निपातो

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to 63 and not 68 as mentioned in the Uddāna.

महा-निपातो*



[३६]

२६४ वङ्गीस-थेरो (१)

- १२१२ “ निक्खन्तं वत मं सन्तं अगारस्मा अनगारियं ।
वितक्का उपधावन्ति पगब्भा कण्हतो इमे ॥ १ ॥
- १२१३ उग्गपुत्ता महिस्सासा सिक्खिता दब्बह-धम्मिनो ।
समन्ता परिकिरेय्युं सहस्सं अपलायिनं ॥ २ ॥
- १२१४ सचे पि एतका भिय्यो आगमिस्सन्ति इत्थियो ।
ने’व मं व्याघयिस्सन्ति धम्मेस्व’ग्धि पतिट्ठितो ॥ ३ ॥
- १२१५ सकिं हि मे सुतं एतं बुद्धस्सा’दिच्चबन्धुनो ।
निब्बाणगमनं मग्गं तत्थ मे निरतो मनो ॥ ४ ॥
- १२१६ एवमे’व विहरन्तं पापिम उपगच्छसि ।
तथा मच्चु करिस्सामि न मे मग्गं उदिक्खसि ॥ ५ ॥
- १२१७ अरतिं रतिच्च पहाय । सब्बसो गेहसितच्च वितक्कं ।
वनथं न करेय्य कुहिञ्चि । निब्बनथा अवनथो स हि भिक्खु ॥ ६ ॥
- १२१८ यमि’ध पथविच्च विहासं । रूपगतं जगतो गधं किञ्चि ।
परिजिय्यति सब्बम’निच्चं । एवं समेच्च चरन्ति मुत्तन्ता ॥ ७ ॥
- १२१९ उपधीसु जना गधितासे । दिट्ठसुते पटिघे च मुते च ।
एत्थ विनोदय छन्दम’नेजो । यो हे’त्थ न लिम्पति मुनि तमा’हु

॥ ८ ॥

* In the Commentary of the Thera-gāthā this Nipāta is designated as the Sattati-Nipāta and *not* the Mahā-Nipāta.

- १२२० अट्टस्सट्ठिसिता सवितक्का । पुथुज्जनताय अधम्मनिविट्ठा ।
न च वग्गगतस्स कुहिच्चि । नो पन पदुल्लगाही स भिक्खु ॥ ९ ॥
- १२२१ दब्बो चिररत्तं समाहितो । अकुहको निपको अपिहालु ।
सन्तं पदम'ज्झगमा मुनि । पटिच्च परिनिव्वुतो कङ्कति कालं ॥ १० ॥
- १२२२ मानं पजहस्सु गोतम । मानपथञ्च जहस्सु असेसं ।
मानपथम्हि समुच्छितो । विप्पटिसारी हुत्वा चिररत्तं ॥ ११ ॥
- १२२३ मक्खेन मक्खिता पजा । मानहता निरयं पतन्ति ।
सोचन्ति जना चिररत्तं । मानहता निरयं उपपन्ना ॥ १२ ॥
- १२२४ न हि सोचति भिक्खु कदाचि । मग्गजिनो सम्मा पटिपन्नो ।
कित्तिच्च सुखञ्चा'नुभोति । धम्मदस्सो'ति तमा'हु तथत्तं ॥ १३ ॥
- १२२५ तस्मा अखिलो इध पथानवा (v. l. इध अमानवा) । नीवरणानि
पहाय विसुद्धो ।
मानञ्च पहाय असेसं । विज्जाय'न्तकरो समितावी ॥ १४ ॥
- १२२६ कामरागेन ड्य्हामि चित्तं मे परिड्य्हति ।
साधु निव्वापनं बूहि अनुकम्पाय गोतम' ॥ १५ ॥
- १२२७ "सज्जाय विपरियेसा चित्तं ते परिड्य्हति ।
निमित्तं परिवज्जेहि सुभं रागूपसंहितं ॥ १६ ॥
- १२२८ असुभाय चित्तं भावेहि एकगं सुसमाहितं ।
सति कायगतात्सु'ल्लु निव्विदा बहुलो भव ॥ १७ ॥
- १२२९ अनिमित्तञ्च भावेहि मानानुसयमु'ज्जह ।
ततो मानाभिसमया उपसन्तो चरिस्ससि ॥ १८ ॥
- १२३० तमे'व वाचं भासेय्य याय'त्तानं न तापये ।
परे च न बिहिंसेय्य सा वे वाचा सुभासिता ॥ १९ ॥
- १२३१ पियवाचमे'व भासेय्य या वाचा पटिनन्दिता ।
यमना'दाय पापानि परेसं भासते पियं ॥ २० ॥
- १२३२ सच्चं वे अमता वाचा एस धम्मो सनन्तनो ।
सञ्चे अत्थे च धम्मे च आहु सन्तो पतिट्ठिता ॥ २१ ॥
- १२३३ यं बुद्धो भासती वाचं खेमं निव्वाणपत्तिया ।
दुक्खस्स'न्तकिरियाय स वे वाचानं उत्तमा' ॥ २२ ॥

- १२३४ गम्भीरपञ्चो मेधावी मगामगस्स कोविदो ।
सारिपुत्तो महापञ्चो धमं देसेति भिक्खुनं ॥ २३ ॥
- १२३५ सङ्घित्तेन पि देसेति वित्थारेन पि भासति ।
 सालिकाये'व निग्घोसो पटिभानं उदिय्यति ॥ २४ ॥
- १२३६ तस्स तं देसयन्तस्स सुणन्ता मधुरं गिरं ।
 सरेन रजनीयेन सवनीयेन वग्गुता ।
 उदग्गचित्ता मुदिता सोतं ओधेन्ति भिक्खवो ॥ २५ ॥
- १२३७ अज्ज पन्नरसे विमुद्धिया । भिक्खु पञ्चसता समागता ।
 संयोजनबन्धनच्छिदा । अनीघा खीणपुनब्भवाइसी ॥ २६ ॥
- १२३८ चक्कवत्ती यथा राजा अमच्चपरिवारितो ।
 समन्ता अनुपरियेति सागरन्तं महिमि'मं ॥ २७ ॥
- १२३९ एवं विजितसङ्गामं सत्थवाहम'नुत्तरं ।
 सावका पयिरुपासन्ति तेविज्जा मच्चुहायिनो ॥ २८ ॥
- १२४० सब्बे भगवतो पुत्ता, पलापो (v. 1. पलासो) एत्थ न विज्जति ।
 तण्हासल्लस्स हन्तारं वन्दे आदिच्चबन्धुनं ॥ २९ ॥
- १२४१ परोसहस्सं भिक्खून् सुगतं पयिरुपासति ।
 देसेन्तं विरजं धम्मं निब्बाणम'कुतोभयं ॥ ३० ॥
- १२४२ सुणन्ति धम्मं विपुलं सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
 सोभति वत सम्बुद्धो भिक्खुसङ्घपुरक्खतो ॥ ३१ ॥
- १२४३ नागनामो'सि भगवा इसीनं इसिसत्तमो ।
 महामेघो'व हुत्वान सावकै अभिवस्ससि ॥ ३२ ॥
- १२४४ दिवाविहारा निक्खम्म सत्थुदस्सनकम्यता
 सावको ते महावीर पादे वन्दति वङ्गिसो ॥ ३३ ॥
- १२४५ उम्मगगपथं मारस्सा'भिभुज्य । चरति पभिज्ज खिलानि ।
 तं पस्सथ बन्धनपमुच्चकरं । असितं'व भागसो पविभज्ज ॥ ३४ ॥
- १२४६ ओघस्स हि नित्थरणत्थं । अनेकविहितं मग्गम'क्खासि ।
 तस्मिच्च अमते अक्खाते । धम्मदसा ठिता असंहीरा ॥ ३५ ॥

- १२४७ पज्जोतकरो अतिविज्झ । सब्बठितीनं अतिकममद् ।
जत्वा च सच्छिक्त्वा च । अगं सो देसयि दसद्धानं ॥ ३६ ॥
- १२४८ एवं सुदेसिते धम्मं । को पमादो विजानतं धम्मं ।
तस्मा हि तस्स भगवतो सासने । अप्पमत्तो सदा नमस्सम'नुसिक्खे
॥ ३७ ॥
- १२४९ बुद्धा'नुबुद्धो यो थेरो कोण्डञ्जो तिब्बनिक्खमो ।
लामी सुखविहारानं विवेकानम'भिण्हसो ॥ ३८ ॥
- १२५० यं सावकेन पत्तब्बं सत्थुसासनकारिना ।
सब्बस्स तं अनुप्पत्तं अप्पमत्तस्स सिक्खतो ॥ ३९ ॥
- १२५१ महानुभावो तेविज्जो चेतोपरियायकोविदो ।
कोण्डञ्जो बुद्धदायादो पादे वन्दति सत्थुनो ॥ ४० ॥
- १२५२ नागस्स पस्से आसीनं मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
सावका परियुपासन्ति ते विज्जा मच्चुहायिनो ॥ ४१ ॥
- १२५३ चेतसा अनुपरियेति मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
चित्तं ने'सं समन्वेसं विप्पमुत्तं निरूपधि ॥ ४२ ॥
- १२५४ एवं सब्बङ्गसम्पन्नं मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
अनेकाकारसम्पन्नं परियुपासन्ति गोतमं ॥ ४३ ॥
- १२५५ चन्दो यथा विगतवलाहके नभे । विरोचति वीतमलो'व भानुमा ।
एवं पि अङ्गीरस्स त्वं महामुनि । अतिरोचसि यससा सब्बलोकं ॥ ४४ ॥
- १२५६ कावेर्यमत्ता विचरिह पुब्बे गामा गामं पुरापुरं ।
अथ अद्दसामि सम्बुद्धं सब्बधम्मान पारगुं ॥ ४५ ॥
- १२५७ सो मे धम्मम'देसेसि मुनि दुक्खस्स पारगू ।
धम्मं सुत्वा पसीदिह सद्धा नो उदपज्जथ ॥ ४६ ॥
- १२५८ तस्सा'हं वचनं सुत्वा खन्धे आयतनानि च ।
धातुयो च विदित्वान पब्बज्जि अनगारियं ॥ ४७ ॥
- १२५९ बहूनां वत अत्थाय उपपज्जन्ति तथागता ।
इत्थीनं पुरिसानञ्च ये ते सासनकारका ॥ ४८ ॥

- १२६० तेसं खो वत अत्थाय बोधिम'ज्झगमा मुनि ।
भिव्वूनं भिव्वुणीनच्च ये नियामगतं दसा ॥ ४९ ॥
- १२६१ सुदेसिता चक्खुमता बुद्धेना'दिच्चबन्धुना ।
चत्तारि अरियसच्चानि अनुकम्पाय पाणिनं ॥ ५० ॥
- १२६२ दुक्खं, दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्रमं, ।
अरियद्वक्किं मग्गं दुक्खू'पसमगामिनं ॥ ५१ ॥
- १२६३ एवम'ते तथा युत्ता दिट्ठा मे ते यथातथा ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ५२ ॥
- १२६४ स्वागतं वत मे आसि मम बुद्धस्स सन्तिके ।
संविभत्तेसु धम्मेषु यं सेट्ठं तदु'पागमिं ॥ ५३ ॥
- १२६५ अभिञ्चा पारमिप्पत्तो सोतधातुविसोधितो ।
तेविज्जो इद्धिप्पत्तो'हि चेतोपरियायकोविदो ॥ ५४ ॥
- १२६६ पुच्छामि सत्थारम'नोमपञ्चं । दिट्ठे'व धम्मे यो विचिकिच्छानं
छेत्वा ।
अग्गाळवे कालम'कासि भिव्वु । जातो यसस्सी अभिनिच्चुत्ततो
॥ ५५ ॥
- १२६७ **निग्रोधकप्पो** इति तस्स नामं । तथा कतं भगवा ब्राह्मणस्स ।
सो तं नमस्सम'चरि मुत्य'पेखो (v. 1. सो'हं नमस्सं अचरिं
मुत्यपेखो) । आरद्धविरियो दब्धधम्मदस्सी ॥ ५६ ॥
- १२६८ तं सावकं सक मयं पि सच्चे । अञ्जातुमि'च्छाम समन्तचक्खु ।
समवट्ठिता नो सवनाय सोतं । तुवं नु सत्था त्वम'नुत्तरो'सि ॥ ५७ ॥
- १२६९ छिन्दे'व नो विचिकिच्छं ब्रूहि मे'तं । परिनिच्चुतं वेदय भूरिपञ्च ।
मज्झेव नो भास समन्तचक्खु । सक्को'व देवान **सहस्सनेत्तो**
॥ ५८ ॥
- १२७० ये केचि गन्धा इध मोहमग्गा । अञ्जाणपक्खा विचिकिच्छन्नाना ।
तथागतं पत्वा न ते भवन्ति । **चक्खुं हि एतं परमं नरानं** ॥ ५९ ॥
- १२७१ नो चे हि जातु पुरिसो किलेसे । वातो यथा अब्भवनं विहने ।
तमो'व अस्स निच्चुतो सब्बलोको । जोतिमन्तो'पि न पभासेय्युं
॥ ६० ॥

- १२७२ धीरा च पज्जोतकरा भवन्ति । तं तं अहं धीर (v. 1. वीर) तथेव मञ्जे ।
विपस्सिनं (v. 1. विपस्सनं) जानमु'पागमिम्ह । परिसाय नो
आविकरोहि कप्पं (v. 1. कम्मं) ॥ ६१ ॥
- १२७३ खिण्णं गिरमे'रय वग्गु वग्गुं । हंसो'व पग्गय्ह सणिकं निकूजं ।
बिन्दुस्सरेन सुविकप्पितेन । सन्वे'व ते उज्जुगता सुणोम ॥ ६२ ॥
- १२७४ पहीनजातिं मरणं असेसं । निग्गय्ह धोनं वदेस्सामि (v. 1. पट्टि-
वेदियामि) धम्मं ।
न कामकारो हि पुथुज्जनानं । सङ्खेय्यकारो'व तथागतानं ॥ ६३ ॥
- १२७५ सम्पन्नवेय्याकरणं तवेदं । समुज्जपञ्जस्स समुग्गहीतं ।
अयमज्जलि पच्छिमो सुप्पणामितो । मा मोहयि जानम'नोमपञ्ज
॥ ६४ ॥
- १२७६ परोवरं अरियधम्मं विदित्वा । मा मोहयि जानम'नोमविरिय ।
वारिं यथा धम्मनिधम्मतत्तो । वाचाभिकङ्खामि सुतं पवस्स ॥ ६५ ॥
- १२७७ यद'त्थिय ब्रम्हचरियम'चारि । कप्पायनो कच्चि'स्स तं अमोघं ।
निब्बायि सो आदु सउपादिसेसो । यथा विसुत्तो अहु तं
सुणोम ॥ ६६ ॥
- १२७८ अच्छेच्छि तण्हमि'ध नामरूपे (इति भगवा) । तण्हाय सोतं
दीघरत्तानुसयितं ।
अतारि जातिमरणं असेसं । इच्च' ब्रवी भगवा पञ्चसेट्ठो ॥ ६७ ॥
- १२७९ एस सुत्वा पसीदामि वचो ते इसिसत्तम ।
अमोघं किर मे पुट्ठं न मं वञ्चेसि ब्राम्हणो ॥ ६८ ॥
- १२८० यथावादी तथाकारी अह्म बुद्धस्स सावको ।
अच्छेच्छि मच्चुनो जालं ततं (v. 1. अतं) मायाविनो दळ्हं
॥ ६९ ॥
- १२८१ अद्दस भगवा आदिं उपादानस्स कप्पियो ।
अन्नगा (v. 1. अज्झगा) वत कप्पायनो मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥ ७० ॥

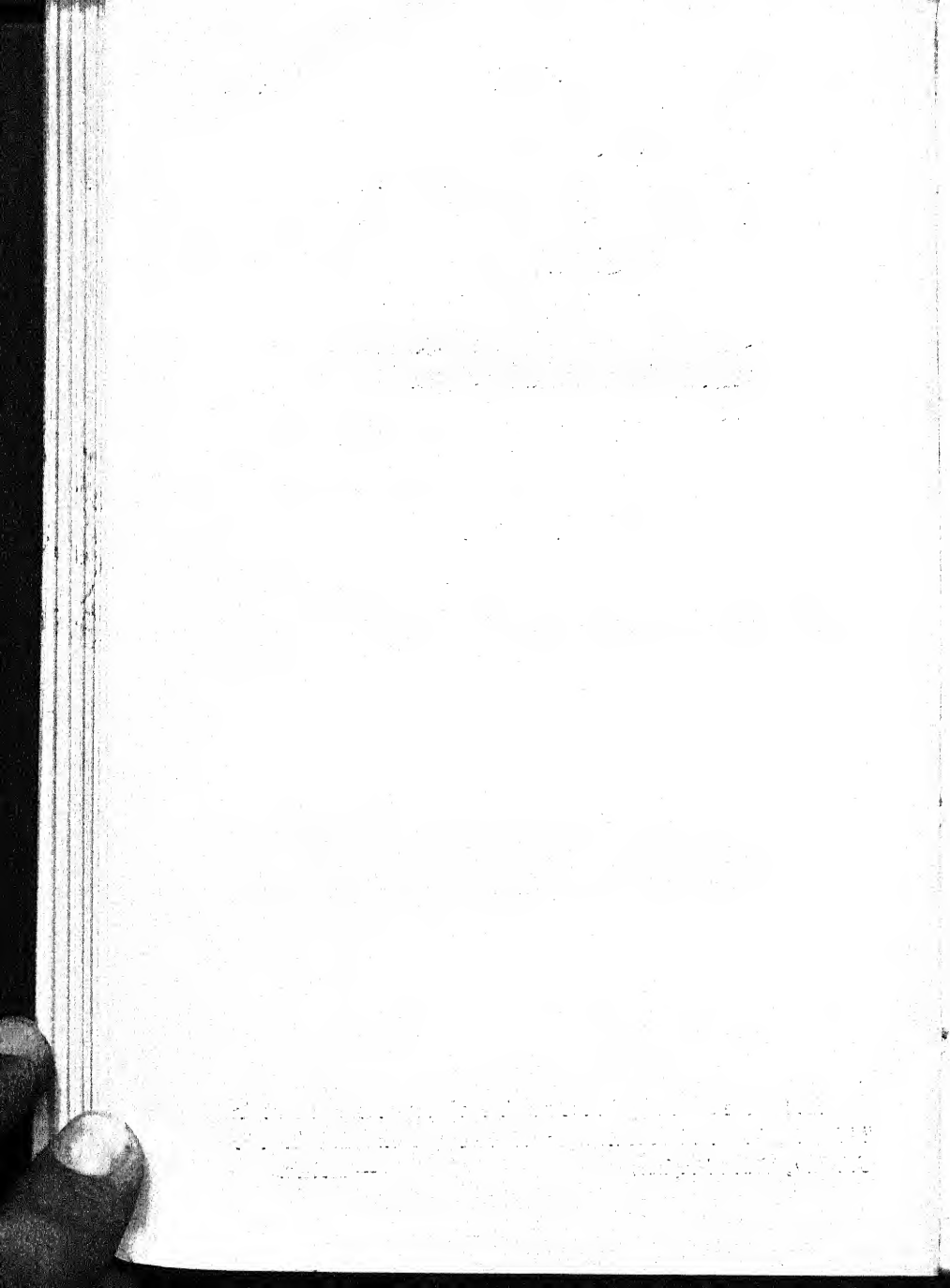
१२८२ तं देवदेवं वन्दामि पुत्तं ते द्विपदुत्तम ।
अनुजातं महावीरं नागं नागस्स ओरसं'ति ॥ ७१ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा वज्जीसो थेरो गाथायो अभासित्था'ति" ।

महानिपातो निद्धितो

सत्ततिम्हि निपातम्हि वज्जीसो पटिभाणवा ।
एको'व थेरो, न'त्थि अज्जो, गाथायो एकसत्तति ।
सहस्सं होन्ति ता गाथा तीणि सट्ठिसतानि च,* ।
थेरा च द्वे सता सट्ठि चत्तारो च पक्कासिता ।
सीहनादं नदित्वान बुद्धपुत्ता अनासवा ।
खेमन्तं पापुणित्वान अग्गिक्खन्धा'व निव्वुता'ति" ।

निद्धिता थेरगाथायो.

* As for the *disparity* in the number of verses arrived at in *This Edition* and the number of verses, mentioned in *The Uddāna*, Vide : *Preface*.
— Editor.



INDEX OF THERAS,

with Their Serial Number and the number of
verses uttered by them.

[Compiled by Messrs. GANGJI V. Shah and B. G. GOKHALE]

अ

अङ्गणिक-भारद्वाज	[१७०]	२२२-२२४
अङ्गुलिमाल	[२५५]	८६९-८९४
अज्जुन	[८८]	९१
अञ्जनावनिय	[५५]	५८
अजित	[२०]	२३
अजिन	[१२५]	१३२-१३३
अञ्जाकौण्डज	[२४६]	६७६-६९१
अधिमुत्त	[११४]	११७
अधिमुत्त	[२४८]	७०८-७२८
अनुरुद्ध	[२५६]	८९५-९२२
अनूपम	[१६७]	२१६-२१७
अभय	[२६]	२९
अभय	[९८]	१०१
अभिभूत	[१८२]	२५८-२६०

आ

आतुम	[७२]	७५
आनन्द	[२६०]	१०२१-१०५३

इ

इसिदत्त	[१२०]	१२३
इसिदिन्न	[१५४]	१९०-१९१

उ

उक्खेपकतवच्छ	[६५]	६८
उग्ग	[८०]	८३
उज्जय	[४७]	५०
उत्तर	[१२१]	१२४-१२५
उत्तर	[१४१]	१६४-१६५
उत्तरपाल	[१८१]	२५५-२५७
उत्तिय	[३०]	३३
उत्तिय	[५४]	५७
उत्तिय	[९९]	१०२
उदायी	[२४७]	६९२-७०७
उपवान	[१५३]	१८८-१८९
उपसेनवज्जन्तपुत्त	[२३८]	५८०-५८९
उपालि	[१८०]	२५२-२५४
उरुवेळकस्सप	[२१०]	३७८-३८३
उसभ	[११०]	११३
उसभ	[१५९]	२००-२०१

ए

एकधम्मसवनीय	[६७]	७०
एकविहारिय	[२३४]	५४०-५४९
एकुदानीय (एकुदानिय)	[६८]	७१
एरक	[९३]	९६

क

कङ्खारेवत	[३]	६
कण्हदिन्न	[१५०]	१८२-१८३
कप्प	[२३७]	५७०-५७९
कप्पटकुर	[१६०]	२०२-२०३
कस्सप	[८२]	८५
कातियान	[२१६]	४१४-४१९

काष्ठुदायी	[२३३]	५३०-५३९
किम्बिल (तिमिर)	[११८]	१२१
किम्बिल	[१३८]	१५८-१५९
कुटिविहारी	[५६]	५९
कुटिविहारी	[५७]	६०
कुण्डधान	[१५]	१८
कुमापुत्त	[३६]	३९
कुमापुत्तस्स थेरस्स सहायक	[३७]	४०
कुमारकस्सप	[१६१]	२०४-२०५
कुल्ल	[२१३]	३९६-४०१
कुळ	[१९]	२२
कोसल्लविहारी	[५९]	६२
कोसिय	[२०९]	३७३-३७७

ख

खण्डसुमन	[९६]	९९
खदिरवनिय	[४२]	४५
खितक	[१०४]	१०७
खितक	[१५६]	१९४-१९५
खुज्जसोमित	[१७५]	२३७-२३९

ग

गङ्गातीरिय	[१२४]	१३०-१३१
गयाकस्सप	[२०४]	३४८-३५२
गवम्पति	[३८]	४१
गव्हरतीरिय	[३१]	३४
गिरिमानन्द	[२००]	३२८-३३२
गोतम	[१२९]	१४०-१४१
गोतम	[१८३]	२६१-२६३
गोतम	[२३९]	५९०-५९९

गोदत्त	[२४५]	६६२-६७५
गोधिक	[५१]	५४
गोसाल (गोपाल)	[२३]	२६

च

चक्रपुल	[९५]	९८
चन्दन	[१९४]	३०२-३०५
चित्तक	[२२]	२५
चूलक	[१६६]	२१४-२१५
चूलपन्थक	[२३६]	५६०-५६९
चूलवच्छ	[११]	१४

छ

छन्न	[६९]	७२
------	-----	-----	--------	----

ज

जम्बुक	[१९०]	२८६-२८९
जम्बुगामिकपुत्त	[२८]	३१
जेन्त	[१११]	११४
जेन्त-पुरोहितपुत्त	[२१८]	४२६-४३१
जोतिदास...	[१३२]	१४६-१४७

त

तालपुट	[२६२]	१०९४-११४८
तिस्स	[३९]	४२
तिस्स	[९७]	१००
तिस्स	[१३७]	१५६-१५७
तेकिच्छानि	[२११]	३८४-३८९
तेलकानि	[२५०]	७५०-७७१

द

दब्ब	[५]	
------	-----	-----	-------	--

दासक	[१७]	२०
देवसभ	[८९]	९२
देवसभ	[१००]	१०३

ध

धनिय	[१७३]	२३१-२३३
धम्मपाल	[१६२]	२०६-२०७
धम्मसव	[१०७]	११०
धम्मसवपितु	[१०८]	१११
धम्मिक	[१९५]	३०६-३०९

न

नन्द	[१३९]	१६०-१६१
नन्दक	[१४७]	१७६-१७७
नन्दक	[१८९]	२८२-२८५
नन्दिय	[२५]	२८
नदीकस्सप	[२०३]	३४३-३४७
नागसमाल	[१८६]	२७०-२७३
नागित	[८६]	८९
न्हातकमुनि	[२२०]	४३८-४४३
निग्रोध	[२१]	२४
निसभ	[१५८]	१९८-१९९
नीत	[८४]	८७

प

पक्ख	[६३]	६६
पच्चय	[१७१]	२२५-२२७
परिपुण्णक	[९१]	९४
पविट्ठ	[८७]	९०
पस्सिक	[१७७]	२४३-२४५

पारापरिय (पारम्परिय)	...	[११६]	११९
पारापरिय	[२४९]	७२९-७४९
पारापरिय	[२५७]	९२३-९५१
पिण्डोलभारद्वाज	...	[१२२]	१२६-१२७
पियञ्जह	[७६]	७९
पिलिन्दवच्छ	...	[९]	१२
पुण्य	[७०]	७३
पुण्यमन्तानिपुत्त	...	[४]	७
पुण्यमास	[१०]	१३
पुण्यमास	[१४६]	१७४-१७५
पोसिय	[३४]	३७

फ

फुस्स	[२५८]	९५२-९८३
-----------	-----	---------	---------

व

बन्धुर (बन्धुत)	...	[१०३]	१०६
ब्रम्हदत्त	[२२१]	४४४-४४९
ब्रम्हालि	[१६३]	२०८-२०९
बाकुल	[१७२]	२२८-२३०
बेलट्टकानि (बेलट्टक)	...	[१०१]	१०४
बेलट्टसीस	[१६]	१९
भगु	[१८७]	२७४-२७७
भद्	[२२६]	४७६-४८२
भद्दिजि	[१४२]	१६६-१६७
भद्विय-काळिगोधायपुत्त	...	[२५४]	८४५-८६८
भरत	[१४८]	१७८-१७९
भल्लिय	[७]	१०
भारद्वाज	[१४९]	१८०-१८१
भूत	[२३२]	५२१-५२९

म

मलितवम्भ	[१०५]	१०८
महाकचायन	[२२९]	४९७-५०४
महाकप्पिन	[२३५]	५५०-५५९
महाकस्सप...	[२६१]	१०५४-१०९३
महाकाल	[१३६]	१५४-१५५
महाक्रोदिक	[२]	५
महाचुन्द	[१३१]	१४४-१४५
महानाग	[२१२]	३९०-३९५
महानाम	[११५]	११८
महापन्थक	[२३१]	५१३-५२०
महामोगल्लान	[२६३]	११४९-१२११
महावच्छ	[१२]	१५
माणव	[७३]	७६
मातङ्गपुत्त	[१७४]	२३४-२३६
मालुङ्क्यपुत्त	[२१४]	४०२-४०७
मालुङ्क्यपुत्त	[२५२]	७९७-८२०
मिगजाल	[२१७]	४२०-४२५
मिगसिर	[१५१]	१८४-१८५
मुदित	[१९७]	३१४-३१७
मेधिय	[६६]	६९
मेण्डसिर	[७८]	८१
मेत्तजि	[९४]	९७
मेळजिन	[१२६]	१३४-१३५
मोघराज	[१६४]	२१०-२११

य

यस	[११७]	१२०
यसदत्त	[२०७]	३६३-३६७
यसोज	[१७८]	२४६-२४८

र

रन्निखत	[७९]	८२
रट्टपाल	[२५१]	७७२-७९६
रमणीयकुटिक	[५८]	६१
रमणीयविहारी	[४५]	४८
राजदत्त	[१९८]	३१८-३२२
राध	[१२७]	१३६-१३७
रामणेश्वर	[४९]	५२
राहुल	[१९३]	२९८-३०१
रेवत	[२४४]	६४८-६६१

ल

लकुण्टक	[२२५]	४६९-४७५
लोमसकङ्गिय	[२७]	३०

व

वकलि	[२०५]	३५३-३५७
वङ्गीस	[२६४]	१२१२-१२८२
वच्छगोत्त	[११२]	११५
वच्छपाल	[७१]	७४
वज्जित	[१६८]	२१८-२१९
वज्जिपुत्त	[६२]	६५
वज्जिपुत्त	[११९]	१२२
वड्ड	[२०२]	३३८-३४२
वड्डमान	[४०]	४३
वनवच्छ	[१३]	१६
वनवच्छ	[११३]	११६
वनवच्छस्स थेरस्स सामणे	[१४]	१७
वप्प	[६१]	६४
वल्लिय	[५३]	५६
वल्लिय	[१२३]	१२८-१२९
वल्लिय	[१४४]	१७०-१७१

वसभ	[१३०]	१४२-१४३
वारण	[१७६]	२४०-२४२
विजय	[९२]	९५
विजितसेन	[२०६]	३५८-३६२
विमल	[५०]	५३
विमल	[१८५]	२६७-२६९
विमलकोण्डञ्ज	[६४]	६७
विसाखपञ्चालिपुत्र	[१६५]	२१२-२१३
वीतसोक	[१४५]	१७२-१७३
वीर	[८]	११

स्

सङ्किच	[२४०]	६००-६१०
सङ्हरविखत	[१०९]	११२
सङ्गय	[४८]	५१
सन्धित	[१६९]	२२०-२२१
सप्पक	[१९६]	३१०-३१३
सप्पदास	[२१५]	४०८-४१३
सञ्चकाम	[२२३]	४५६-४६१
सञ्चमित्त	[१३५]	१५२-१५३
सभिय	[१८८]	२७८-२८१
समितिगुत्त	[८१]	८४
समिद्ध	[४६]	४९
सम्बुलकचान	[१५५]	१९२-१९३
सम्भूत	[१९२]	२९४-२९७
सरभङ्ग	[२२८]	४९०-४९६
साटिमत्तिय	[१७९]	२४९-२५१
सानु	[४४]	४७
सामञ्जकानि	[३५]	३८
सामिदत्त	[९०]	९३

सारिपुत्त	[२५९]	९८४-१०२०
सिङ्गलपिता	[१८]	२१
सिवक	[१५२]	१८६-१८७
सिरिमण्डो	[२२२]	४५०-४५५
सिरिमा	[१४०]	१६२-१६३
सिरिमित	[२३०]	५०५-५१२
सिरिवड्डु	[४१]	४४
सीतवनिय	[६]	९
सीलवत्थेर	[२४१]	६११-६२२
सीवलि	[६०]	६३
सीह	[८३]	८६
सुगन्ध	[२४]	२७
सुनाग	[८५]	८८
सुनीत	[२४२]	६२३-६३४
सुन्दरसमुद्द	[२२४]	४६२-४६८
सुप्पिय	[३२]	३५
सुवाहु	[५२]	५५
सुभूत	[१९९]	३२३-३२७
सुभूति	[१]	४
सुमङ्गल	[४३]	४६
सुमन	[२०१]	३३३-३३७
सुमन	[२१९]	४३२-४३७
सुयामन	[७४]	७७
सुराघ	[१२८]	१३८-१३९
सुसारद	[७५]	७८
सुहेमन्त	[१०६]	१०९
सेतुच्छ	[१०२]	१०५
सेनक	[१९१]	२९०-२९३
सेल	[२५३]	८२१-८४४

सोणकुटिकण	[२०८]	३६८-३७२
सोणक्रीविस	[२४३]	६३५-६४७
सोणोपोटिरियपुत्त	[१५७]	१९६-१९७
सोपाक	[३३]	३६
सोपाक	[२२७]	४८३-४८९
सोभित	[१४३]	१६८-१६९
सोममित	[१३४]	१५०-१५१
ह				
हृत्थारोहपुत्त	[७७]	८०
हारित	[२९]	३२
हारित	[१८४]	२६४-२६६
हेरञ्ज	[१३३]	१४८-१४९
